

XXXXVI

MM

Barapai Bicaudo Cesu

Barapai Bicaudo Cesu

Barapai Bicaudo Cesu

Ad usum Jacobi Can-
nals Auditoris

ris.

B E A T I

RAYMUNDI

L V L L I

DOCTORIS ILLUMINATI

ET

MARTYRIS.

L I B E R

MAGNUS CONTEMPLATIONIS
in Deum.

JVXTA MOGVNTINAM EDITIONEM
in folio Anni MDCCXL.

IN VARIOS TOMOS DISTRIBUTUS.
Tomus IX.

PALMÆ MAJORICARUM
anno MDCCXLVIII.

Superiorum permissu.

Typis Michaelis Çerdà & Antich, & Mi-
chaelis Amoròs Typogr.

REPUBLICA DE COLOMBIA

Ministerio de Cultura

SECRETARÍA DE CULTURA

BOGOTÁ, D. C.

2006

III

...

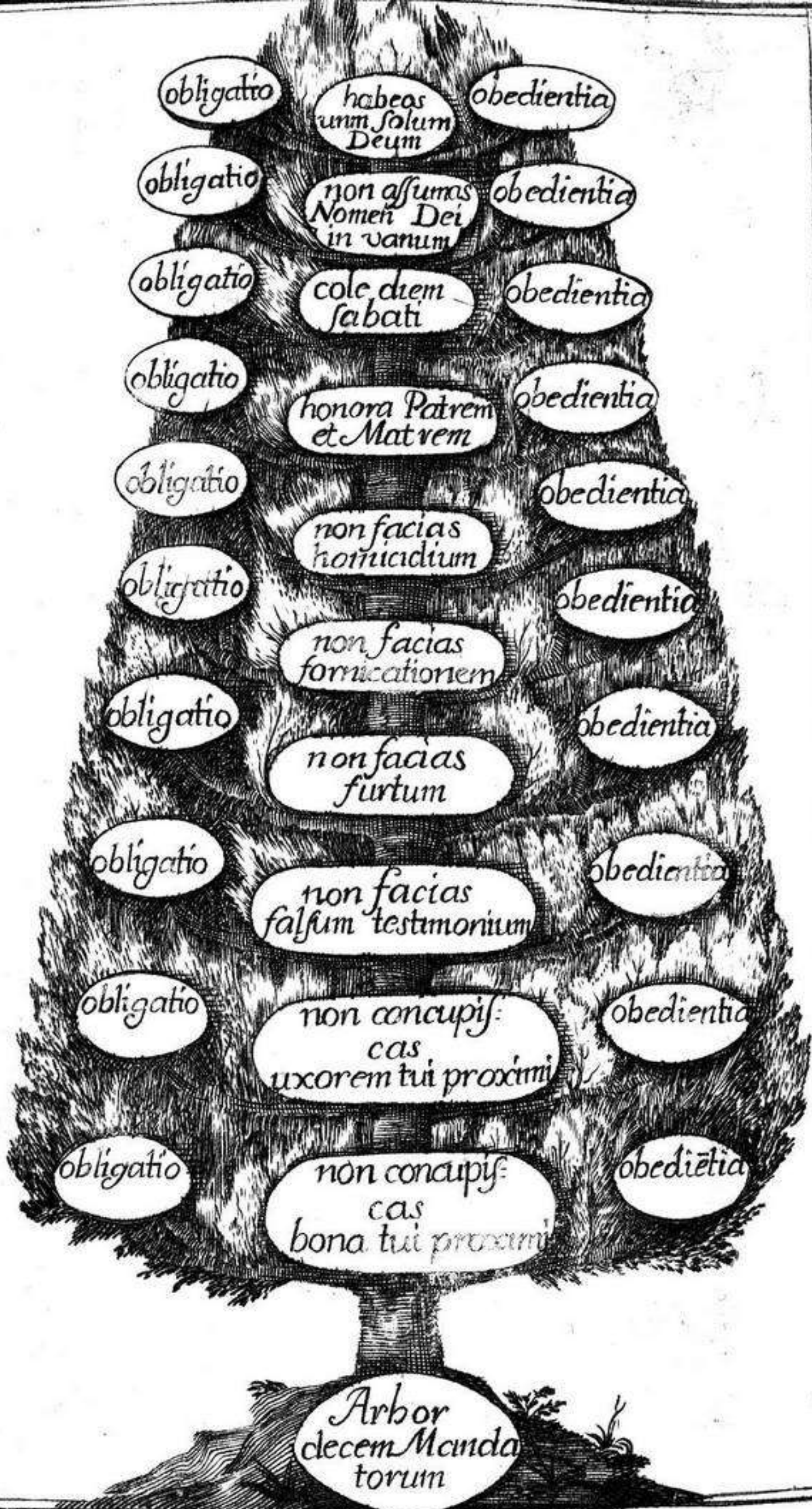
...

...

...

...

1. *Orthoglypho*
 2. *Orthoglypho*
 3. *Orthoglypho*
 4. *Orthoglypho*
 5. *Orthoglypho*
 6. *Orthoglypho*
 7. *Orthoglypho*
 8. *Orthoglypho*
 9. *Orthoglypho*
 10. *Orthoglypho*
 11. *Orthoglypho*
 12. *Orthoglypho*
 13. *Orthoglypho*
 14. *Orthoglypho*
 15. *Orthoglypho*
 16. *Orthoglypho*
 17. *Orthoglypho*
 18. *Orthoglypho*
 19. *Orthoglypho*
 20. *Orthoglypho*
 21. *Orthoglypho*
 22. *Orthoglypho*
 23. *Orthoglypho*
 24. *Orthoglypho*
 25. *Orthoglypho*
 26. *Orthoglypho*
 27. *Orthoglypho*
 28. *Orthoglypho*
 29. *Orthoglypho*
 30. *Orthoglypho*
 31. *Orthoglypho*
 32. *Orthoglypho*
 33. *Orthoglypho*
 34. *Orthoglypho*
 35. *Orthoglypho*
 36. *Orthoglypho*
 37. *Orthoglypho*
 38. *Orthoglypho*
 39. *Orthoglypho*
 40. *Orthoglypho*
 41. *Orthoglypho*
 42. *Orthoglypho*
 43. *Orthoglypho*
 44. *Orthoglypho*
 45. *Orthoglypho*
 46. *Orthoglypho*
 47. *Orthoglypho*
 48. *Orthoglypho*
 49. *Orthoglypho*
 50. *Orthoglypho*
 51. *Orthoglypho*
 52. *Orthoglypho*
 53. *Orthoglypho*
 54. *Orthoglypho*
 55. *Orthoglypho*
 56. *Orthoglypho*
 57. *Orthoglypho*
 58. *Orthoglypho*
 59. *Orthoglypho*
 60. *Orthoglypho*
 61. *Orthoglypho*
 62. *Orthoglypho*
 63. *Orthoglypho*
 64. *Orthoglypho*
 65. *Orthoglypho*
 66. *Orthoglypho*
 67. *Orthoglypho*
 68. *Orthoglypho*
 69. *Orthoglypho*
 70. *Orthoglypho*
 71. *Orthoglypho*
 72. *Orthoglypho*
 73. *Orthoglypho*
 74. *Orthoglypho*
 75. *Orthoglypho*
 76. *Orthoglypho*
 77. *Orthoglypho*
 78. *Orthoglypho*
 79. *Orthoglypho*
 80. *Orthoglypho*
 81. *Orthoglypho*
 82. *Orthoglypho*
 83. *Orthoglypho*
 84. *Orthoglypho*
 85. *Orthoglypho*
 86. *Orthoglypho*
 87. *Orthoglypho*
 88. *Orthoglypho*
 89. *Orthoglypho*
 90. *Orthoglypho*
 91. *Orthoglypho*
 92. *Orthoglypho*
 93. *Orthoglypho*
 94. *Orthoglypho*
 95. *Orthoglypho*
 96. *Orthoglypho*
 97. *Orthoglypho*
 98. *Orthoglypho*
 99. *Orthoglypho*
 100. *Orthoglypho*

RAYMUNDI

LULLI

DOCTORIS ILLUMINATI

ET

MARTYRIS

MAGNVS LIBER

CONTEMPLATIONIS

IN DEVM.

DEVS GLORIOSE AD DANDVM LAVDEM

& gloriam de Te incipimus tertium Volumen

& Librum quartum.

VOLUMEN III.

LIBER IV.

DISTINCTIO XXXVII.

DE ARBORE DECEM MANDATO-

rum.

CAPUT CCLV.

Quomodo noster Dominus DEVS mandaverit ho-
mini ne habeat nisi unum DEVM tantum.

1.
a.

DEVS gloriose, honorate
super omnes honoratio-
nes, sapiens super omnes
sapientias! Cum per
multa loca probaveri-
mus in hoc Opere non
esse

4 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
esse alium DEUM præter Te, & Tu, *Domine*, sis noster DEUS & noster Benefactor & noster Creator & Recreator & Indultor, valde rationabile & dignum est, quòd simus obedientes justo mandato, quo nobis mandasti ne amemus & obediamus & serviamus alteri DEO nisi Tibi tantum.

2. Cùm Tu, *Domine*, mandaveris homini ne credat nisi unum DEUM & ne obediat nisi uni DEO, & Tu sis ille DEUS, quem mandas hominem amare & laudare & adorare & ei servire, & cùm homo sit duæ naturæ scilicet sensualis & intellectualis, & Tu sis Creator & Benefactor amborum, per hoc significatur & demonstratur & probatur, quòd homo sit obligatus sensualiter & intellectualiter ad obediendum tuo mandato.

3. Igitur, cùm hoc ita sit, omnes sensus sensuales & intellectuales & omnes vires corporales & spirituales, quæ sunt in homine, *Domine*, obligantur ad dandum gloriam & laudem de suo DEO & de suo Creatore; & in quantum homo ex omnibus

bus viribus suæ sensualitatis & suæ intellectualitatis non fervit nec amat nec credit nec adorat suum DEUM, in tantum est inobediens tuo mandato.

4. b. *Rex Regum & Domine Dominorum!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus omnem hominem esse unam substantiam & esse in tribus rebus, scilicet in anima & corpore & compositione animæ & corporis : igitur, sicut humana natura est in unitate, ita est in trinitate, & sicut est in trinitate, ita est in unitate.

5. Nam, sicut humana natura privaretur suo *esse* si privaretur unitate, ita, *Domine*, ipsa privaretur suo *esse* si privaretur trinitate : igitur, cum hoc ita sit, homo est homo in sua unitate & in sua trinitate; quia, sicut humanitas stat in unitate, ita stat in trinitate, & sicut humanitas non potest esse in unitate sine trinitate, ita ipsa non potest esse in trinitate sine unitate.

6. Igitur, cum hoc ita sit, tantum est homo obligatus ad obediendum tuo mandato, *Domine*, in quantum est una res, quantum
tum

6 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
tum est obligatus ad obediendum ei in quantum est tres res, & tantum est obligatus ad obediendum tuo mandato in quantum est tres res, quantum est obligatus ad obediendum ei in quantum est una res: igitur, cum probaverimus in multis locis hujus Libri tuam gloriosam Trinitatem & Unitatem, tantum est homo obligatus ad obediendum tuo mandato adorando & obediendo & serviendo tuæ Trinitati quantum tuæ Unitati, & tantum tuæ Unitati quantum tuæ Trinitati, quia tua Deitas æquè est in tua Trinitate sicut in tua Unitate, & in tua Unitate sicut in tua Trinitate.

7. c. *Domine, cui debetur amor & obedientia & adoratio!* Cum tua divina Natura sit in Unitate substantiæ & in Trinitate Personarum, significatur humano intellectui tuam Unitatem & tuam Trinitatem mandasse homini unum solum DEUM adorare & ei servire: igitur, cum mandatum sit ita factum à tua Unitate & Trinitate, homo est obligatus ad adorandum unam
Uni-

Unitatem divinam & unam Trinitatem divinam : igitur, cum hoc ita sit, qui non adorat tuam Trinitatem, alium DEUM adorat, eò quòd tua Unitas non possit esse sine tua Trinitate.

8. Si homo, *Domine*, esset obligatus ad adorandum tuam Unitatem & non Trinitatem, significaretur, quòd tua Trinitas non tantum valeret quantum tua Unitas; &, si homo esset obligatus ad adorandum tuam Trinitatem & non Unitatem, significaretur, quòd tua Trinitas esset nobilior, quàm tua Unitas: igitur, cum jam probaverimus tuam Trinitatem & Unitatem esse æquales in virtute & perfectione, per hoc significatur, quòd homo sit tantum obligatus ad adorandum & obediendum & serviendum tuæ Trinitati quantum Unitati, & tantum tuæ Unitati quantum Trinitati.

9. Igitur, cum hoc ita sit, significatum est, *Domine*, quòd homo sit obligatus ad adorandum in tua Deitate Trinitatem & Unitatem, quoniam tua Deitas est in Trinitate & in Unitate: igitur, qui adorat tuam
am

8 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
am Unitatem non negando Trinitatem,
tuam Deitatem adorat; & qui adorat tuam
Trinitatem non negando Unitatem, tuam
Deitatem adorat, quoniam tua Deitas est
Unitas & Trinitas; sed, qui adorat Unita-
tem negando Trinitatem, non adorat tuam
Deitatem, quoniam ipsa est in Trinitate;
& propterea sunt inobedientes tuo mandato
illi, qui negant Trinitatem, & putant ado-
rare Deitatem inobediendo & discredendo
ipsam.

10. d. *O Domine gloriose, cui obediunt &*
serviunt omnes populi! Sensualiter sentimus
& intellectualiter intelligimus omnem sub-
stantiam sive corporalem sive incorporalem
significare & demonstrare de se unitatem
& trinitatem, quia non est ulla substantia,
quæ non sit una in tribus rebus, & in qua
tres res non sint ipsa substantia.

11. *Virtuose Domine!* In hoc quòd om-
nis substantia sensualis sit materia & forma
& compositio earum & istæ tres res sint una
substantia sensualis, & in hoc quòd omnis
substantia intellectualis creata sit materia &
forma

forma & compositio earum & istæ tres res sint una substantia intellectualis, significatur, quòd earum Creator sit una substantia in tribus rebus, quæ tamen non sunt materia, nec forma in materia, nec compositio materiæ & formæ; quia aliter essent res finitæ, quod est impossibile.

12. Unde, cùm omnes creaturæ sensuales & intellectuales sint in unitate & trinitate, significatur, *Domine*, quòd Tu mandaveris creaturis quòd significant Creatorem unum in Trinitate, quod mandatum est intellectuale; quia, sicut est mandatum sensuale non habere alium DEUM præter Te, ita est mandatum intellectuale creaturis, quòd significando & demonstrando se ipsas humano intellectui significant & demonstrent ei suum Creatorem esse unum in tribus Personis.

13. e. *Creator Domine cæli & terra & omnium rerum!* Sicut Tu posuisti mandatum sensuale in verbo, ita posuisti mandatum intellectuale in intellectu hominis; quia omne bonum, quod homo potest imaginari

10 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
ginari & intelligere se posse facere, mandasti ei facere, & omne malum, quod ipse potest imaginari & intelligere se posse evitare, mandasti ei evitare.

14. Igitur, cū hoc ita sit, sicut Tu, *Domine*, sensualiter præcepisti Moyse adorare unum DEUM, ita intellectualiter præcipis humano intellectui adorare illum unum DEUM in Trinitate & adorare Trinitatem in Unitate substantiæ; quia, sicut mandatum sensuale est in sacra Scriptura, ita mandatum intellectuale est in significatione, quam creaturæ dant de suo Creatore.

15. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, sicut homo peccaret & esset Tibi inobediens si non faceret bonum, quod intelligit se posse facere, licet illud bonum non sit ei mandatum sensualiter, ita peccant & sunt Tibi inobedientes infideles non credentes in Te Trinitatem, quoniam suo intellectui creaturæ eam significant.

16. f. *O Liber Domine amorose, honorate, gloriose!* Sicut illi, qui credunt solem esse DEUM non credunt in tuam Deitatem, ita
illi

illi, qui credunt Te non esse in Trinitate, non credunt in tuam Deitatem; quia, sicut homo non credit in solem quando credit solem non esse substantiam unitam ex materia & forma & conjunctione utriusque, ita homo non credit in tuam Deitatem quando non credit id quod ipsa est.

17. Igitur, cum tua divina Essentia, *Domine*, sit una substantia in tribus Personis, ut jam probatum est, qui in ipsa credunt Unitatem & non Trinitatem, non credunt in Deitatem, eò quòd non credant in ea Trinitatem: igitur, cum Deitas non sit sine Trinitate, nec Trinitas sit Deitas sine Unitate, qui discredit Trinitatem discredit id quod est Deitas & facit contra tuum mandatum & peccat, quia aliter tuum mandatum non prohiberet homini discredere veritatem, quod est impossibile.

18. Unde, cum probaverimus, *Domine*, tuam Trinitatem mandare creaturis ut eam significant in Trinitate ipsarum, & tua Trinitas & tua Unitas habeant æqualem virtutem, per hoc significatur nostro intellectui,

12 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
lectui, quòd debeamus credere & honorare
& adorare in Te tuam sanctam Trinita-
tem tantum quantum tuam simplicem Uni-
tatem, & tuam simplicem Unitatem tan-
tum quantum Trinitatem.

19. g. *Misericors Domine, plene dulcedine
& pietate!* Sensualiter sentimus & intel-
lectualiter intelligimus, quòd tuum manda-
tum sit ne faciamus figuram nec sculptu-
ram nec formam nec idolum, quod adore-
mus tanquam DEUM, & intellectualiter
intelligimus istud mandatum esse factum
sensualiter & intellectualiter; quia, nisi ita
esset, tuum mandatum non esset perfectum:
igitur, cùm necessarium sit tuum manda-
tum esse perfectum, Tu mandasti ne homo
faciat ullam rem sensualem quam amet &
adoret tanquam DEUM, & mandasti ei ne
adoret & intelligat intellectualiter ullum
DEUM præter Te.

20. Igitur, quando homo, *Domine*, sub-
mittit suos quinque sensus sensuales alicui
rei per videre vel audire vel odorari vel
gustare vel palpare inobediendo tuis man-
datis,

datis, tunc facit DEUM sensualem de illa re, cui submittit suos sensus sensuales, ut ab ea habeat placitum & delectationem in eis.

21. Igitur, cum multis & diversis modis homo sensualiter submittat suos sensus sensuales rebus sensualibus transgrediendo tua mandata, *Domine*, sensualiter facit multos Deos; quia, quotiescunque & in quibuscunque rebus homo est Tibi inobediens ad habendum delectationes à rebus sensualibus, toties habet Deos sensuales, qui sunt ei occasio perdurabilium poenarum.

22. h. *Singularis Domine Pater omnium temporum!* Quando homo se submittit quinque sensibus intellectualibus, & ipsos submittit alicui rei indignæ ut sensus intellectuales ei submittantur, tunc intellectualiter facit DEUM extraneum & est inobediens tuo justo mandato quod mandat homini ne habeat alium DEUM præter Te.

23. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, quando homo cogitat vel percipit vel habet conscientiam vel utitur suâ subtilitate vel animositate in aliqua re intentione

14. *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
tentione illius rei & non intentione amandi
& honorandi & benedicendi Te & servi-
endi Tibi, tunc sui sensus intellectuales fa-
ciunt DEUM de illa re.

24. Unde, quia homo, *Domine*, habet
sensus sensuales & intellectuales & eos sub-
mittit operibus peccati, propterea mandasti
ei ne det Deos extraneos suis sensualitati-
bus nec suis intellectualitatibus, ut sensua-
liter & intellectualiter obediat suo Crea-
tori & suo Domino DEO, & sensualiter &
intellectualiter recipiat gloriam & bene-
dictionem ab ipso.

25. i. *O Domine JESU Christe, qui natus
es de nostra Domina sancta MARIA Vir-
gine gloriosa!* In hoc quòd homines idolatræ
faciant idola, quæ sunt res materiales & for-
males, & adorent ea tanquam DEUM, sunt
inobedientes tuo mandato, quod mandat
homini ne credat quòd Tu sis res materia-
lis nec res habens formam in materia sen-
suali nec in intellectuali.

26. Qui credit quòd sol vel luna vel
firmamentum vel aliquod corporum coelestium

tium sit DEUS, credit, *Domine*, in Deum extraneum; &, qui credit quòd elementa vel compositum ex eis sit DEUS, credit in Deum extraneum, quia nulla istarum rerum est DEUS quem Tu mandas homini credere & honorare & ei obedire & servire.

27. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, quando homo attribuit & dat Tibi id quod non est in Te, credit contra Te & facit DEUM de re, quæ non est in Te; &, quando homo negat aliquam rem quæ est in Te, negat Te & credit in alium DEUM, qui non est Tu & qui nihil est, quia est impossibile esse alium DEUM qui non sit Tu: igitur, cùm hoc ita sit, multi sunt homines qui putant obedire tuo præcepto & credere in Te, & sunt inobedientes ei & credunt esse DEUM illam rem quæ non est Tu.

28. K. *JESU Christe Domine!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus quòd Christiani non sentiant tuam Humanitatem in figura ipsius quam faciunt in Cruce, sed per figuram sensualem quam

16 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
vident intelligunt tuam gloriosam Humanitatem, quam intelligunt non esse figuram sensualem pictam in cruce vel sculptam in rebus inanimatis.

29. *Gloriose Domine!* Christiani sensualiter faciunt reverentiam Cruci quæ repræsentat intellectuali naturæ quomodo tua gloriosa Humanitas sustinuerit labores & tormenta & opprobria & mortem ad salvandum nos peccatores: igitur reverentia, quam homo sensualiter facit Cruci, fit propter repræsentationem quam Crux dat intellectualitati, quia in tantum Crux est digna sensuali reverentiâ, in quantum repræsentat homini tuam gravem Passionem & Mortem.

30. *Vere Domine!* Sicut Judæi & Saraceni genuflectunt & elevant suas manus & suos oculos ad cœlum ad faciendum honorem tuæ Deitati, ita Christiani faciunt reverentiam & honorem Cruci ad honorandum tuam Humanitatem & Deitatem; & sicut Judæi & Saraceni faciunt reverentiam cœlo quod est res sensualis & non habent

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLVI. 17
bent conscientiam de peccato, quia sciunt
quòd coelum non sit DEUS, ita Christiani
faciunt reverentiam Cruci & non habent
conscientiam de peccato, quia non credunt
quòd ipsa sit DEUS.

CAPUT CCLVI.

QVOMODO NOSTER DOMINVS
*DEVS mandaverit homini ne assumas
suum Nomen in vanum.*

1. **O** *DEVS fortis super omnes fortitu-*
a. *dines, timende super omnes timores!*
Quia Tu, Domine, composuisti hominem
ex natura sensuali & ex intellectuali, prop-
terea mandando ei ne assumat tuum glo-
riosum excellens & mirabile Nomen in va-
num hoc mandasti utrique naturæ ipsius, ut
homo sensualiter & intellectualiter faciat
reverentiam & honorem tuo vero & vir-
tuofo Nomini.

2. Quia Tu, Domine *DEVS*, man-
dasti naturis sensuali & intellectuali, quæ
B sunt

sunt in homine, ne assumant tuum Nomen in vanum, propterea quinque sensus sensuales & quinque intellectuales hominis sunt obligati ad obediendum tuo justo mandato.

3. Sicut est diversitas inter sensus sensuales & intellectuales hominis, ita, *Domine*, per diversa opera & officia obligantur sensus sensuales & intellectuales ad obediendum tuo mandato; & sicut est diversitas inter unum sensum sensuale & alium, & inter unum sensum intellectualem & alium, ita quilibet eorum est obligatus ad obediendum tuo mandato secundum suam naturam & dispositionem & proprietatem & secundum suum officium.

4. b. *Communis Domine omnibus creaturis, sapiens Domine in omnibus rebus!* Tu dedisti homini visum corporalem ut videat res sensualiter visibiles & ut in eis cognoscat Dominum & Creatorem & Ordinatorem, & ipso cognito per visum corporalem imaginetur nobilitatem & bonitatem Creatoris & Domini, qui adeo pulchre & ordinate creavit creaturas.

5. Igitur, quando homo, *Domine*, delectatur in videndo pulchritudinem creaturarum & sua anima non memorat nec intelligit nec amat nobilitatem & sapientiam & potestatem & bonitatem Creatoris, qui illas adeò pulchras creavit & fecit, tunc per visum sensualem & intellectualem assumit tuum Nomen in vanum in hoc, quòd non recipiat significationes quas creaturæ ei dant de alta Bonitate sui Creatoris.

6. *Gloriose DEVS!* Sicut forma navis repræsentat visui corporali factorem, ita, *Domine*, omnes creaturæ sensuales repræsentant visui corporali Creatorem; & sicut bona structura navis significat sapientiam sui constructoris, ita bona dispositio creaturarum significat sapientiam Creatoris; & sicut constructor navis vult laudari de bona structura navis, ita Tu, *Domine*, vis & mandas homini ut Te laudet & honoret & Tibi attribuat omnem gloriam & omnem virtutem.

7. c. *O sancte Splendor omnium splendorum & Lumen omnium luminum!* Intellectualiter

tualiter intelligimus, *Domine*, quòd Tu dederis homini aures ut audiat tuum virtuosum Nomen & tuas gloriosas Qualitates & tua vera verba & tua justa opera: igitur, qui audiunt omnes istas res & non faciunt eis reverentiam & honorem, assumunt tuum sanctum Nomen gloriosum in vanum.

8. Qui negat & discredit, *Domine*, tua verba & tua opera quando ea audit enarrari, & qui discredit tuam sanctam Humanitatem vel gravem Passionem & Mortem quam ipsa sustinuit pro nobis pauperibus & culpabilibus peccatoribus quando ipsas audit enarrari, est inobediens tuo mandato, quod mandat homini credere omnia tua verba & omnia tua opera.

9. Unde, sicut Reges & Principes & alti Barones dant morionibus & hominibus enarratoribus novellarum denarios vel vestes ut extendant famam ipsorum per terras, ita, *Domine*, Tu dedisti hominibus aures ut audiant tua verba & tua opera & ea credant & memorent & intelligant & ament & in eis memorent & intelligant & ament.

mag-

magnam virtutem & bonitatem sui Domini DEI.

10. d. *Virtuose Domine super omnes virtutes, gratiose Domine super omnes gratias!* Tu dedisti homini odoratum ut odoretur flores & fructus & alios bonos odores & per ipsos anima sit memor nobilitatis Creatoris, qui adeò nobiles odores creavit; quia, sicut in pulchritudine formarum sensualium repræsentatur nobilitas Creatoris, qui eas creavit, ita in bonis odoribus repræsentatur nobilitas Creatoris, qui eos creavit.

11. Igitur, quando homines odorantur bonos odores & per eos se inclinant ad peccatum, *Domine*, tunc sunt inobedientes tuo mandato in hoc, quòd assumant tuum Nomen in vanum; quia ille assumit tuum Nomen in vanum, qui est inobediens tuo mandato, quod mandat homini ne faciat peccatum.

12. *Humilis Domine!* Intellectualiter intelligimus quòd Tu dederis aliquibus rebus odorem horribilem & malum, ut homines contemnant vanam gloriam mundanam

nam & memorent infernales pœnas & vililitatem quæ est in humano corpore, quod post mortem devenit in foetorem & putrefactionem & à quo dum vivit exeunt res foetidæ & valde mali odoris: igitur, quando homines non memorant nec intelligunt causam propter quam eis dedisti tales odores, tunc sunt inobedientes tuo mandato quia non recipiunt id quod malus odor eis significat, & propterea assumunt tuum Nomen in vanum; quia, quando homo non recipit significationes quas Tu vis eum recipere, assumit tuum Nomen in vanum.

13. e. *O Sapiens Domine, gratiose, nobilis, mirabilis!* Tu dedisti homini gustum ut percipiat saporem & placitum in victualibus quæ comedit & bibit, & vis quòd, quando percipit dulcedinem & placitum & bonum saporem in illis, Tibi gratias agat & Te laudet & benedicat: igitur, qui hoc non facit est contrarius tuæ Voluntati & assumit tuum Nomen in vanum contra tuum mandatum.

14. Tu, *Domine*, dedisti homini os & lin-

linguam & verbum ut Te laudet & benedicat & oret & Tibi gratias agat: igitur, qui per Te jurat & qui Tibi promittit & non adimplet promissa & qui perjurat & qui non Te laudat nec honorat nec Tibi gratias agit, assumit tuum Nomen in vanum & facit contra tuum mandatum.

15. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, sicut dedisti homini cor ut sit ei camera in qua contempletur in tuis honorationibus & in tuis altis nobilitatibus, ita mandasti homini quòd suum os sit porta per quam exeant vera verba & gloriosa & amorosa, quæ de suo Creatore dent gloriam & laudem & honorem.

16. f. *Domine vere DEVS*, qui imple meum cor amore & madefacis meos oculos lacrymis: Tu dedisti homini tactum ut sentiendo prosperitates & placita hujus mundi laudet & honoret Te qui istum sensum ei dedisti & memoret tuam magnam Misericordiam, & ut sentiendo labores & afflictiones & poenas hujus mundi memoret tuam magnam Iustitiam & culpas & peccata

quæ

quæ sunt in se ipso: igitur, quando homo non facit istas res, tunc assumit tuum mandatum & tuam voluntatem & tuum Nomen in vanum.

17. Principalior & major causa, propter quam Tu, *Domine*, dedisti homini tactum, est ut ipse memoret tuam dulcem Misericordiam & Liberalitatem & tuam veram Justitiam: igitur, quando homo non facit id, propter quod recipit virtutem & naturam & proprietatem tactus, est inobediens tuo glorioso Nomini & habet in contemptu Te, qui ei dedisti tactum ut sit memor tuæ perfectionis.

18. Quia ita est, *Domine DEVS*, quòd homo fiat inobediens tuis mandatis per opera peccati in quinque sensibus sensualibus, propterea tuus servus & tuus benevolus in præsentia tui gloriosi Altaris Tibi dat & offert suos quinque sensus sensuales, ut cum eis Tibi serviat & obediat in omnibus tuis mandatis.

19. g. O *Domine*, in quo & cum quo & per quem ego sum totus in mea totalitate! Ratio
&

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLVI. 25
& causa, propter quam Tu dedisti homini cogitationem, est, ut in Te cogitet ex omnibus viribus ipsius: igitur, quando homo non utitur suâ cogitatione in Te, secundum quod debet, est inobediens tuis mandatis.

20. Nam, sicut homini est datus visus corporalis ut videat res corporales, ita, *Domine*, est homini data cogitatio ut cogitando intellectualiter videat tuas perfectas Qualitates: igitur, quando homo non cogitat isto modo in tuis Qualitatibus, assumit tuum mandatum & tuum gloriosum Nomen in vanum, quod Nomen mandat cogitationi cogitare in tuis magnis nobilitatibus, ut eas cognoscat & laudet & ut ab eis recipiat gratiam & benedictionem.

21. Quando homo, *Domine*, cogitat in tua magna Potestate & non confidit in ea, & in tua vera Justitia & non timet eam, & in tua dulci Misericordia & non habet spem in ea, & in tua Bonitate & non amat eam, & sic de aliis, tunc sua anima est in peccato & culpa & est inobediens tuo mandato, & facit contra suammet virtutem & proprietatem

26 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
prietatem in hoc, quòd assumat in vanum
naturam & proprietatem, quam suus Crea-
tor ei dedit.

22. h. *O Domine vere DEVS, qui scis
omnes nostras cogitationes & voluntates! Tu
dedisti homini perceptionem & cognitio-
nem ut sciat percipere & cognoscere Te
esse valde gloriosum, & sciat percipere &
cognoscere tuam nobilitatem & magnam
perfectionem tuarum excellentium Qualita-
tum, & dedisti ei perceptionem ut percipiat
magnam gloriam paradisi & magnam pœ-
nam inferni & vilitatem & fragilitatem hu-
jus mundi.*

23. Igitur, quia homo, *Domine*, non
vult nec scit percipere istas res, quas Tu vis
eum percipere, & Tu ei dedisti libertatem
ad percipiendum ipsas, propterea, quando
ipse eas non percipit, fit culpabilis & pecca-
tor & inobediens tuo glorioso mandato &
assumit in vanum tuum opus & tuum No-
men & tuum mandatum.

24. Nam ratio & causa, quare Tu, *Do-
mine*, exaltasti & nobilitasti hominem su-
per

per omnes creaturas, est, ut utatur suo intellectu, qui est nobilior creatura quæ in eo sit, & percipiat magnas nobilitates quæ sunt in Te & in tuis Qualitatibus & in tuis Operibus, & percipiat & cognoscat magnam gratiam quam ei fecisti : igitur, quando homo ignorat omnes istas res, est inobediens tuis mandatis.

25. i. *Domine vere DEVS, qui tuum servum exaltas quoties Te ei demonstras! Tu dedisti homini conscientiam ut sit ei occasio evitandi peccatum & satisfaciendi suo Creatori & sibi ipsi & suo proximo, & ei dedisti subtilitatem ut sit subtilis in intelligendo tuas honorationes & tua mandata.*

26. Igitur, quia Tu, *Domine DEVS*, posuisti in homine potentialiter hos duos sensus intellectuales, & dedisti ei potestatem habendi eos in actu, & ipse non vult eos habere in actu, propterea fit inobediens tuo mandato quod ei mandat habere conscientiam & subtilitatem, ut sit laudator & servus sui Creatoris.

27. *Gloriose Domine! Tua Pietas & Misericordia*

fericordia multoties facit conscientiam & subtilitatem hominis venire de potentia in actum, ut homo faciat poenitentiam & habeat contritionem de suis peccatis & confidat in tua dulci Misericordia & satisfaciat pro injuriis quas fecit: igitur, quando homo non scit nec vult habere in actu istos duos sensus intellectuales, fit culpabilis & peccator & inobediens tuis mandatis, eò quòd sit inobediens tuo operi quod eos facit venire de potentia in actum.

28. K. *Virtuose Domine super omnem virtutem, nobilis super omnem honorationem!* Ratio & causa, quare Tu dedisti homini animositatem & fervorem, est, ut ipse amet Te ferventiùs, quàm ullam aliam rem: igitur, homo, qui amat se ipsum vel alium ferventiùs, quàm Te, est Tibi inobediens & habet tuum Nomen in vanum.

29. Nam, quia memoria hominis memorat & voluntas amat, *Domine*, aliam rem plùs, quàm Te, & intellectus intelligit nullam rem valere tantum, quantum Tu, memoria & voluntas sunt contrariæ intellectui; igitur,

igitur, quia Tu ordinasti istas tres virtutes ut memoreris & intelligaris & ameris ab eis plús, quàm ulla alia res, & homo non sequitur ordinationem, quam posuisti in eo, propterea est inobediens tuo mandato.

30. *Gloriose Domine!* Per multam animositatem & fervorem augentur memoria & intelligentia hominis, & per paucam animositatem & fervorem habet homo paucam memoriam & intelligentiam in Te: igitur, Tu vis & mandas animositati & fervori hominis ut sint in valde magna quantitate in amando & honorando Te & in serviendo Tibi, ut memoria & intellectus sint in valde magna quantitate memoracionis & intelligentiæ magnorum bonorum & magnarum honoracionum & magnarum virtutum tuæ sanctæ & gloriosæ Deitatis.

CAPUT CCLVII.

QVOMODO NOSTER DOMINVS DEVS mandaverit homini colere diem Sabbati.

1. **D***EVVS magne, mirabilis, Pater & Do-*
a. **D***omine omnium rerum! Tu mandasti*
populo

populo Israel facere festum in die Sabbati, ut totâ illâ die daret gloriam & laudem suo Domino DEO: igitur, quia Tu creasti & composuisti hominem ex duabus naturis, scilicet ex sensuali & intellectuali, propterea intellectualiter intelligimus tuum mandatum esse factum ambabus naturis ex quibus homo est compositus, & ideo quælibet earum est obligata ad faciendum festum.

2. Unde, quia Tu, *Domine*, mandasti naturis sensuali & intellectuali, quæ sunt in homine, ut colant & faciant festum contemplando & laudando Te & serviendo Tibi, propterea corpus hominis ex omnibus suis quinque sensualitatibus & anima ex omnibus suis quinque intellectualitatibus obligantur ad faciendum festum contemplando in tuis nobilibus honorationibus.

3. Sicut tota totalitas hominis est divisa in naturam sensualem & intellectualem, ita, *Domine*, tota natura sensualis & intellectualis, quæ sunt in homine, obligantur ad faciendum festum; &, sicut tota totalitas tuæ divinæ Naturæ stat in Unitate & Trinitate,

te,

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLVII. 31
te, ita homo est obligatus ad faciendum festum laudando tuam Trinitatem & Unitatem.

4. b. *Creator Domine cæli & terræ & universorum quæ sunt!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus, quòd, si homo faciat festum sensualiter & non intellectualiter, anima sit inobediens tuo mandato, & si homo faciat festum intellectualiter & non sensualiter, corpus sit inobediens tuo mandato.

5. *Gloriose Domine!* Beati sunt qui sensualiter & intellectualiter faciunt & colunt festum ex omnibus viribus suæ sensualitatis & suæ intellectualitatis, & maledicti sunt qui illud non colunt sensualiter nec intellectualiter.

6. Quia Judæi faciunt festum in die sabbati & Christiani in die dominica & Saraceni in die veneris, propterea, *Domine*, oportet humanum intellectum quærere in quam die festum nobilius fiat, & quinam sint, qui melius festum faciant & colant sensualiter & intellectualiter; quia, qui melius
ipsum

32 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
ipsum faciunt, veriùs obediunt tuo justo
mandato.

7. c. *O aeterna & infinita Paternitas & Filiatio & Processio!* Intellectualiter intelligimus quòd Tu, *Domine*, mandaveris homini facere festum sensualiter ne opus sensuale impediatur in eo contemplationem intellectualem, quia arare & fodere & sarcire & dolare & aliæ operationes artificiales impediunt orationem & contemplationem & precationem tuæ sanctæ Deitatis.

8. Quando corpus hominis, *Domine*, facit festum & non fodit nec arat nec facit ullam rem artificialiter, & anima cogitat & imaginatur & memorat & intelligit & amat delectationes temporales cibi & potus & foeminarum & honorationum & aliarum vanitatum mundanarum, tunc corpus facit festum & anima laborat & non facit festum quod est ei mandatum, imò facit oppositum illius.

9. Unde, quia natura intellectualis est melior sensuali, propterea, *Domine*, qui faciunt festum intellectualiter plùs, quàm sensualiter,

sualiter, meliús obediunt tuo mandato, quàm qui ipsum faciunt sensualiter plús, quàm intellectualiter: igitur, per hoc manifestè potest cognosci in quanam trium Legum meliús faciant homines festum.

10. d. *Æterne Domine super omnem virtutem, nobilis super omnem nobilitatem, honore super omnem honorationem!* Qui vult inquirere quinam populus nobiliús faciat festum, scilicet an populus Judæorum vel Christianorum vel Saracenorum, oportet, quòd inquireat quinam horum populorum meliús faciat festum sensualiter vel intellectualiter; quia ille, qui nobiliús facit festum intellectualiter, meliús obedit tuo mandato.

11. Nam, qui habent majus placitum & delectationem, *Domine*, in videndo & audiendo & odorando & gustando & palpan-do, quàm in cogitando & percipiendo tuas honorationes & in satisfaciendo pro suis peccatis & in subtiliando se in eis & in amando tuas honorationes, illi non faciunt festum intellectualiter, sed solúm sensualiter.

12. Sed, qui habent delectationem &

C

pla-

34 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
placitum, *Domine*, in cogitando & percipiendo & in habendo conscientiam & subtilitatem & animositatem, ut obediant tuis mandatis & contemplantur in Te & ament Te & ferviant Tibi sensualiter & intellectualiter, illi sunt, qui faciunt festum quod Tu mandas colere, & ipsi sunt obedientes tuo mandato.

13. e. *Vere Domine in omnibus rebus, amore Domine in omnibus amoribus!* Qui faciunt festum in potentia sensitiva & ei submittunt potentiam rationalem, faciunt festum sensualiter & non intellectualiter; sed, qui faciunt festum in potentia rationali & ei submittunt potentiam sensitivam, faciunt festum intellectualiter & sensualiter.

14. Igitur, cum hoc ita sit, secundum hoc significatur, *Domine*, quod Tu mandaveris potentiae sensitivae facere festum, ut sit subdita potentiae rationali taliter, quod potentia rationalis tota illa die sit parata & directa ut possit dare gloriam & laudem suo Creatori & suo Domino, quin sensitiva eam impediatur in ulla re.

15. Unde benedictus sis, *Domine*, quia homines justi sunt qui colunt festum sensualiter & intellectualiter per hoc, quòd faciant potentiam rationalem dominam sensitivæ ; sed peccatores , licèt faciant festum sensualiter in hoc, quòd illâ die non laborent in operibus artificialibus , tamen non faciunt festum intellectualiter, quia sua potentia rationalis non habet opportunitatem contemplandi in Te ratione magnæ occupationis, in qua est sub servitute potentia sensitivæ.

16. f. *Iuste Domine super omnem virtutem & gratiose super omnes gratias!* Intellectualiter intelligimus animam esse valde nobilioris naturæ, quàm corpus, & propterea multò nobilius & verius facere festum illum hominem, qui cogitat & æstimat & imaginatur tuam Potestatem & tuam Sapientiam & alias tuas Virtutes, quàm illum, qui non habet suam intellectualitatem in Te, & sua sensualitas colit & facit festum in hoc, quòd non aret nec fodiat nec faciat id, quod solet facere in aliis diebus.

17. Igitur, cùm festum quod anima facit, *Domine*, sit multò meliùs, quàm festum quod facit corpus, quando anima non facit festum quod debet facere, peccatum est majus, quàm quando corpus non facit festum & arat vel fodit in die in qua non est ei licitum laborare.

18. Quia festum factum intellectualiter est multò nobilius, quàm festum factum sensualiter, propterea, *Domine*, est homo plùs obligatus ad faciendum festum intellectualiter, quàm sensualiter: igitur, quia homo est plùs obligatus ad faciendum festum in sua natura intellectuali, quàm in sensuali, propterea dæmon vehementiùs excitat naturam intellectualem ipsius ut negotietur in vanitatibus mundanis in die festo, quàm in aliis diebus.

19. g. *O Domine DEVS, qui es nostra salvatio & nostra beatitudo!* Quando Tu creasti mundum, placuit Tibi quòd prima dies esset dominica; quia die dominica creasti ordinalem materiam & creasti Angelos & locum & tempus simul, & die veneris perfecisti

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLVII. 37
fecisti quidquid voluisti creare à die do-
minica usque ad diem sabbati, & die sabba-
ti voluisti requiescere.

20. Igitur, quia prima dies creationis
fuit dominica, *Domine*, & ultima in qua
perfecisti creationem omnium creaturarum
fuit dies veneris, & dies sabbati est media
inter diem veneris & diem dominicam, prop-
terea fuit conveniens quòd requiesceres die
sabbati, ut cognosceretur quòd die dominica
& die veneris & diebus intermediis crea-
veris creaturas.

21. Quia Judæi faciunt festum in die
in qua Tu, *Domine*, requievisti, & Christiani
faciunt festum in die in qua incepisti creare
creaturas, & Saraceni faciunt festum in die in
qua perfecisti opus creationis, propterea quæ-
libet harum trium dierum significat quòd
debeat esse dies festus; sed, quia opera ho-
mini necessaria sunt multa & non possent
perfici, si tribus diebus in septimana homo fa-
ceret festum, propterea oportet humanum
intellectum inquirere quænam harum trium
dierum sit convenientior ut in eo fiat fes-
tum.

22. h.

22. h. *Domine vere DEVS, qui amas nos servos & tuos amatores!* Judæos videmus assignare tres rationes ad probandum quòd festum debeat fieri die sabbati, quarum *prima* est, quia Tu requievisti die sabbati, *secunda*, quia Tu mandasti populo Israel ut faceret festum die sabbati, & *tertia*, quia post opus & laborem, quem homo habuit in opere, significatur, quòd debeat requiescere & facere festum.

23. Sicut Judæi assignant tres rationes ad probandum quòd festum debeat fieri die sabbati, ita Christiani, *Domine*, assignant alias tres ad probandum quòd festum debeat fieri die dominica, quarum *prima* est, quia Tu incepisti creationem mundi die dominica, *secunda*, quia dæmones perdiderunt gloriam paradisi die dominica & homines fuimus creati ad possidendum gloriam quam dæmones perdiderunt, & *tertia*, quia tuum gloriosum Corpus resurrexit de morte ad vitam die dominica.

24. Sicut Judæi & Christiani assignant tres rationes pro suo festo, ita Saraceni as-

signant

signant alias tres pro suo, quarum *prima* est, quia Tu, *Domine*, perfecisti totum tuum opus in die veneris, *secunda*, quia Tu creasti hominem in die veneris, & *vertia*, quia Tu posuisti hominem in paradiso in die veneris.

25. i. *O sapiens Domine, qui scis omnia & quæ vis omnia bona!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus quòd *esse* sit valde melius quàm *non esse*, quia *non esse* non significat in se ullam virtutem, quoniam si eam significaret non esset *non esse*, imò esset *esse*; sed, quia *esse* est in *esse*, significat in se virtutem, quæ non significatur in *non esse*: igitur, cùm hoc ita sit, per hoc significatur, quòd *esse* secundùm respectum ad *non esse* fit res bona, & *non esse* secundùm respectum ad *esse* non fit res bona nec habens ullam virtutem: igitur, cùm hoc ita sit, per hoc significatur, quòd dies dominica sit nobilior die sabbati, eò quòd in die dominica dedisti mundo principium & creasti *esse* quod erat in *non esse*.

26. *Gloriose Domine!* In prima die sabbati Tu non creasti ullam rem nec dedisti
ho-

homini ullam rem; &, quia in die dominica hominibus fuit promissa gloria, quam dæmones perdiderunt, & in die dominica fuit resuscitatum ad vitam immortalem primum corpus, quod unquam fuit resuscitatum ad eam, scilicet tuum gloriosum Corpus; &, quia major gratia, quam corpus possit recipere, est resurrectio ad vitam immortalem, & in die dominica fuit glorificatum primum corpus scilicet tuum, quod fuit glorificatum quando resurrexit, per hoc significatur, quòd Tu honoraveris & nobilitaveris plus diem dominicam, quàm diem sabbati: igitur, cùm hoc ita sit, probatum est quòd dies nobilior debeat esse dies festus.

27. Sicut dæmones perdiderunt paradysum primâ die qua fuerunt in eo, ita, *Domine*, ipsi conati sunt, quòd homo perderet paradysum primâ die qua fuit positus in eo: igitur, quia totus mundus fuit corruptus in die veneris quando homo peccavit, propterea mandasti tribui Israel colere diem sabbati ut ista dies esset media inter diem dominicam & diem veneris, & per orationes diei sabbati

sabbati homo reciperet promissionem quæ fuit ei facta in die dominica, secundum quod jam probavimus, quæ promissio fuit homini adimpleta quando fuit recreatus in die veneris, in qua Tu fuisti mortuus ut ipsum recreares in illa die, in qua fuit corruptus: igitur, quia homo fuit recreatus in die veneris & festum fiebat in die sabbati, propterea fuit necessarium, quòd transferretur in diem dominicam, ut significaretur recreatio hominis.

28. K. *O vera Lux & Splendor tuorum fidelium servorum!* Sicut prima dies veneris fuit dies, in qua homo fuit creatus, ita, *Domine*, ipsa fuit dies, in qua homo fuit corruptus & totus mundus per ipsum; & sicut in prima die veneris fuit homo positus in paradiso, ita in ipsa die homo perdidit paradisum & gratiam sui Domini & sui Creatoris.

29. In prima die veneris, *Domine*, fuit homo nobilior creatura & in eadem die fuit factus pejor & vilior & culpabilior creatura, & in eadem die incepit corruptio &

pu-

putrefactio & mors & fames & sitis & calor & frigus & alii labores, & in eadem die inceperunt occasiones per quas homo est falsus & inobediens & mendax & fallax & plenus omnibus vitiis & omnibus peccatis: igitur, cum tot peccata & mala & vitia sumptis in die veneris, per hoc significatur, quod ista dies non sit digna ut in ea fiat festum quod fit in die dominica.

30. *Gloriose Domine!* Sicut in prima die veneris fuerunt incepti omnes labores & corruptiones & mala, quæ fuerunt & sunt & erunt, ita in eadem die fuit facta major injuria & major iniquitas & majus malum & major infidelitas, quæ unquam fuerit & quæ unquam erit, & hoc fuit quando in illa die tua sancta Humanitas fuit torta & crucifixa & mortua; quia, sicut tua Humanitas valet plus, quam omnes creaturæ quæ fuerunt & sunt & erunt, ita injuria, quæ fuit ei facta, fuit major quam omnes aliæ injuriæ, & pœna, quam ipsa sustinuit, fuit major quam omnes aliæ pœnæ: igitur, cum tot mala & adeo magna devenerint in die

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLVIII. 43
veneris, per hoc significatur & probatur,
quòd ista dies non sit adeò digna sicut dies
dominica, quæ est digna ut in ea fiat fes-
tum, in quo homo det gloriam & laudem
suo Domino DEO.

CAPUT CCLVIII.

**QVOMODO NOSTER DOMINVS
DEVS** *mandaverit homini honorare suos
Parentes.*

1. **O** *DEVS* *gloriose, magne super omnes
a. magnitudines!* Quia homo est com-
positus ex natura sensuali & ex intellectu-
ali, propterea, *Domine*, quantum ad naturam
sensualem habet duos parentes sensualiter,
scilicet patrem & matrem, & quantum ad
naturam intellectualem habet duos parentes
intellectualiter, scilicet tuam gloriosam Dei-
tatem, quæ ei dedit *esse* & eum sustinet in
esse, & tuam sanctam Humanitatem, quæ
eum recreavit & eripuit à potestate diaboli.
2. Igitur, quia homo habet duos pa-
rentes

rentes sensualiter & alios duos intellectu-
liter, propterea placuit Tibi, *Domine*, quòd
ipse honoret & amet parentes, quos habet
sensualiter, scilicet suum patrem & suam
matrem, & parentes, quos habet intellectu-
liter, scilicet tuam sanctam Deitatem & tu-
am benedictam Humanitatem, & quòd obe-
diat omnibus eis.

3. Et, quia homo, *Domine*, recipit ma-
jora dona & bona & gratias à tua Deitate
& à tua Humanitate, quàm à suo patre & à
sua matre, propterea voluisti eum obligare
duobus mandatis uni sensuali, & alteri intel-
lectuali, & voluisti mandatum intellectu-
ale esse majus & fortius & majoris neces-
situdinis, quàm mandatum sensuale: igitur, cum
hoc ita sit, plus est homo obligatus ad ho-
norandum tuam excellentem Deitatem &
tuam beatam Humanitatem, quàm suum
patrem & suam matrem, à quibus recepit
solam naturam sensualem.

4. b. *Rex Regum & Domine Dominorum
& Sancte Sanctorum!* Quia homo genera-
tur à suo patre & nascitur à sua matre, &
pater

pater & mater sufferunt in eo multum laboris & sollicitudinis, propterea tua vera Justitia fecit justum mandatum filio ut suo patri & suæ matri sit subditus & obediens, & eos honoret omnibus suis diebus & eis succurat sanis & infirmis.

5. In hoc, quòd Tu, *Domine*, feceris mandatum sensuale homini ut honoret suum patrem & suam matrem, intelligitur, quòd ipse debeat eos juvare in senectute ipsorum & postquam sint mortui debeat Te precari & facere eleemosynas pro ipsis; quia, sicut homo in hoc mundo recepit *esse* à suo patre & à sua matre, ita est rationabile quòd in hoc mundo eos juvet ad vivendum & post mortem Te oret & Te precetur ut eis remittas sua peccata.

6. Igitur, quia Tu, *Domine*, fecisti mandatum isto modo, per hoc significatur, quòd *esse* humanum sit in hoc mundo & in alio valde nobilis & bona res; quoniam, nisi ita esset, Tu non obligares hominem ad honorandum suum patrem & suam matrem in hoc mundo neque ad precandum & faciendum

46 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
ciendum eleemosynas pro eis post mortem
ipforum.

7. c. *Creator Domine Benefactor noster!*
Quia tua sancta Deitas dedit esse homini
per creationem & sustentationem, est ho-
mo obligatus ad honorandum Te: igitur,
sicut homo est obligatus ad honorandum su-
um patrem sensualem uno modo, ita est
obligatus ad honorandum Te alio modo,
scilicet honorando & adorando & amando
& contemplando & laudando Te & servi-
viendo Tibi & confidendo in tua dulci Mi-
sericordia.

8. Quia tua sancta Deitas, *Domine*, est
in Trinitate Personarum, quam probavimus
esse in Te, propterea mandasti homini ho-
norare tuam gloriosam Trinitatem; quoni-
am, sicut tua sancta Unitas est spiritualiter
Pater hominis, ita tua sancta Trinitas est
spiritualiter Pater ipsius: igitur, sicut homo
est obligatus ad honorandum tuam sanctam
Unitatem, ita est obligatus ad honorandum
tuam sanctam Trinitatem.

9. Igitur, sicut homo, *Domine*, est in-
obediens

obediens tuo mandato si honoret suum patrem & non suam matrem, vel si honoret suam matrem & non suum patrem, ita ipse est inobediens tuo mandato si honoret tuam Unitatem & non tuam Trinitatem, quia æquè dignum est, quòd honoretur tua Trinitas sicut tua Unitas.

10. d. *Gloriose Domine super omnes glorias!* Sicut intellectualiter sumus filii tuæ sanctæ Unitatis & Trinitatis, ita sumus filii tuarum gloriosarum Qualitatum in quibus est omne complementum & omnis perfectio, quæ Qualitates sunt tua Potestas & Sapientia & Voluntas & Justitia & Misericordia & Humilitas & aliæ tuæ Perfectiones.

11. Cúm intellectualiter intelligatur, *Domine*, quòd homo faciat reverentiam & honorem tuis Qualitatibus, oportet, quòd ipse inquirat & recipiat significationes eas significantes, per quas percipiat & cognoscat valde excellentem Perfectionem quæ est in eis; quia major honoratio, quam homo possit facere tuis Qualitatibus est, quòd recipiat.

fig-

48 *B. Raym. Lulti Lib. Contempl. Vol. III.*
significationes significantes magnam perfectionem quæ est in eis, quoniam per magnam perfectionem, quam homo cognoscit in eis, eas amat & adorat & laudat & in eis confidit & per eas se dirigit.

12. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine*, qui non inquirunt nec recipiunt significationes tuarum Qualitatum, eas non amant nec honorant; quia, dum non habeant cognitionem de perfectione quæ est in eis, non possunt eas honorare nec amare nec laudare sicut ad eas pertinet, & propterea sunt inobedientes tuo justo mandato, quod mandat facere reverentiam & honorem tuis Qualitatibus inquirendo & recipiendo significationes, quæ eas significant perfectas.

13. e. *O Domine, qui omnia scis & omnia potes & omnia bona vis!* Quando homo memorat & intelligit & fatetur Te per tuam Potestatem posse esse in Trinitate & Unitate, tunc honorat tuam mirabilem Potestatem; quia, si anima habet potestatem essendi unita de tribus rebus quæ sint una substantia, quanto plus per tuam Potestatem potest

test tua Substantia esse una in tribus Personis & possunt tres Personæ esse una Substantia?

14. Qui attribuit tuæ Potestati, *Domine*, quòd Tu possis esse simul DEUS & Homo, honorat tuam Potestatem ; quia, si homo potest esse duæ naturæ simul, scilicet natura sensualis & natura intellectualis, quantò plús Tu potes esse DEUS & Homo simul ? igitur, cùm hoc ita sit, qui negat Te posse esse Unitatem in Trinitate & Trinitatem in Unitate vel posse esse simul DEUM & Hominem, est inobediens tuo mandato & non honorat tuam perfectam Potestatem, quæ est digna honorari super omnes potestates.

15. Illi honorant tuam Potestatem, *Domine*, qui affirmant & dicunt Te non posse facere peccatum nec injuriam nec ullum defectum ; quia, si hoc posses, haberes defectum sapientiæ & justitiæ & perfectionis ; & qui attribuunt tuæ Potestati peccatum & dicunt Te fecisse & amasse peccatum & posse velle & facere peccatum, illi inhonorant tuam sanctam Potestatem gloriosam, &

D

per

50 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
per hanc inhonationem sunt inobedientes
tuo vero mandato.

16. f. *Vere Domine in omnibus rebus!* Ti-
bi fiat reverentia & honor & omni quod tu-
um est, quia dicentes & affirmantes tuam
Sapientiam esse adeò magnam, quòd scive-
rit creare mundum & ordinare quidquid est
in eo, honorant eam, & dicentes & affirman-
tes Te scivisse & potuisse unire Personam Fi-
lii cum humana natura, quin Deitas fuerit
corrupta nec alterata nec conspurcata in ali-
qua re, honorant tuam Sapientiam & Potes-
tatem: igitur, cùm homo sit creatus & ordi-
natus à tua Sapientia & Potestate, qui tuam
Potestatem & Sapientiam honorat, suum
patrem spiritualem honorat.

17. Qui dicunt & affirmant, *Domine,*
Te non posse esse hominem sinè alteratio-
ne & corruptione tuæ Deitatis, inhonorant
tuam Sapientiam, quia in hoc, quòd attri-
buant tuæ Potestati defectum, attribuunt ip-
sum tuæ Sapientiæ: igitur, cùm hoc ita sit,
propterea sunt inobedientes tuo justo man-
dato.

18. Qui affirmant & dicunt quòd Tu, *Domine*, habeas tantam Sapientiam, quòd culpæ & peccata, quæ sunt in homine, non veniant à Te nec per Te, & omnia bona & virtutes, quæ sunt in ipso, veniant à Te & per Te, faciunt reverentiam & honorem tuæ Sapientiæ; sed, qui Tibi attribuunt peccata & culpas, quæ sunt in homine, faciunt inhonorationem tuæ gloriosæ & perfectæ Sapientiæ.

19. g. *Substantialis Domine siné omni compositione & siné omni accidente*: Intellectualliter intelligimus tuam amorosam Voluntatem esse patrem & matrem omnium nostrum & omnium creaturarum, quia per tuam Voluntatem creasti mundum & omnes creaturas quæ sunt in eo, & sinè tua Voluntate nulla creatura esset: igitur, qui volunt quidquid vult tua Voluntas, eam honorant, & qui tuam Voluntatem honorant, suum patrem & suam matrem intellectualem honorant.

20. Qui dicunt & affirmant, *Domine*, Te posse esse DEUM & Hominem dummodo velis quin Deitas alteretur & corrumpatur

tur

tur, honorant tuam Voluntatem in hoc; quòd ei attribuunt potestatem & sapientiam; sed, qui dicunt & affirmant, quòd, si tua Voluntas vellet Unitatem Deitatis & Humanitatis, vellet defectum, ei attribuunt defectum per hoc, quòd ei non attribuunt perfectam potestatem & sapientiam, & per hoc inhonorant tuam sanctam Voluntatem.

21. Qui dicunt & affirmant quòd tua Voluntas, *Domine*, non velit peccatum nec culpam & velit omne bonum, honorant tuam Voluntatem; &, qui dicunt & affirmant quòd tua Voluntas velit peccatum & culpam, inhonorant eam; &, qui nolunt id quod tua Voluntas vult in Justitia & Misericordia & Humilitate & Patientia & in aliis tuis Virtutibus, faciunt valde magnam inhonorationem tuæ gratiosæ Voluntati, & ratione hujus inhonorationis sunt peccatores & inobedientes tuæ Voluntati.

22. h. *DEVS gloria, Pater omnium temporum!* Intellectualiter intelligimus, *Domine*, quòd omnes spiritualiter sumus filii tuæ Justitiæ; quia, nisi justum esset quòd nos esse-

mus

mus in *esse*, non essemus ; &, nisi justum & rationabile esset quòd essemus in adeò nobili dispositione, non haberemus adeò nobile *esse* sicut habemus : igitur, cùm hoc ita sit, qui tuæ Justitiæ sunt obediens eam honorant per hoc, quòd habeant placitum de omnibus rebus quas eis dat tua justa Sententia.

23. Intellectualiter intelligimus, *Domine*, tuam piam Misericordiam esse nostrum patrem spiritualem, quia ipsa est quæ nobis indulget nostros mortales defectus, & ipsa fecit incarnari Personam Filii ad recreandum humanum genus ; & tua Humilitas est noster Pater spiritualis, quia ipsa Te humiliat ad audiendum & exaudiendum nos peccatores, & ipsa Te fecit incarnari & esse pauperem & sustinere tormenta & mortem pro nobis peccatoribus, & ipsa facit tuum gloriosum Corpus esse sacratum inter nos ; quia, nisi humilis esses, non esses nobis adeò abundans & gratiosus : igitur, illi Te honorant, qui honorant & fatentur & confitentur & adorant & gratificant & laudant magnitudinem & nobilitatem & excellentiam tuæ magnæ Misericordiæ & Humilitatis.

24. Igitur, cum homines, qui honorant tuam Justitiam & tuam Misericordiam & tuam Humilitatem, *Domine*, honorent suum patrem spiritualem, qui tuam Justitiam non amat & non habet patientiam nec consolationem in ea, inhonorat suum patrem spiritualem, & qui non confitetur nec gratificat nec cognoscit nec laudat tuam magnam Misericordiam & Humilitatem, est Tibi inobediens & non honorat Te.

25. i. *Excellentis Domine mirabilis, Pater nostri & omnium rerum!* Intellectualiter intelligimus tuam Humanitatem esse nostrum patrem spiritualiter, quia per eam est recreata & exaltata humana species, quæ sine ea non esset in adeo excellenti honoratione sicut est per hoc, quod Tu sis incarnatus in ea; & si tua Humanitas non esset, non haberemus adeo nobilem Procuratorem & Mediatorem inter nos & tuam Deitatem.

26. Igitur, qui amant & honorant & laudant & confitentur & credunt & precantur tuam sanctam Humanitatem, *Domine*, honorant suum patrem spiritualem & sunt obe-

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLVIII. 55
obedientes tuo mandato ; & qui tuam sanctam Humanitatem discredunt & inhonorant & contemnunt , inhonorant suum patrem spirituales & sunt inobedientes tuo mandato.

27. Euntes prædicare infidelibus magnam nobilitatem tuæ sanctæ Humanitatis, *Domine*, honorant suum patrem & suam matrem, & quò plus sunt in laboribus & tormentis & morte, eò plus honorant tuam Humanitatem ; & , qui eos audiunt & eos juvant, sunt obedientes tuo mandato & honorant Te & tuam Humanitatem ; sed , qui nolunt eos audire nec eos juvare, & , qui eos irrident & reprehendunt & torquent & occidunt, inhonorant tuam Humanitatem & sunt inobedientes tuo mandato.

28. K. *Sanctificate Domine, qui es secretum meorum secretorum & placitum meorum placitorum* : Qui vult inquirere & scire quamnam trium Legum sit melior, inquirat inquisitione sensuali & intellectuali in quamnam earum plus honoret homo sensualiter & intellectualiter suos parentes sensuales & suos parentes intellectuales.

29.

29. Nam Lex, in qua homo plús obligatur ad honorandum suos parentes sensuales & intellectuales, significatur, *Domine*, humano intellectui per tuas Qualitates esse melior aliis; quia, si melior esset Lex, in qua homo non est tantum obligatus ad honorandum suos parentes sensuales & intellectuales, tuæ Qualitates significarent se habere defectum, & hoc est impossibile.

30. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*, qui vis illos esse in veritate, qui plús Te amant & honorant & laudant & benedicunt in tua Unitate & Trinitate & in tuis Qualitatibus & in tuis operibus & in tua Humanitate & in omni quod tuum est, & isti sunt plús obedientes suo patri & suæ matri sensualibus, quàm ulli alii homines non credentes in suum Dominum DEUM.

CAPUT CCLIX.

*QVOMODO NOSTER DOMINVS
DEVS mandaverit homini ne faciat homicidium.*

1. **O** *Misericors Domine plene omni gloria & omni gratiâ, cui fiant reverentia*

rentia & honor & gratiarum actiones omni tempore ! Quia homo est tua creatura & Tu eum composuisti ex corpore & anima, propterea mandasti ei ne occidat corpus per mortem corporalem nec animam per mortem spiritualem.

2. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, sicut tuum gloriosum Corpus representat in sancta Cruce quinque vulnera, quæ recepit in die tuæ sanctæ Passionis, ita significat, quòd homo moriatur sensualiter & intellectualiter per inordinationem quinque potentiarum, quæ sunt in eo, sicut tuum gloriosum Corpus fuit mortuum per quinque vulnera.

3. Unde, sicut est diversitas inter quinque potentias hominis, ita, *Domine*, est diversitas inter mortem corporalem & mortem spiritualem ipsius; quia mors corporalis est ratione inordinationis potentiæ vegetabilis, quæ perturbatur & corrumpitur per inordinatos humores, & per cuius corruptionem corrumpitur potentia sensitiva, sed mors intellectualis est ratione inordinationis

§ 8 *B. Raym. Lalli Lib. Contempl. Vol. III.*
potentiarum imaginativæ & rationalis &
motivæ.

4. b. *Gratiosè Domine plene misericordiâ
& gratiâ!* Sensualiter sentimus & intellec-
tualiter intelligimus potentiam vegetabilem
sumere vitam ex quatuor potentiis, quæ sunt
appetitiva & retentiva & digestiva & ex-
pulsiva; &, quia ipsa sumit vitam ex his
quatuor potentiis, propterea mandasti ho-
mini ne occidat eas.

5. Igitur, quia vita harum quatuor po-
tentiarum est in temperamento cibi & po-
tus & caloris & frigoris, & mors & corrup-
tio earum est in nimis multum vel in nimis
parum comedere vel bibere vel in nimio ca-
lore vel frigore, propterea, *Domine*, man-
dasti homini habere continentiam & absti-
nentiam in cibo & potu & in aliis rebus, ex
quibus dictæ quatuor potentiæ recipiunt or-
dinationem & directionem, ut sint ordina-
tum subjectum potentiæ vegetabilis.

6. *Humilis Domine!* Quia potentia ve-
getabilis corrumpitur per vulnerationem
corporis & per effusionem sanguinis & per

ve-

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLIX. 59
venenum & per excessum motus & laboris,
propterea mandasti homini non infligere
vulnera nec dare labores suo proximo ne
occidat & destruat potentiam vegetabilem
ipsius, quia per vulnerationem & destructio-
nem potentia vegetabilis corrumpitur in
homine potentia sensitiva & separatur ani-
ma à corpore.

7. c. *O Domine DEVS, qui es dignus om-
ni honoratione & omni virtute!* Sensuali-
ter sentimus & intellectualiter intelligimus
potentiam sensitivam vivere per quinque
sensus sensuales, & quinque sensus sensua-
les vivere per potentiam sensitivam: igitur,
cùm hoc ita sit, ideo mandasti homini non
occidere quinque sensus sensuales ne occi-
dat potentiam sensitivam, & non occidere
potentiam sensitivam ne occidat quinque
sensus sensuales.

8. Unde benedictus sis, *Domine DE-
VS*; quia, quando homo est Tibi inobedi-
ens in sensibus sensualibus, tunc sensus sen-
suales occidunt potentiam sensitivam per
videre vel audire vel odorari vel gustare
vel

vel palpare vanitates & delectationes hujus mundi ; quoniam, sicut potentia vegetativa moritur per inordinationem quatuor potentiarum ei subjectarum, ita potentia sensitiva moritur per videre vel audire vel odorari vel gustare vel palpare res, à quibus corpus recipit corruptionem & mortem.

9. *Cælestis Domine !* Sicut falsus vasallus eccidit & destruit se ipsum, quando vult decipere & privare Dominum suo regno, ita potentia sensitiva occidit & destruit se ipsam, quando insurgit contra potentiam rationalem & se vult facere dominam ipsius : igitur, quia mors potentiæ sensitivæ est in morte potentiæ rationalis, propterea mandasti homini quòd potentiam sensitivam non faciat dominam rationalis, ne sensitiva moriatur in inordinatione, quam recipit à rationali quando rationalis est ei subdita.

10. d. *O Domine gloriose, qui es desiderium tot hominum justorum veracium & misericordium !* Quando potentia sensitiva vult sensus intellectuales esse servos & subditos sententiam sensualium, vult potentiam rationalem

lem

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLIX. 61
lem esse sibi subditam & se esse dominam
illius; & si potentia sensitiva consequitur
quòd potentia rationalis sit ei subdita, ca-
dit in mortem culpæ & peccati, quæ mors
est ei occasio ignis perdurabilis.

11. Igitur, cùm hoc ita sit, propterea
mandasti, *Domine*, potentiæ sensitivæ quòd
non velit esse domina potentiæ rationalis, ne
in isto dominio moriatur in corruptione
peccati & culpæ, & ne sit potentiæ rationali
occasio mortis spiritualis; quia, sicut poten-
tia sensitiva moritur quando est domina ra-
tionalis, ita rationalis moritur quando se
subdit dominio sensitivæ.

12. Sicut mors potentiæ sensitivæ stat
in hoc, quòd ipsa sit domina potentiæ ratio-
nalis, ita vita ipsius stat in hoc, quòd ip-
sa sit conjuncta cum rationali & sit ei obe-
diens & subdita: igitur, cùm hoc ita sit,
propterea mandasti homini, *Domine*, quòd
non separet sensitivam à rationali nec eam
faciat dominam ipsius, ne sensitiva moria-
tur per separationem rationalis nec per do-
minium quod habeat super ipsam.

13. e.

13. e. *Domine sancte, qui mundas & vivificas & sanas tuos amatores & tuos servos!* Mors potentiaë imaginativæ stat in hoc, quòd ipsa casualiter imaginetur vanitates & delectationes mundanas; quia, quando ipsa imaginatur casualiter, potentia rationalis non potest uti suis sensibus intellectualibus nec potest frui tuâ nobilitate & tuis honorationibus: igitur, cùm hoc ita sit, propterea mandasti potentiaë imaginativæ, quòd non imaginetur casualiter ullam rem, ne moriatur in peccato & culpa.

14. Mors potentiaë imaginativæ est, *Domine*, quando ipsa imaginatur occasionatè delectationes & vanitates hujus mundi, quia per continuationem hujus imaginationis facit potentiam rationalem oblivisci & ignorare tuas laudes & tua mandata, & facit eam servam & subditam potentiaë sensitivæ: igitur, cùm hoc ita sit, propterea mandasti potentiaë imaginativæ ne occidat se ipsam nec potentiam rationalem nec sensitivam imaginando occasionatè vanitates & res, per quas homo cadit in peccatum & culpam.

15. Mors potentiaë imaginativæ est, *Domine*, quando ipsa excitat Rationem & eam vocat ut se moveat ad Te memorandum & intelligendum & volendum, & Ratio non vult excitari ab ea & memorat & intelligit & vult opera peccati ratione longæ continuationis, quam imaginativa habuit in imaginando illa, ut daret placitum sensibus corporalibus: unde, sicut malus prætor, qui introduxit malam consuetudinem in civitate & postea eum pœnitet & precatur suum Dominum ut faciat cessare illam malam consuetudinem, & suus Dominus non vult ei obedire, ita, quando imaginativa diu imaginata est opera peccati & assuefecit illis operibus potentias sensitivam & vegetativam & rationalem, quando vult eas separare non potest ratione consuetudinis, in qua diu perseveraverunt per culpam ipsius imaginativæ.

16. f. *O Domine, qui es Lumen & Splendor tuorum benevolorum!* Sicut potentia sensitiva moritur per inordinatas sensualitates, ita potentia rationalis moritur per inordinatas intellectualitates; quia, quando cogitatio

64 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
tatio cogitat peccatum & perceptio ipsum
percipit & conscientia est in actu & subtili-
tas se subtiliat in peccato & animositas &
voluntas amat peccatum, tunc potentia ra-
tionalis moritur in culpa & peccato: igitur,
ne voluntas occidat se ipsam, mandasti ei
quòd non amet peccatum, & vis, quòd cogi-
tatio & perceptio & conscientia & subtilitas
tractent de peccato, ut voluntas & animo-
sitas illud odiant.

17. Intellectualiter intelligimus, *Domine*,
quòd, quando anima obliviscitur Tui &
ignorat tuas honorationes & tua mandata &
memorat & intelligit & amat vanitates mun-
danas, tunc moriatur potentia rationalis in
culpa & peccato; quia, sicut Tu dedisti ve-
getabilia & animalia irrationalia hominibus,
ut ex eis sumat vitam sua potentia sensitiva,
quæ sinè illis non viveret, ita dedisti memo-
riam & intellectum & voluntatem potentiae
rationali, ut ipsa vivat memorando & intel-
ligendo & amando Te & omne quod est à
Te & per Te.

18. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, Tu
man-

mandasti memoriæ & intellectui & voluntati hominis ne occidant potentiam rationalem memorando & intelligendo & amando peccatum & vanitatem & obliviscendo & ignorando & non amando Te, qui es suus Dominus & suus Creator & Recreator, ut potentia rationalis vivat in tua gloriosa Gloria memorando & intelligendo & amando Te & tuam Gloriam & omnes, qui glorificantur in ea.

19. g. *Miraculose Domine plene dulcedine & placito*: Intellectualiter intelligimus potentiam rationalem mori in culpa & peccato per potentiam imaginativam; quia, quando imaginativa ei representat veritatem & ipsa eam non recipit, & recipit id, quod imaginativa falsò imaginatur, tunc moritur in culpa & peccato.

20. *Vere Domine*: Potentia rationalis moritur quando imaginativa est plus subdita sensitivæ, quàm ipsi rationali; quia adeò inconveniens est quòd imaginativa sit subdita sensitivæ plus, quàm rationali, quòd inde rationalis fiat serva sensitivæ, & propte-

E

rea

rea imaginativa est rationali occasio mortis; nam, quando rationalis est serva sensitivæ, tunc imaginativa multoties imaginatur casualiter vanitates & opera peccati, & dum ita imaginatur, potentia sensitiva excitatur & se facit dominam ipsius, & eam facit imaginari occasionatè ea, quæ prius imaginabatur casualiter, & propterea cadit rationalis in peccatum & culpam.

21. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, propterea mandasti intellectualiter potentia imaginativæ ne occidat potentiam rationalem, quam occidit quando obedit sensitivæ sinè licentia ipsius rationalis, quæ mors venit potentia rationali per suam culpam; quia per hoc, quòd ipsa non velit uti nobilitate & potestate, quam ei dedisti super omnes alias potentias, est occasio suæ poenæ & mortis perdurabilis.

22. h. *Domine Dominorum, Pater omnium bonorum & omnium beatitudinum!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus potentiam sensitivam occidere potentiam rationalem quando se facit dominam ipsius; quia

quia per dominium, quod habet sensitiva super rationalem, fiunt sensus intellectuales servi sensuum sensualium, & ratione hujus servitutis cadit potentia rationalis in corruptionem & peccatum & mortem.

23. *Gloriose Domine!* Sicut corpus hominis moritur sensualiter quando anima separatur ab eo, ita potentia rationalis moritur intellectualiter in peccato & culpa quando sua memoria memorat peccatum & obliviscitur Tui & suus intellectus intelligit peccatum & ignorat Te & sua voluntas amat peccatum & non amat Te, quia, sicut corpus vivit per conjunctionem animæ, ita rationalis potentia vivit per memorare & intelligere & amare Te.

24. Igitur, cum hoc ita sit, propterea mandasti, *Domine*, potentiæ sensitivæ ne occidat potentiam rationalem cujus mors est mors ipsius sensitivæ; quia, sicut omne bonum & beatitudo potentiæ sensitivæ stat in potentia rationali, ita inordinatio & culpa & peccatum potentiæ rationalis cadit in potentiam sensitivam, & ratione hujus sensitiva est

est digna sustinere perdurabilem poenam.

25. i. *O beate Domine, in quo Sancti gloria gloriantur & requiescunt!* Intellectualiter intelligimus quòd potentia motiva occidat rationalem quando est ei inobediens & est obediens potentiae sensitivae; quia, quando potentia rationalis mandat motivae ut ducat in actum bonum, quod est in potentia, & reducat in potentiam malum, quod est in actu; & motiva non vult obedire rationali & obedit sensitivae mandanti oppositum, tunc moritur rationalis in peccato & culpa.

26. Sicut potentia rationalis moritur per culpam potentiae motivae, ita, *Domine*, motiva moritur per culpam rationalis; quia, cum potentia motiva sit divisa in duas partes, scilicet in motivam intellectualem & motivam sensualem, quando rationalis non vult dividere motivam in has duas partes, moritur potentia motiva; quoniam, quando rationalis mandat motivae sensuali id, quod deberet mandare motivae intellectuali & mandat motivae intellectuali id, quod deberet mandare sensuali, tunc moritur utraque motiva.

27. Igitur, cùm hoc ita sit, propterea mandasti, *Domine*, potentiaè rationali ne occidat potentiam motivam, quam occidit quando ei permittit moveri à sensitiva quin ei dederit licentiam ordinatè; & sicut mandasti potentiaè rationali ne occidat motivam, ita mandasti motivæ ne sit rationali occasio cadendi in peccatum & culpam, in quam cadit per hoc, quòd motiva sit nimis pigra in adducendo bonum de potentia in actum & nimis animosa in adducendo malum de potentia in actum.

28. K. *Singularis Domine, bone super omnes bonitates, nobilis super omnes honorationes!* Cùm ratione tuæ magnæ Justitiæ mandaveris teneri justitiam in terra & occidi corporaliter homines digni morte, & non mandaveris occidi ullum hominem spiritualiter, per hoc significatur mortem spiritualem esse multò pejorem morte corporali.

29. Igitur, cùm in hoc Opere multoties probaverimus, *Domine*, quòd Tu sis unus in Trinitate Personarum, & assumpse-
ris

70 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
ris humanam carnem de nostra Domina
sancta MARIA Virgine gloriosa, qui istas
res non credunt & negant & contemnunt,
occidunt suam animam spiritualiter; quia
semper occidit homo suam animam spiritua-
liter, quando credit falsitatem & non cre-
dit veritatem.

30. Unde benedictus sis, *Domine DE-*
VS; quia, sicut homines infideles occidunt
suam animam spiritualiter quando non si-
nunt eam uti Ratione nec sinunt eam sequi
naturam intellectus, ita Catholici justii vi-
vificant animas infidelium quando eas diri-
gunt in viam veritatis: igitur, sicut Tu man-
dasti infidelibus ne occidant suam animam
credendo errores, ita mandasti intellectua-
liter Catholicis ut vivificent animas infideli-
um demonstrando eis vias sui Domini DEI.

CAPUT CCLX.

QVO MODO NOSTER DOMINVS
DEVS mandaverit homini ne faciat Luxu-
riam.

1. **D***EVS gloriose, iuste, misericors, cui*
a. *detur gloria & laus omni tempore:*
Quia

Quia Tu, *Domine*, conjunxisti hominem ex natura sensuali & ex intellectuali, propterea mandasti ei ne faciat fornicationem nec adulterium sensualiter nec intellectualiter.

2. Quia corpus hominis, *Domine*, non potest se movere ad luxuriam sinè consensu animæ, ideo mandasti animæ ne memorando & intelligendo & volendo nec cogitando & imaginando consentiat corpori luxuriari; &, quia anima non potest habere suas virtutes in actu sinè corpore, ideo mandasti corpori ne sit animæ occasio memorandi & intelligendi & volendi vel cogitandi & imaginandi luxuriam.

3. Igitur, quia Tu, *Domine*, mandasti corpori & animæ hominis ne conspurcentur in cœno luxuriæ, quod est valde immundum & foetidum & verecundum ad videndum & nominandum & horribile ad tangendum, & creasti corpus & animam & dedisti eis excellentiam super omnes creaturas corporales & animales, & odio habes opera peccati quæ fiunt per luxuriam, propterea sunt corpus & anima hominis in valde magna obligatione obediendi tuo vero mandato.

4. b. *Perdurabilis Domine in omni tempore!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus omnes quinque sensus corporales esse homini occasionem luxuriæ, nisi homo eos mortificet cum sua intellectuali natura; quia per videre pulchras foeminas & pulchra ornamenta, & per audire cantiones & sonos instrumentorum, & per odorari flores & moschum, & per gustare cibos calidos & humidos, & per tangere res placidas moveatur corpus hominis ad luxuriam.

5. Sicut quinque sensus sensuales sunt homini occasio luxuriæ sensualis, ita, *Domine*, quinque sensus intellectuales sunt homini occasio luxuriæ intellectualis; quia per cogitare & percipere & per privationem conscientiæ & per subtiliare se in placitis luxuriæ fit homo animosus & fervens in imaginando & memorando & volendo luxuriam.

6. Igitur, quia corpus hominis, *Domine*, movetur ad luxuriam per sensus sensuales & anima per sensus intellectuales, propterea mandasti cuilibet sensuum sensualium ne moveat corpus ad luxuriam sensualem, &

mandasti cuilibet sensuum intellectualium ne moveat animam ad luxuriam intellectualem; & quia sensus sensuales & intellectuales sunt tuæ creaturæ, & quotidie recipiunt à Te beneficia, propterea est valde justum & rationabile quòd quilibet eorum sit obeidens tuo justo mandato.

7. c. *Sapiens Domine in omnibus sapientis, honorate Domine in omnibus honorationibus!* Quando perversus luxuriosus cogit aliquam foeminam & ipsa non consentit sensualiter nec intellectualiter peccato luxuriæ, tunc ille est plus luxuriosus & plus inobediens tuo mandato, quam qui cum mala foemina habet placitum in opere luxuriæ.

8. Igitur, quia homo luxuriosus facit potentiam sensitivam dominam potentia rationalis, & in ipso potentia rationalis est plus subdita proprietatibus sensitivæ, quam suismet, propterea, *Domine*, potentia sensitiva est occasio luxuriæ, & potentia rationalis per hoc, quòd se submittat sensitivæ, est occasio luxuriæ, & propterea quælibet earum

74 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
rum est inobediens tuo mandato in hoc,
quòd quælibet sit alteri occasio luxuriæ.

9. Unde ideo mandasti, *Domine*, potentia sensitivæ ne sit domina rationalis, & mandasti rationali ne sit serva sensitivæ ut neutra sit alteri occasio luxuriæ; quia, sicut corpus corrumpitur per vulnus vel per infirmitatem vel per famem vel per sitim, ita sensitiva & rationalis inordinantur quando sensitiva est super rationalem, & per hanc inordinationem in utraque generatur opus luxuriæ.

10. d. *Magne Domine super omnes magnitudines, virtuose super omnes virtutes!* Quando homo luxuriosus senescit in cœno luxuriæ, & virtus vegetabilis est debilitata & non potest complere ipsius voluntatem, quæ vult facere luxuriam sensualiter, tunc potentia rationalis est valde inobediens tuo mandato, quia memorat luxuriam & eam vult, & memorat & intelligit corpus non posse eam exercere.

11. Quando potentia vegetabilis est in suo vigore & sufficit ad exercendum luxuriam,

riam, & potentia sensitiva sentit in se ignem luxuriæ, si potentia rationalis eam mortificat & refrænât ne faciat luxuriam nec sequatur motum, qui eam excitat ad illam, tunc potentia rationalis, *Domine*, est obediens tuo mandato & sensitiva est obediens rationali, & hæc obedientia est Tibi valde placens & acceptabilis.

12. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*, quia multò plûs est obediens tuo mandato homo juvenis, qui sensualiter est calefactus igne luxuriæ & mortificat suam sensualitatem memorando & intelligendo & amando tuum mandatum, quàm senex, cui sensualitas non dat tantum obstaculum in obliviscendo & ignorando & contemnendo luxuriam, quantum dat juveni.

13. e. *Singularis Domine siné pari & socio!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus hominem luxuriosum, quando transgreditur tuum mandatum exercendo luxuriam, esse Tibi inobedientem conspurcando suum corpus & sua membra in coeno & foetore luxuriæ in re exeunte de suo cor-

pore, quæ est indigna scribi & nominari, adeò est turpis & foetida & immunda.

14. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, si corpus viri coinquinatur per luxuriam, multò plús coinquinatur corpus malæ foeminæ, quæ à viro conspurcatur sensualiter & intellectualiter; &, sicut corpus per luxuriam conspurcatur sensualiter, ita & adhuc multò plús anima conspurcatur intellectualiter memorando & imaginando & amando opera luxuriæ; quia, sicut corpus conspurcatur sensualiter, ita anima conspurcatur intellectualiter.

15. Si corpus corrumpitur per luxuriam in hoc, quòd consumantur & minuuntur suæ vires per exercitium luxuriæ, anima, *Domine*, corrumpitur & conspurcatur per peccatum in opere luxuriæ; sed, quia anima non est de natura sensuali nec de natura corruptionis corporalis, propterea plús conspurcatur per luxuriam, quàm corpus, eò quòd multò majorem culpam habeat ipsa quando memorat & amat luxuriam, quàm corpus quando eam exercet.

16. f. *Vere Domine plene gratiâ & misericordiâ!* Sicut corpus hominis senis luxuriosi est inobediens tuo mandato quando anima memorat & intelligit & amat luxuriam, & inobedientia quam habet est per hoc, quòd sit subjectum animæ, quæ in eò habet suum memorare & intelligere & velle, ita anima hominis juvenis est inobediens tuo mandato quando corpus est ardens & accensum in sensualitate luxuriæ.

17. Nam, sicut anima, *Domine*, non posset memorare nec imaginari nec velle luxuriam sinè adjutorio corporis, ita corpus non posset accendi in igne luxuriæ quin anima eam memoraret & amaret: igitur, sicut corpus habet culpam per hoc, quòd sit subjectum animæ quando ipsa memorat & imaginatur & amat luxuriam, ita & adhuc plús anima habet culpam quando corpus habet sensualitatem luxuriæ & ipsa non mortificat illam sensualitatem memorando & intelligendo & amando tuum mandatum & contemnendo vilitatem & brevem delectationem luxuriæ.

18. Nam, sicut sensualitas corporis est animæ occasio memorandi & amandi & imaginandi placita luxuriæ, ita, *Domine*, rationalitas animæ est corpori occasio mortificandi sensualitatem luxuriæ per frequens memorare & intelligere & amare & timere tua mandata, & per frequens imaginari & contemnere coenum & foetorem & immunditiam partium turpium in quibus fit luxuria.

19. g. *O Domine DEVS, qui es ante principium & post finem rerum habentium finem!* Quia animæ non est naturale amare luxuriam & corpus per naturam potentiæ vegetivæ & sensitivæ est caro, quæ movet hominem ad luxuriam, ideo mandasti animæ custodire corpus ne faciat luxuriam, sicut pastor custodit bestias ne faciant damnum: igitur, quando anima non custodit corpus & per memoriam & imaginationem, quam habet in placitis luxuriæ, incendit corpus ad luxuriam, est multò culpabilior, quàm corpus.

20. Igitur, cùm hoc ita sit, benedicta sit,

fit, *Domine*, tua magna Justitia, quæ justè dat pœnam animæ post mortem corporis quando homo moritur in peccato luxuriæ, quia per hoc, quòd anima habeat majorem culpam, quàm corpus, habet pœnam in alio sæculo priús, quàm corpus, cùm corpus non habeat pœnam usque ad diem resurrectionis, & anima quando transit de hoc sæculo in aliud statim habeat pœnam: igitur, cùm hoc ita sit, maledicta est anima, quæ propter placita corporis torquetur priús, quàm corpus.

21. Unde benedictus sis *Domine*; quia, cùm corpus sit de natura sensuali, quæ est res bestialis, & anima sit de natura intellectuali, quæ est memorativa & intellectiva & amativa tuarum honorationum & tuarum perfectionum & tuæ perfectæ Voluntatis, est major ratio quòd anima plús torqueatur, quàm corpus, & priús sit in inferno, quàm corpus; quoniam, sicut peccatum est magis contrarium animæ, quàm corpori per hoc, quòd anima sit propinquior virtuti, quàm corpus, ita pœna debet priús dari animæ peccatrici, quàm corpori.

22. h. *Creator Domine omnium bonorum, Dator Domine omnium gloriarum* ! Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus quòd vir, qui non vult habere nisi unam uxorem, plùs amet castitatem, quàm vir, qui vult habere multas uxores vel multas mulieres ; quia , sicut materia ratione corruptionis, quam habet forma in ea, vellet frequenter & in multis individuis generare & corrumpere diversas formas, ita vir, qui habet multas mulieres, quò plures habet, eò majorem habet occasionem luxuriæ, & eò majorem occasionem habet effendi inobediens tuo mandato.

23. In quantum anima hominis plùs & ferventiùs desiderat habere aliquam rem, in tantum plus laboris dat corpori ut applicet totam suam potestatem ad habendum illam rem : igitur secundùm hoc per similem modum significatur , *Domine*, quòd, quò plùs oculi corporis vident multas mulieres pulchras & bene ornatas, eò plùs moveatur corpus ad luxuriam, & quò plùs corpus moveatur ad luxuriam, eò plùs anima memoret &

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLX. 81
desideret placita quæ corpus vult habere, &
quò plus anima ea memorat & vult, eò plus
calefiat corpus in cœno luxuriæ.

24. Cúm per habere multas uxores &
multas mulieres sint viri plus luxuriosi, quàm
per habere unam uxorem, & Tu, *Domine*,
non dederis Adæ nisi unam mulierem, per
hoc significatur, quòd castitas plus sit in illis
qui non habent nisi unam uxorem, quàm in
illis qui habent multas: unde, sicut Tu man-
dasti homini ne sit luxuriosus, ita mandasti
ei ut sit castus; quia, nisi voluisses ipsum
esse castum, non mandasses ei ne esset lu-
xuriosus: igitur, cúm hoc ita sit, qui ha-
bent majorem castitatem sunt plus obedien-
tes tuo honorato mandato.

25. i. *Misericors Domine super omnes cul-
pas & peccata!* Sicut mulier juvenis uxor
viri senis habet majorem occasionem me-
morandi & desiderandi luxuriam, quàm uxor
viri juvenis, ita multæ mulieres habentes
unum solum maritum habent majorem oc-
casionem memorandi & desiderandi luxu-
riam, quàm una mulier habens unum ma-

ritum;

82 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
ritum ; & hoc est, quia, quò plus homo ha-
bet & possidet aliquam rem, eò minus eam
desiderat ; & quò minus eam possidet , eò
plus eam desiderat.

26. Quia intellectualis natura, *Domine*,
memorat & intelligit quòd uni viro multæ
mulieres sint occasio luxuriæ , secundum
quod dictum est, propterea humanæ memo-
riæ & intellectui & voluntati intellectu-
ter est mandatum quòd homo non habeat
nisi unam mulierem , quoniam multæ sunt
ei occasio transgrediendi tuum mandatum ;
nam, sicut aures sensuales audiunt manda-
tum sensualiter nominatum , ita anima in-
tellectualiter intelligit mandatum esse id,
quod est occasio boni & evitacionis mali.

27. Igitur, quia populus Israel erat mo-
dicus respectu aliorum populorum , propte-
rea, *Domine* , fuit ei data licentia quòd unus
vir haberet multas uxores , ut populus me-
lius posset multiplicari & se defendere ab in-
fidelibus ; sed istam licentiam non vis esse
in populo qui est adeò multiplicatus, quòd
infideles non possint eum destruere per ma-
jorem quantitatem personarum.

28. K. *O Domine, qui tua beata dona das omnibus in Te confidentibus! Quia Tu mandasti homini ne in hoc mundo sit luxuriosus sensualiter nec intellectualiter, significatur & demonstratur, quòd non velis hominem in alio sæculo esse luxuriosum sensualiter nec intellectualiter; quoniam, cùm creaveris hunc mundum ut sit homini occasio alterius, si velles ipsum in altero sæculo esse luxuriosum, non mandasses ei ne in isto sit luxuriosus.*

29. *Gloriose Domine! Sicut Tu mandasti animæ ne amet nec imaginetur in hoc mundo luxuriam, ita mandasti intellectui ne imaginetur & voluntati ne desideret, quòd in alio sæculo viri habeant multas mulieres cum quibus jaceant: igitur, cùm hoc ita sit, sicut homines sunt peccatores quando in hoc mundo imaginantur & amant luxuriam, ita multò plus sunt peccatores quando opinantur & desiderant in alio sæculo habere mulieres.*

30. *Igitur, cùm hoc ita sit, illa Lex, quæ dat suo populo majorem significationem*

84 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
evitandi luxuriam & amandi castitatem, significat se esse meliorem & nobiliorem & verriorem aliis ; quia, in quantum plus evitat luxuriam & admonet castitatem, in tantum est plus obediens tuo gratioso mandato, quod mandat homini ut obediat suo Domino DEO.

CAPUT CCLXI.

QUOMODO NOSTER DOMINVS DEVS mandaverit homini ne faciat furtum.

1. **O** *DEVS* *juste, amator omnium tuorum benevolorum !* Quia homo est compositus ex natura sensuali & natura intellectuali, ideo mandasti ei, *Domine*, ne sit fur sensualiter nec intellectualiter ; quoniam, sicut est differentia inter naturam sensualem & naturam intellectualem, ita est differentia inter furtum sensuale & furtum intellectuale.

2. Quia Tu, *Domine*, es diversus ab ho-

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLXI. 85
homine, & unus homo est diversus ab alio quoad individualitatem, ideo mandasti homini ne furetur à Te nec à se nec à suo proximo, ut Tibi attribuat id, quod est tuum & sibi id, quod est suum & similiter suo proximo.

3. Unde benedictus sis, *Domine*, qui mandatum fecisti homini secundum quod convenit, quia homo uno modo furatur à tua sancta Deitate & alio à se ipso & alio à suo proximo: igitur, secundum quod modi sunt diversi, intellectualiter intelligimus tuum mandatum esse taliter factum, quod homini non liceat facere furtum ullo modo.

4. b. *O Domine, qui adjuvas tuum servum!*
Quando homo à Te furatur sensualiter, tunc furatur sensus sensuales auferendo eos à tuo servitio & ab obedientia tuorum mandatorum & applicando eos operibus peccati subijciendo eos rebus Tibi displicentibus.

5. Igitur, cum Tu, *Domine*, dederis homini sensus sensuales ut audiendo & videndo & odorando & gustando & tangendo sit tuus servus & tuus laudator & tuus benevo-

lus, quando homo est Tibi ingratus & non Tibi servit cum illis & obedit rebus, in quibus Te obliviscitur & Te contemnit, tunc est Tibi fur audiendo & videndo & odorando & gustando & tangendo.

6. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*, quia furtum, quòd homo facit à Te de suis sensualitatibus, non est simile furto, quod homo facit à suo proximo, quoniam istud furtum facit fallendo & decipiendo per ignorantiam, quam suus proximus habet alicujus rei, quæ ab eo aufertur; sed furtum facit à Te inobediendo Tibi, quod furtum non est à Te ignoratum, imò tua gloriosa Potestas & Sapientia & Voluntas sumunt vindictam à peccatoribus, qui hoc modo à Te furantur.

7. c. *O sancta Benedictio*, quæ das gloriam & devotionem! Tu, *Domine*, dedisti homini varios thesauros denariorum & frumentorum & bestiarum & terrarum, ut ipse cum illis thesauris Te honoret & Tibi serviat & faciat tuam voluntatem: igitur, quando homo cum suis thesauris facit oppositum, à Te furatur suos sensus sensuales & intellectuales.

8. Quando homo de bonis temporalibus non facit id, quod vult tua Voluntas, *Domine*, est fur illorum bonorum, quæ ei dedisti ut ex eis faciat tuam Voluntatem; & tunc sua voluntas furatur à Te sensus intellectuales, quia non vult facere de bonis temporalibus, quæ Tu ei dedisti, id, quod vult tua Voluntas, quæ illa bona ei dedit ut ex eis faciat id, quod ipsa vult.

9. Quando veræ significationes sensuales significant & demonstrant quòd Tu, *Domine*, sis in *esse* & falsæ significationes sensuales falsò significant quòd Tu non sis in *esse*, & sensus intellectuales non volunt recipere veras significationes sensuales & recipiunt falsas, tunc sensus intellectuales furantur à sensualibus veras significationes; & quando sensus intellectuales dant veras significationes de tua Unitate *Essentiæ* & de tua Trinitate *Personarum* & sensus sensuales non recipiunt illas veras significationes & affirmant falsas significationes intellectuales veris oppositas, tunc sensus sensuales furantur ab intellectualibus veras significationes.

10. d. *Singularis Domine, plene misericordiâ & gratiâ!* Quando homines peccatores faciunt furtum intellectualiter, peccant cogitando & percipiendo & habendo conscientiam & subtilitatem & animositatem, quia omnes istos quinque sensus intellectuales dedisti hominibus ut eos exerceant in tuis laudibus cogitando & percipiendo tuum valorem, & habendo conscientiam de suis peccatis, & subtiliando se ne decipiantur, & habendo animositatem ne in honorando tuas honorationes sint negligentes.

11. Igitur, cùm Tu, *Domine*, creaveris & beneficiaveris & dederis homini sensus intellectuales, quando ipse eos dat operibus peccati, tunc est fur suarum intellectualitatum, quia non utitur eis in tua excellenti Bonitate & in tuis perfectis Virtutibus.

12. Nam tuæ perfectæ Virtutes, *Domine*, ideo crearunt quinque sensus intellectuales in homine, ut cum eis contempletur in perfectione earum, quæ significantur ipsis sensibus intellectualibus perfectæ ut eis demonstrantur perfectæ in tua perfecta Unitate & Trinitate.

13. e. *Cælestis Domine, á quo recipiunt gratiam & benedictionem omnes creature!*

Intellectualiter intelligimus quòd homo habeat memoriam ut Te memoret, & intellectum ut Te intelligat, & voluntatem ut Te amet; &, in quantum est magna quantitas virtutis, quam memoria & intellectus & voluntas habent potentialiter, in tantum omnes tres habent obligationem habendi suam virtutem in actu memorando & intelligendo & amando Te.

14. Igitur, in quantum homo, *Domine*, habet has tres virtutes plús in potentia, quàm in actu memorando & intelligendo & amando Te, in tantum est Tibi fur; &, in quantum ipse memorat & intelligit & amat aliam rem plús, quàm Te, in tantum à Te furatur suam memoriam & suum intellectum & suam voluntatem; quia, sicut Tu dedisti homini oculos ad videndum Te in rebus sensualibus & manus ad operandum bona opera & aures ad audiendum tuas laudes & os ad laudandum Te & pedes ad eundem ad Te, ita dedisti ei memoriam ad memorandum

90 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
morandum & intellectum ad intelligendum
& voluntatem ad amandum tuam Potesta-
tem & Sapientiam & Voluntatem & omnes
alias tuas Virtutes.

15. Igitur, cum hoc ita sit, propterea
mandasti homini, *Domine*, ne à Te furetur
suam memoriam nec suum intellectum nec
suam voluntatem, ut unum solum DEUM
memoret & intelligat & amet & honoret &
ei seruiat ex omnibus viribus suæ memoriæ
& sui intellectus & suæ voluntatis.

16. f. *Vere Domine, in omnibus rebus, po-
tens in omnibus bonis!* Intellectualiter intel-
ligimus quòd Tu mandaveris memoriæ &
intellectui & voluntati hominis recipere sig-
nificationes, quas tua Infinitas & tua Vita &
tua Æternitas dant de tua sancta Unitate
& de tua gloriosa Trinitate, ut homo verè
cognoscat Te esse unum & trinum.

17. Igitur, quia tua Infinitas, *Domine*,
dat significationem de Persona Patris & tua
Vita de Persona Filii & tua Æternitas de
Persona Sancti Spiritus, propterea, quando
memoria & intellectus & voluntas non re-
cipiunt

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLXI. 9
cipiunt istas significationes, memoria oblivif-
cendo furatur ab intellectu & voluntate sig-
nificationes tuarum Qualitatum, & intellec-
tus ignorando furatur eas à memoria & vo-
luntate, & voluntas non amando furatur eas
à memoria & intellectu.

18. Unde benedictus sis, *Domine DE-*
VS; quia, sicut dedisti oculos hominibus
ut videant colores & figuras & loca & vias,
ita dedisti eis memoriam & intellectum &
voluntatem ut recipiant significationes, quas
tuæ Qualitates dant de tuis Proprietatibus:
igitur, quando tres virtutes animæ non re-
cipiunt nec volunt recipere predictas signi-
ficationes, sunt inobedientes tuo mandato.

19. g. *Misericors Domine, plene omnibus*
gratiis! Intellectualiter intelligimus Te man-
dasse intellectualiter memoriæ & intellectui
& voluntati hominis recipere significationes
tuarum Qualitatum, quæ significant Perso-
nam Filii assumpsisse humanam carnem ex
nostra Domina sancta *M A R I A* Virgine
gloriosa.

20. Per hoc, quòd tua Potestas & Sapi-
entia

92 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
entia & Voluntas & Justitia & Misericordia
& Humilitas & Patientia & alia tua Virtutes
dent significationem de tua Perfectione,
Domine, significatur memoria & intellectui
& voluntati hominis, quòd Tu sis incarna-
tus & sustinueris mortem ad salvandum
tuum populum.

21. Igitur, quando memoria & intel-
lectus & voluntas, *Domine*, non recipiunt
significationes tuarum Qualitatum, quas pos-
sunt recipere, tunc anima furatur suammet
virtutem à significationibus, quas dant tuæ
Qualitates in hoc, quòd illas significationes
non memoret nec intelligat nec amet, &
propterea non memoret nec intelligat nec
amet tuam Incarnationem & Mortem.

22. h. *Gratiosè Domine super omnes gra-
tias, justè super omnes justitias!* Quando ho-
mo non credit quòd Tu sis in *esse*, & quan-
do non credit quòd mundus habeat princi-
pium, & quando non credit resurrectionem
& paradisum & infernum, tunc signifi-
cationes, quas tuæ Qualitates dant de tua per-
fecta Essentia & de principio mundi & de

resurrectione & de paradiso & de inferno, non sunt in memoria & intellectu & voluntate hominis, & hoc est, quia in ipso una virtus furatur ab alia se ipsam non recipiendo significationes tuarum Qualitatum.

23. Et, quando homo, *Domine*, attribuit sibi ipsi bonum quod facit sensualiter vel intellectualiter, & illud non attribuit Tibi, à quo est omne bonum quodcunque sit & possit esse, tunc furatur à Te illud bonum, quod est tuum & à Te, & ipsum attribuit sibi ipsi.

24. Quando mala & defectus, qui sunt in se, attribuit Tibi homo, *Domine*, & non sibi ipsi, tunc est suæ memoriæ & intellectui & voluntati fur per hoc, quòd suam memoriam faciat oblivisci & suum intellectum ignorare & suam voluntatem contemnere perfectionem, quæ est in Te, & suam memoriam faciat oblivisci suum defectum & suum intellectum faciat putare esse perfectionem id, quod est defectus & suam voluntatem faciat amare id, quod est indignum & non id, quod est dignum amari.

25. i. *Spiritualis Domine, plene dulcedine & amore!* Tu dedisti homini sensus sensuales & res sensuales ut homo det corpori illas res, quæ sunt ei necessariae ut vivat & serviat animæ in rebus ei necessariis: igitur, quando corpus habet indigentiam per culpam hominis, est homo corpori fur rerum sensualium & est animæ fur corporis.

26. Et, cum Tu, *Domine*, dederis homini sensus intellectuales ut utatur rebus intellectualibus & fruatur Te, quando homo non dat sensibus intellectualibus res intellectuales, furatur à sua anima suasmet intellectualitates, & furatur à corpore viam & directionem & benedictionem, quam perdit per inordinatas intellectualitates.

27. Igitur, ne homo perdat sensualitates & intellectualitates, præcepisti ei, *Domine*, non facere furtum sensualiter nec intellectualiter, ut satisfaciat rebus sensualibus & intellectualibus, secundum quod est ei necessarium corporaliter & spiritualiter.

28. K. *Æterne Domine in omni tempore, gloriose Domine super omnes glorias!* Tu mandasti

dasti homini ne furetur à suo proximo sensualiter, nec intellectualiter; quia quando homo furatur à suo proximo sensualiter, tunc aufert ab eo aliquam rem sensualem, scilicet denarios vel alias res, & quando homo furatur à suo proximo intellectualiter, tunc aufert ab eo bonam voluntatem & habet erga eum malam voluntatem vel falsam opinionem vel falsam imaginationem, & sic de aliis rebus similibus.

29. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, sicut Tu dedisti homini duas manus ut una adjuvet aliam, ita voluisti quòd alii homines adjuvent alios in rebus eis necessariis sensualiter vel intellectualiter.

30. Quando homo, *Domine*, dicit falsum testimonium contra suum proximum & eum ponit in mala fama, tunc furatur ab eo bonas educationes & bonas consuetudines, quod furtum non potest refarcire; & quando homo invidet bonum, quod facit suus proximus, & illud bonum ei negat & ipsum attribuit sibi ipsi, tunc est suo proximo fur & injuriosus; & quando homo
suo

96 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
suo confessorio occultat sua peccata vel suo
proximo malevolentiam & deceptiones, quas
ei vult facere vel quas volunt ei facere alii,
tunc est illi fur omnium rerum prædicta-
rum, & ratione hujus furti est inobediens
suo Creatori & suo DEO.

CAPUT CCLXII.

QVOMODO NOSTER DOMINVS
*DEVS mandaverit homini ne faciat
falsum testimonium.*

1. **O** *DEVS* magne super omnes magni-
tudines, excellens super omnes ex-
cellentias ! Quia Tu, Domine, creasti homi-
nem in duabus naturis, scilicet in natura
sensuali & intellectuali, mandasti ei ne fa-
ciat falsum testimonium sensualiter nec in-
tellectualiter.

2. *Gloriose DEVS* ! Sicut Tu mandasti
homini ne faciat falsum testimonium sen-
sualiter nec intellectualiter, ita, Domine,
sunt duo modi, per quos homo facit falsum
vel

vel verum testimonium, scilicet Fides & Ratio; nam, quando anima est inordinata per inordinationem potentiae sensitivæ & rationalis, tunc est parata ad faciendum falsum testimonium sensualiter & intellectualiter; &, quando anima est ordinata per ordinationem potentiae rationalis & sensitivæ, tunc est parata ad faciendum verum testimonium sensualiter & intellectualiter.

3. Igitur, cum hoc ita sit, quotiescunque homo credit falsam Fidem vel affirmat falsam Rationem, facit falsum testimonium, & quotiescunque credit veram Fidem & affirmat veram Rationem, facit verum testimonium: igitur, ne homo, *Domine*, crederet falsitatem nec affirmaret falsam Rationem, ideo mandasti ei non facere falsum testimonium.

4. b. *O Domine, qui meum cor a deo comprehendisti amore, quod nihil amet nisi Te!* Quando memoria memorat & intellectus intelligit naturam sensuum sensualium recipiendo significationes & proprietates ipsorum & voluntas odit illas significationes & proprietates,

tes, tunc voluntas est contra id, quod memoria & intellectus affirmant, & facit quòd omnes tres dent falsum testimonium de rebus sensualibus affirmando & amando falsas rationes compositas & generatas ex falsis significationibus.

5. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, secundùm hoc facit homo falsum testimonium in rebus veris & in non veris, quia veras dicit esse falsas & falsas dicit esse veras, quod testimonium fit de rebus contrariis sensibus sensualibus, qui utuntur veritate; & quia voluntas non amat illam veritatem, memoria memorando falsitatem putat memorare veritatem, & intellectus putat intelligere rem, quam ignorat.

6. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, ne homo faciat falsum testimonium, mandas ei quòd sua voluntas affirmet id, quod quinque sensus sensuales sentiunt, dummodo ex ista affirmatione non sequatur inordinatio intellectualis, ut intellectualis natura sit ordinata in memorando & intelligendo & amando veritatem.

7. c. *Domine sancte, qui meas considerationes in amoras & mea desideria prolongas:*

Quando secundum Fidem facit homo falsum testimonium in rebus sensualibus, tunc putat affirmare id, quod vidit vel audivit vel odoratus est vel gustavit vel palpavit, quod tamen non vidit nec audivit nec odoratus est nec gustavit nec palpavit.

8. Et istud falsum testimonium, *Domine*, fit contra sensualem naturam & contra intellectualem in hoc, quod homo affirmet rem, quam non sentit nec memorat nec intelligit; sed, quia voluntas amat & vult illam rem, propterea creditur falsitas & non creditur veritas, quæ sentitur sensualiter & memoratur & intelligitur intellectualiter, eò quod voluntas non amet, imò odiat eam.

9. Sicut nemo est obligatus & coactus ad recipiendum falsas significationes plus, quam veras, ita nemo est obligatus & coactus ad credendum falsitatem nec ad discrepandum veritatem; quia falsitas est res adeò vilis in se, quod neminem obliget & cogat ad negandum veritatem: igitur, cum hoc

ita fit, quia homo, *Domine*, non est obligatur falsitati, ideo ipsum obligasti veritati mandando ei ne faciat falsum testimonium.

10. d. *O Domine, qui veré amas ea quæ amas!* Quando homo secundum modum rationis facit falsum testimonium in rebus intellectualibus, tunc moventur sensus intellectuales casualiter vel occasionatè ad faciendum illud testimonium, quia uno modo fit falsum testimonium occasionatè & alio casualiter.

11. Sensus intellectuales casualiter faciunt falsum testimonium, *Domine*, quando casualiter recipiunt & dant falsas significationes & falsas probationes, & ipsi faciunt falsum testimonium occasionatè quando memoria memorat id, quod cogitatio cogitat & imaginatio imaginatur & intellectus intelligit, & intellectus intelligit & imaginatur id, quod memoria memorat & cogitatio cogitat; & quia voluntas non amat id quod memoria memorat & intellectus intelligit, propterea voluntas constringit potentiam motivam quæ movet corpus, & fa-

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLXII. 101
cit hominem loqui falsitatem & facere falsum testimonium dicendo res contrarias illis, quas memoria memorat & intellectus intelligit.

12. Quando homo, *Domine*, facit falsum testimonium in parte affirmativa, tunc voluntas facit eum dicere res contrarias illis, quas memoria memorat & intellectus intelligit esse in negativa; & quando ipse facit falsum testimonium in parte negativa, tunc voluntas facit eum dicere res contrarias illis, quas memoria memorat & intellectus intelligit esse in affirmativa: igitur, totum hoc provenit à voluntate, quæ contrariatur memoriæ & intellectui.

13. e. *Creator Domine, quem omnes populi amant & timent & honorant!* Quando homo intellectualiter facit falsum testimonium secundum fidem, tunc oportet, quòd illud faciat affirmando vel negando; &, quando illud facit affirmando, tunc habet fidem & credit esse id, quod non est; &, quando illud facit negando, habet fidem & credit non esse id, quod est.

14. Unde, quia anima affirmando negat id, quod est verum & negando affirmat id, quod est falsum, propterea, *Domine*, est falsitas in sua memoria & in suo intellectu & in sua voluntate, quæ falsitas formatur in falsa fide & in falsa intentione per inordinatam affirmationem vel negationem.

15. Et sicut falsa ratio semper dat falsam significationem & demonstrationem, ita, *Domine*, quando fides habet falsam opinionem & intentionem, semper dat culpam & damnum memoriæ & intellectui & voluntati: quia, sicut materia & forma non possunt conjungi sinè privatione, ita falsa affirmatio & falsa negatio non possunt esse in memoria nec in intellectu nec in voluntate sinè damno & culpa: igitur, cùm hoc ita sit, in peccato & culpa sunt omnes, qui habent falsam fidem licèt putent habere eam veram.

16. f. *Singularis Domine, Pater omnium temporum!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus naturam sensualem significare potentiam rationali quòd Tu sis unus
in

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLXII. 103
in Trinitate, & quòd tua Trinitas sit in
Unitate; quia in hoc quòd substantia sen-
sualis se significet & demonstret unam in tri-
bus rebus, scilicet in materia & forma &
conjunctione, significat, quòd suus Creator
sit unus in substantia & sit in tribus Personis.

17. Intellectualiter intelligimus, *Domine*, omnes creaturas intellectuales significare
potentiæ rationali quòd Tu sis unus in tri-
bus Personis, quia Angeli & animæ rationa-
les in hoc, quòd demonstrent suam substan-
tiam esse unam in tribus rebus, scilicet in
forma & materia & conjunctione intellec-
tualibus, significant Creatorem esse unum &
esse in tribus Personis.

18. Igitur, cùm potentia rationalis sit
subjectum, in quo formatur Ratio intellec-
tualiter per significationes, quas recipit à re-
bus sensualibus & intellectualibus, quando
evenit, *Domine*, quòd ipsa non velit reci-
pere significationes, quas res sensuales & in-
tellectuales dant de tua Trinitate & Unita-
te, tunc facit furtum non recipiendo predic-
tas significationes.

19. g. *Adjutor Domine tuorum benevolentium!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus quòd res sensuales & intellectuales dent potentiæ rationali significationem de tua Incarnatione & de tua gravi Passione in hoc, quòd fames & sitis & infirmitas & mors, quæ sunt in nobis, significant se non esse in nobis sinè causa, imò oportere esse in nobis ratione culpæ & peccati.

20. Et, quando potentia rationalis, *Domine*, recipit significationes sensuales & intellectuales causæ, ratione cujus sunt in nobis fames & sitis & calor & frigus & infirmitas & mors, tunc recipit significationes significantes tuam Incarnationem & Passionem, secundum significationes, quas ei dant tua magna Potestas & Sapientia & Voluntas & tua magna Justitia & Misericordia & Humilitas & Patientia; igitur, quando potentia rationalis non vult recipere significationes causæ ratione cujus sumus in corruptione & morte, tunc furatur intellectualiter significationes tuæ Incarnationis & Recreationis.

21. In omnibus rebus prædictis & in pluribus aliis, *Domine*, facit furtum potentia rationalis quando non recipit significationes, quas res sensuales & intellectuales dant de tuis Qualitatibus, & significationes, quas tuæ Qualitates dant de tuis operibus, & quas tua opera dant de tuis Qualitatibus: igitur, ne istud furtum faciat potentia rationalis, mandasti ei non furari recusando recipere prædictas significationes, quæ sunt vera testimonia.

22. h. *O Domine, qui es complementum & perfectio mearum confidentiarum!* Intellectualiter intelligimus tuam Infinitatem & Vitam & Æternitatem significare potentiæ rationali, secundum quod jam probavimus, quòd in tua gloriosa Essentia sit Paternitas quæ generat Filiationem & à qua Paternitate & Filiatione exeat Processio, per quam Paternitatem & Filiationem & Processionem significatur, quòd Tu sis in Unitate Essentiæ & in Trinitate Personarum.

23. Intellectualiter intelligimus, *Domine*, quòd tua Infinitas & tua Vita & tua

Æter-

Æternitas significant potentia rationali Personam Patris esse DEUM infinitum æternum sapientem & perfectum, & hoc idem significant de Persona Filii & sancti Spiritus; & ista significatio fit tali modo, quòd non significet nisi unam Substantiam quæ est unita de tribus Proprietatibus, scilicet Paternitate & Filiatione & Processione.

24. Igitur, cùm omnes istæ significationes, *Domine*, fiant memoriae & intellectui & voluntati potentia rationalis, quando evenit quòd potentia rationalis non velit eas recipere in memoria & intellectu & voluntate, tunc est inobediens tuo mandato & dat falsum testimonium per inordinatam memoriam, quæ non vult memorare & per inordinatum intellectum, qui non vult intelligere & per inordinatam voluntatem, quæ non vult amare significationes, quas tuæ Qualitates dant de tua Unitate & Trinitate.

25. i. *Pie Domine, qui meam animam consolaris & letificas in tua dulci Misericordia!*
Quando homo legit sacram Scripturam vel audit dicta sanctorum Prophetarum & non

credit & dubitat in illis dictis, tunc falsa fides, quæ est in eo, dat falsum testimonium contra veritatem scriptam vel enarratam de tua Essentia & de tua Incarnatione & de tua Passione & de tuis Operibus.

26. Igitur, cum Tu, *Domine*, mandaveris homini credere id, quod sua Ratio non potest vel non vult intelligere, quando Ratio non intelligit & Fides discredit veritatem & non vult eam credere, tunc Fides hominis dat falsum testimonium de rebus, quas sancti Prophetæ & sancti Patres & Apostoli dixerunt de Te & à Te & in Te.

27. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*, qui ordinasti quòd homo det verum testimonium vel per Fidem vel per Rationem de Te & de tuis Operibus; & sicut Tu ipsum obligasti ad dandum verum testimonium per rationes necessarias quando habet paratam memoriam & intellectum & voluntatem ad cognoscendum & sciendum illas, ita obligasti ipsum ad dandum verum testimonium per Fidem credendo id, quod sua Ratio non potest intelligere: igitur,

quando

quando homo non vult dare verum testimonium de rebus, in quibus eum obligasti, tunc dat falsum testimonium vel per falsas significationes & rationes vel per falsam opinionem & credentiam.

28. K. *O Domine DEVS, qui es amor & dulcedo & placitum meae voluntatis & meae spei!* Si tua Unitas debilitaretur & corrumpere per tuam Trinitatem, non esset mirum quòd infideles eleverent falsum testimonium contra tuam Trinitatem; sed cum tua sancta Trinitas sit perfectio tuæ simplicis Unitatis, & tua sancta Unitas sit perfectio tuæ gloriosæ Trinitatis, ideo est valde mirum quòd falsi increduli elevent falsum testimonium contra tuam Trinitatem & Unitatem.

29. *Gloriose DEVS!* Si per tuam Incarnationem & Passionem & Mortem corrumpere vel debilitaretur divina Natura, vel natura humana suscipere defectum per conjunctionem Naturæ divinæ, non esset mirum quòd infideles discredere tuam Incarnationem & Passionem; sed, cum nec
divina

divina Natura nec humana, *Domine*, recipiat corruptionem vel diminutionem per conjunctionem unius cum alia, secundum quod probavimus in *secundo Volumine*, ideo ipsi habent valde magnam culpam quando dicunt & faciunt falsum testimonium contra tuam Incarnationem & Passionem.

30. *Domine DEVS!* Qui dicunt malum, quod faciunt homines, venire à Te, elevant falsum testimonium contra tuam Bonitatem & contra tuam perfectam Potestatem & Sapientiam & Voluntatem & Justitiam & Misericordiam & alias tuas Virtutes, quia de qualibet tuarum perfectarum Virtutum dicit falsum testimonium quicumque dicit quod à Te veniat culpa & peccatum; quoniam, si hoc esset verum, nulla tuarum Virtutum haberet in Te perfectionem & si ita esset Tu

non posses esse
DEUS.

CAPUT

QVOMODO NOSTER DOMINVS
DEVS mandaverit homini ne concupiscat
uxorem sui proximi.

1. **O** *DEVS* *une in Trinitate, simplex*
a. **O** *siné ulla compositione!* Sicut vege-
tabilia antequam formentur super terram
oportet quòd recipiant generationem sub
terra, ita, *Domine*, concupiscentia, quam ha-
bet homo de uxore sui proximi, incipit in
secundo motu & formatur in voluntate, si-
cut vegetabilia formantur super terram.

2. Unde benedictus sis, *Domine DE-*
VVS; quia, quando voluntas hominis ince-
dit per secundum motum, dat potentiaè sen-
sitivæ memoriam ad memorandum & in-
tellectum ad intelligendum quomodo ho-
mo possit habere uxorem sui proximi; &
quando voluntas hoc facit, aufert memo-
riam & intellectum à potentia rationali, quæ
non habet quo memoret & intelligat defec-
tum quem facit contra suum Creatorem &

contra

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLXIII. III
contra suum proximum concupiscendo rem
non debitam nec rationabilem.

3. Igitur, quando malus luxuriosus concupiscit uxorem sui proximi, tunc memoria & intellectus & voluntas ipsius sunt in secundo motu, qui facit eum memorare & intelligere & amare res illicitas & indignas memorari & intelligi & amari, & facit eum oblivisci & ignorare & non amare res dignas memorari & intelligi & amari: igitur, cum hoc ita sit, propterea mandasti homini, *Domine*, non invidere uxorem sui proximi ne sua memoria & intellectus & voluntas incedant per secundum motum.

4. b. *O Domine, qui me latificas tuo Amore & tua Potestate & Sapientiâ!* Quando Tu vis quòd Petrus habeat pulchriorem mulierem, quàm Guilielmus, & Guilielmus concupiscit uxorem Petri, tunc Guilielmus vult habere id, quod tua Voluntas non vult ipsum habere, quoniam tua Voluntas vult, quòd illa uxor sit Petri & non Guilielmi.

5. Igitur, cum voluntas Guilielmi sit
obli-

obligata & subdita ad volendum quidquid vult tua Voluntas, quando accidit, *Domine*, quòd Guilielmus velit contra tuam Voluntatem, tunc sua voluntas est injuriosa & culpabilis per hoc, quòd velit contra justam voluntatem, quæ eam creavit & quæ vult quòd ipsa non velit ullam rem, quæ sit ei occasio culpæ & damnationis & quæ ab ea auferat cœlestem gloriam perdurabilem.

6. Nulla res contraria tuæ Voluntati, *Domine*, est digna amari & desiderari nec est digna esse; quia, si digna esset, significaretur, quòd tua Voluntas non esset perfecta & quòd esset constricta: unde, quia primus motus, in quo est voluntas hominis per tuam Voluntatem, non posset cognosci nisi esset voluntas incedens per secundum motum, propterea tua Voluntas suffert quòd ratione liberi arbitrii possit homo accidentaliter velle per secundum motum, ut primus motus cognoscatur & ametur & laudetur: igitur, cum hoc ita sit, propterea voluisti mandare homini ne velit per secundum motum, qui est contra primum tunc, quando homo concupiscit uxorem sui proximi.

7. c. *Vere Domine, qui amas omnes amantes veritatem & obediētes ei!* Quando homo concupiscit uxorem sui proximi, tunc illa cupiditas est contra tuam Justitiam, quæ non dat uni homini id, quod dat alii: igitur, quia tua Justitia est super omnem aliam justitiam, propterea mandasti hominibus ne alii concupiscant uxores aliorum.

8. Quia tua Justitia, *Domine*, dat cuilibet homini in speciali id, quod secundum ordinationem & rationem oportet esse speciale & non commune, eò quòd si esset commune esset inordinatio contraria ordinationi, propterea tua Justitia in speciali dat uni viro unam uxorem & alii aliam ne uxores sint communes; & propterea tua Justitia, quæ omnia ordinat, mandavit homini ne invideat uxorem sui proximi.

9. Unde benedictus sis, *Domine DEVVS*; quia, sicut tua Justitia dedit hominibus aliquas res communes, quales sunt sol & ignis & aer & aqua & quinque sensus sensuales & quinque intellectuales, ita voluit uni viro appropriare unam uxorem & alii

aliam:

14 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
aliam: igitur, sicut tua Justitia esset inordi-
nata si res communes fecisset proprias, ita
esset inordinata si res proprias vellet esse
communes.

10. d. *DEVS, á quo recipimus gratiam
& benedictionem*: Sensualiter sentimus &
intellectualiter intelligimus quòd omnia in-
dividua, quæ sunt intrà unam speciem, sint
similiora in pluribus rebus inter se, quàm
cum individuis, quæ non sunt intrà unam
speciem: igitur, cùm hoc ita sit, omnes ho-
mines, quia sunt intrà unam speciem, sunt
proximi adinvicem respectu individuorum
aliarum specierum.

11. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, prop-
terea mandasti in generali quòd nullus ho-
mo invideat uxorem ullius alterius, sive
sit Saracenus sive Christianus sive Judæus si-
ve cujuscunque alterius sectæ, & istud man-
datum fecisti generale, ne ullus homo sit ex-
cusatus si invideat & concupiscat uxorem
alterius.

12. Nam, si tuum mandatum, *Domine*,
non intelligeretur in generali, Petrus, qui

moratur in civitate, posset invidere uxorem
Guillielmi, qui moratur extra ipsam, vel pos-
set desiderare uxorem Maymonis Saraceni
vel Jacob Judæi; &, si hoc esset licitum,
Tu non esses justus nec totaliter bonus,
quia omnis invidia & cupiditas & desideri-
um, quæ incedunt per secundum motum,
sunt culpa & peccatum.

13. e. *O Domine vere DEVS, qui es pla-
citur meorum placitorum & amor meorum a-
morum!* Quando homo invidet & concupif-
cit uxorem sui proximi, vult eam conspur-
care corporaliter & spiritualiter, corporali-
ter per immunditiam, quæ est in cœno lu-
xuriæ, & spiritualiter per corruptionem vir-
tutum animæ, quæ corrumpuntur quando
amant & tractant opera luxuriæ.

14. Nam, quando homo, *Domine*, de-
cipit uxorem sui proximi, tunc illa mentitur
suo marito & ipsum decipit & ei facit mul-
tas fraudes, & erga eum habet malevolentiam
& consumit patrimonium ipsius & habet
filios adulterinos, quos constituit hæredes
sui maritus, & propterea memoria & in-
tellectus

tellektus & voluntas & imaginatio & conscientia illius malæ foeminae sunt in corruptione & in culpa & peccato.

15. Igitur, quia omnia ista mala & damna eveniunt, *Domine*, ex hoc quòd homo invidet & concupiscat uxorem sui proximi, propterea mandasti ei ne eam concupiscat: unde, cùm tuus peccator Tibi sit culpabilis & multoties sit transgressus tuum mandatum, ante tuum gloriosum Altare est memor tuæ magnæ Misericordiæ & tuæ dulcis Pietatis.

16. f. *Honorate Domine, plene gratiâ & pietate!* Quando vir decipit uxorem sui proximi, decipit & fallit se ipsum; quia multi propterea consumunt sua bona, & multi propterea moriuntur, & multa sunt pericula & mala quæ eveniunt, propter quæ est homo obligatus ad audiendum tuam justam Sententiam.

17. *Humilis Domine acceptabilis!* Homines, qui concupiscunt mulieres in quas non habent jus, habent falsam intentionem & falsam imaginationem & falsam voluntatem,

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLXIII. 117
tem, & sua cogitatio non cogitat nisi facere fraudes & falsitates & proditiones; & propterea sua anima corrumpitur, & postquam ipsa est corrupta in opere peccati, corrumpitur corpus & ponitur in valde magna vitiate & periculo.

18. Igitur, ne homo malè expendat & dissipet sua bona & ne ponat suum corpus & suam animam in periculo & in immunditia & in peccato, propterea mandasti ei, *Domine*, non invidere uxorem sui proximi; sed, quia homines sunt excoecati in peccato, amant & concupiscunt res, quæ sunt mors & corruptio sui corporis & suæ animæ in igne perdurabili.

19. g. *O Domine vere DEVS, qui tuum servum languere facis diuturnis languoribus longorum desideriorum dulcedinis & amoris!*
Per hoc, quòd homo concupiscat uxorem sui proximi, fit maritus uxoris concupitæ zelotypus, & per zelotypiam est inurbanus & austerus erga illam, & est tristis & plenus malevolentia, & sua mens non stat nisi in fraudibus & malis operationibus & verbis

&

& in destructione suæ uxoris & suorum bonorum & suorum infantum & sui proximi, qui concupiscit uxorem ipsius.

20. Unde per fraudem, quam maritus putat sibi fieri à sua uxore & à suo proximo, *Domine*, concipit falsitates & fraudes & proditiones & perdit suum intellectum & Rationem & bonam intentionem & benevolentiam, & habet in oblivione amorem & patientiam & spem & sapientiam & misericordiam & veniam & omnes alias virtutes: igitur, cùm omnia ista mala sint adeo magna & inferant adeo magnum damnum, quis posset æstimare magnum malum, quod facit homo concupiscendo uxorem sui proximi?

21. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, ut omnia ista mala cessarent & evitarentur, mandasti homini ne concupiscat uxorem ullius alterius nec filiam nec sororem nec cognatam; quia simili modo generatur malum quando homo concupiscit alias mulieres, sicut generatur per concupiscere uxorem sui vicini.

22. h.

22. h. *Cognoscens Domine, amorose, gratiose!* Quando homo concupiscit uxorem sui proximi & agit cum ea, tunc infert ignominiam suo proximo & uxori & cognatis ipsius & suæmet uxori & omnibus suis cognatis & amicis: igitur, ne homo faciat istum contemptum & ignominiam, mandasti ei non concupiscere uxorem ullius alterius.

23. Quando homo, *Domine*, concupiscit & invidet uxorem sui proximi, est suis vicinis occasio maledicendi & suspicandi & elevandi falsa testimonia, quia statim incipiunt malè dicere & malè opinari & imaginari, & propterea fiunt peccatores & culpabiles & inobedientes tuis mandatis: igitur, non solum corrumpit homo domum mariti cujus uxorem concupiscit, sed etiam totam vicinitatem.

24. *Domine juste, virtuose!* Quando homo invidet uxorem sui proximi est suæmet uxori injuriosus, & ratione hujus injuriæ fit sua uxor zelotypa & mala & iracunda, & adeo perturbatur in se ipsa, quòd virtutes animæ non possint habere directionem; &

prop-

propterea accidit multoties quòd ipsa sit infidelis suo marito, & sit maritus occasio sui damni & suæ ignominiaë & suæ verecundiaë, & sint in multò majori quantitate labores & ignominiaë & pudores & tædia quæ habet maritus à sua uxore, quàm placita quæ habet cum uxore sui vicini.

25. i. *O JESU Christe, Pater & Domine omnium bonorum!* Sicut Tu mandasti viris ne concupiscant nec invideant uxorem sui proximi, ita mandasti mulieribus ne concupiscant maritum ullius alterius mulieris; quia, sicut sequitur malum ex hoc, quòd viri concupiscant uxores aliorum virorum, ita sequitur malum ex hoc, quòd mulieres concupiscant maritos aliarum mulierum.

26. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, sicut amor intrat in omnes res, quæ sint de natura & genere amoris, ita omnia mala & omnes defectus intrant in concupiscentiam, quam viri habent erga mulieres & mulieres erga viros; & sicut in amorem non intrat ulla res, quæ non sit de natura ipsius, ita in concupiscentiam prædictam

Lib. IV. Dist. XXXVII. Cap. CCLXIII. 121
dictam non intrat ullum bonum nec ulla
virtus.

27. Igitur, cum hoc ita sit, beata est,
Domine, bona uxor quæ est casta & patiens
& humilis & suavis, licet suus maritus con-
cupiscat uxorem sui proximi, & maledicta
est mala uxor quæ ratione defectuum, quos
suus maritus facit cum uxore sui proximi,
est mala & superba & turpis & fraudulenta.

28. K. *Creator Domine, Pater omnium tem-
porum!* Quando secundus motus generat
concupiscentiam & invidiam in homine er-
ga uxorem sui proximi, & hæc concupif-
centia & invidia formatur in voluntate ip-
sius, tunc intellectualiter conscientia man-
dat pro Te memoriæ & intellectui ut des-
truant illam formam & eam deleant in vo-
luntate, ne voluntas incedat per secundum
motum.

29. *Humilis Domine juste!* Tu mandas
conscientiæ hominis ut mandet memoriæ
habere in oblivione luxuriam & memorare
tuas virtutes & tua mandata & bona quæ
sequuntur ex obedientia, & damna quæ se-
quuntur

quantur ex inobedientia illorum; & quando conscientia est obediens tuo mandato, & memoria est obediens conscientiae, tunc invidia & concupiscentia, quam homo habet erga uxorem sui proximi, disparet & deletur.

30. *Domine sapiens super omnes sapientias, potens super omnes potestates!* Tu mandas intellectui hominis invidentis uxorem sui proximi intelligere nobilitates, quæ sunt in Te, & vilitatem & deformitatem & turpitudines, quæ sunt in opere luxuriæ, & hoc facis, ut intellectus mortificet voluntatem amantem luxuriam intelligendo tuas altitudines & vilitates luxuriæ & damna provenientia viris & mulieribus luxuriosis: igitur, quando intellectus non vult intelligere id, quod ei mandas, & vult intelligere id, quod voluntas amans luxuriam facit eum intelligere in placitis luxuriæ, tunc intellectus & memoria & voluntas sunt inobedientes suo Domino

DEO.

CAPUT

QUOMODO NOSTER DOMINVS
DEVVS mandaverit homini ne concupiscat
nec invideat bona sui proximi.

1. **O** DEVVS Creator & Benefactor om-
nium rerum! Tibi, Domine, sit glo-
ria & laus omni tempore, qui in generali
mandasti homini ne concupiscat nec invi-
deat possessiones & divitias & bona sui pro-
ximi; quam generalitatem intelligimus in
hoc, quòd omnis homo sit proximus alterius,
quoniam est ei æqualis in natura sensuali &
in intellectuali in comparatione diversita-
tis, quæ est inter hominem & alias creatu-
ras, quæ non sunt in humana specie.

2. Si mandatum esset proprium & non
generale, Domine, & homini liceret invi-
dere bona alterius, qui esset in alia Lege vel
credentia, significaretur, quòd Tu non esses
sapiens nec justus nec perfectus, quia om-
nis cupiditas & invidia est injuriosa & vitio-
sa & culpabilis: igitur, cùm Tu sis perfec-

124 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
tus in omnibus rebus, significatur, quòd fe-
ceris mandatum in generali toti humanæ
speciei.

3. Igitur, quia homo est compositus ex
naturis sensuali & intellectuali, Tu, *Domine*,
mandasti ambabus naturis ne se inordinent
invidendo & concupiscendo bona & divi-
tias cujuslibet hominis habentis naturas sen-
sualem & intellectualem eis similes, quibus
naturis sensuali & intellectuali sunt data bo-
na & divitiæ, quas Tu non vis concupisci
nec invideri.

4. b. *Memorate Domine, ab omnibus popu-
lis, á quo speramus gratiam & benedictionem!*
Sensualiter sentimus & intellectualiter intel-
ligimus invidiam & cupiditatem esse in ho-
minibus cupidis & invidis quatuor modis,
quorum *primus* est, quando homo invidet pro
se bona sensuاليا sui proximi, *secundus*, quan-
do invidet pro se bona intellectualia sui pro-
ximi, *tertius*, quando pro sui filiis vel cogna-
tis vel amicis invidet bona sensuاليا sui pro-
ximi, & *quartus*, quando pro suis filiis vel cog-
natis vel amicis invidet bona intellectualia
sui proximi.

5. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*, quia ex istis quatuor modis cupiditatis & invidiæ generantur alii quatuor, quorum *primus* est, quando homo sibi concupiscit rem sensualem quæ ad se non pertinet, *secundus*, quando sibi concupiscit rem intellectualem quæ ad se non pertinet, *tertius*, quando pro suo filio vel cognato vel amico concupiscit rem sensualem quæ ad eum non pertinet, & *quartus*, quando pro suo filio vel cognato vel amico concupiscit rem intellectualem quæ ad eum non pertinet.

6. Igitur, cum hoc ita sit, per quatuor modos prædictos & per istos alios quatuor potest homo, *Domine*, percipere & cognoscere an sit invidus & cupidus bonorum sui proximi, & an sit inobediens tuo mandato, cum ita sit, quòd omnis concupiscentia & invidia inveniatur intrà octo modos prædictos.

7. c. O *Domine DEVS*, in quo *confidunt & sperant tui benevoli*! *Primus* modus invidiæ est, quando homo invidet pro se bona sensuاليا sui proximi: unde tunc invidia

&

& cupiditas incipit generari in secundo motu & recipit formam in libera voluntate, quæ libenter vult & invidet domos vel vineas vel denarios vel alias divitias illius, qui justè eas habet & possidet.

8. Igitur, qui isto modo, *Domine*, concupiscunt & invident divitias & bona sensualia sui proximi, sunt inobedientes tuo mandato, & sua voluntas est contraria tuæ; quæ vult, quòd illa bona sint illius, qui ea possidet per tuam Justitiam vel per tuam Misericordiam & Gratiam, & non vult, quòd sint illius, qui ea invidet.

9. Unde, cùm tua Voluntas, *Domine*, creaverit & beneficiaverit quidquid est, & ipsa & tua Potestas & Sapientia & Justitia & Misericordia & aliæ tuæ Virtutes sint in Te unum & idem, per hoc significatur, quòd voluntas hominis sit obligata ad volendum quidquid vult tua Voluntas & quidquid ordinavit tua Potestas & Sapientia & Justitia & Misericordia: igitur, cùm hoc ita sit, propterea mandasti homini non invidere bona sui proximi, ne sua voluntas sit contraria tuæ.

10. d. *Creator Domine, qui cogis & constringis quidquid Tibi placet ! Secundus modus invidiæ est, quando homo invidet pro se res intellectuales, sicut quando anima injuriosa & culpabilis invidet & desiderat vanam gloriam & honorationem amando vitia & culpas & injurias.*

11. Unde per istum modum invidiæ, *Domine*, sunt homines amatores mali & odio habent res bene factas & reprehendunt eas & dicunt, quòd sint malè factæ, & si ipsi eas fecissent eas laudarent & exaltarent quantum possent; sed, quia eas invident & non eas fecerunt, ideo eas reprehendunt & diminuunt & sunt inimici illorum, qui eas bene fecerunt.

12. Igitur, cùm hoc ita sit, propterea mandasti homini, *Domine*, non invidere bona intellectualia sui proximi, ne sua imaginatio imaginetur injurias & iniquitates nec vanitates, nec sua voluntas eas amet & velit; imò sua imaginatio imaginetur res, quas suus proximus bene facit, esse bene factas, & voluntas eas amet, ut per illam imaginatio-

nem

128 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
nem & amorem anima moveatur ad memo-
randum & amandum suum DEUM & suum
proximum.

13. e. *O Domine, qui facis meum cor lan-
guere præ abundantia amoris & meos oculos
debilitas lacrymis & ploratibus! Tertius mo-
dus invidiæ est, quando homo invidet bona
sensualia sui proximi ut ea habeant sui filii
vel cognati vel amici, quos ipse vellet ha-
bere denarios vel castella vel alias divitias
sui proximi.*

14. Unde benedictus sis, *Domine DE-
VS*, quia per istum modum invidiæ & cu-
piditatis faciunt quidam homines aliis falsi-
tates & fraudes & furta & coactiones & as-
tutias, & per hanc invidiam fiunt proditio-
nes & usuræ & dicuntur mendacia & fiunt
falsa testimonia.

15. Igitur, cùm hoc ita sit, propterea
mandasti homini, *Domine*, ne sit invidus
bonorum sensualium sui proximi ut ea det
suis filiis & cognatis & amicis; & istud man-
datum fecisti ut homo tantum amet suum
proximum quantum suos filios & cognatos

& amicos, & ne sit falsus & mendax & inimicus illorum, qui non sunt sui filii nec cognati nec amici.

16. f. *Æterne Domine, juste, acceptabilis in omnibus rebus!* Quartus modus invidiæ est, quando homo invidet & desiderat bona intellectualia sui proximi, scilicet honorationem vel gaudium vel sapientiam, & vellet, quòd illa bona haberet suus filius vel suus cognatus vel suus amicus.

17. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia per istam invidiam sunt homines inimici adinvicem & dicunt malum de se invicem, & per istam invidiam formatur intellectus hominis in falsa & fallaci figura; quoniam per hoc, quòd homo amet pro suo filio vel cognato vel amico id, quod videt in suo proximo, videtur ei, quòd illud bonum sit in suo proximo vitiosum & inconveniens, & quòd esset multò melius & convenientius in suo filio vel cognato vel amico.

18. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, propterea mandasti homini non invidere bona sui proximi, ne suus intellectus recipiat

falsam

130 B. *Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
falsam figuram per falsas significationes re-
ceptas in similitudinem verarum per inor-
dinatam memoriam & inordinatam volun-
tatem.

19. g. *O Domine, qui es fons & flumen &
mare amoris & pietatis & misericordia!*
Quintus modus invidiæ est, quando homo
concupiscit res sensuales, quæ ad se non per-
tinent & quas non est dignus habere, sicut
vasallus, qui concupiscit se esse Dominum
sui Domini & suum Dominum esse suum
vasallum, vel homo vilis & pauper & malè
educatus, qui vult habere divitias, quas ha-
bent homines honorati, bene educati & be-
ne assueti.

20. Unde benedictus sis, *Domine*, quia
per istum modum invidiæ sunt homines in-
juriosi & proditores & superbi & volunt ele-
vare res viles super nobiles & deprimere res
nobiles sub vilibus & indignis, honorari &
appreciari & amari: unde omnes homines,
qui habent invidiam & cupiditatem isto mo-
do, incedunt per secundum motum, qui est
via & semita ignis perdurabilis.

21. Igitur, ne homines essent mali & inordinati per istum modum invidiæ rerum sensualium, *Domine*, & ne rusticus desideraret esse eques & eques esse Rex & Canonicus esse Episcopus & Episcopus esse Papa, propterea mandasti eis non invidere res, quæ ad se non pertinent, & vis quòd sint contenti & satisfacti de rebus, quas habent, & Tibi gratias agant propter ipsas, quia non est homo cui non dederis plus, quàm ipse mereatur.

22. h. *O Domine, qui es nobiscum in nostris tribulationibus & languoribus! Sextus modus invidiæ est, quando invidentur res intellectuales, quæ non pertinent ad eum, qui eas invidet, sicut angeli maligni, qui inviderunt & voluerunt esse similes Tibi statim postquam eos creasti: unde, quia ipsi non fuerunt Tibi grati propter gratiam, quam eis fecisti creando eos, & voluerunt esse Tibi similes & habere id, quod ad eos non pertinebat nec eis conveniebat, propterea devenerunt in esse diabolicale, in quo erunt sine fine in igne perdurabili.*

23. *Honorate Domine!* Quando Adam habuit voluntatem sciendi bonum & malum, tunc invidit & voluit habere scientiam, cujus non erat dignus, quoniam tua Voluntas ei mandaverat ne comederet de fructu, per quem demonstratur bonum & malum.

24. Igitur, cum hoc ita sit, propterea mandasti homini, *Domine*, ne velit & desideret intellectualiter rem, quæ ad eum non pertinet nec ei convenit: igitur homines, qui habent suum intellectum finitum & terminatum, & volunt scire ultra terminos ipsius, sunt inobedientes tuo mandato per hoc, quod concupiscant scire res, quas suus intellectus non est dignus scire.

25. i. *O pie Domine, in quo confidunt omnes mee vires!* Septimus modus invidiæ est, quando homo invidet pro suo filio vel cognato vel amico res sensuales, quæ ei non conveniunt nec ad eum pertinent, & per istum modum invidiæ currit totus mundus, & per hanc invidiam corrumpuntur homines in suis officiis & consumunt sua bona & dant suis filiis & filiabus occasionem laboris & contemptus & culpæ & peccati.

26. Nam rusticus vel sutor desiderat & concupiscit dare in uxorem suam filiam filio civis, & civis concupiscit & desiderat dare suam filiam filio equitis, & eques comiti, & comes Regi; & propterea quilibet eorum est falsus & deceptor in suo officio ut possit congregare multos denarios, & postquam dedit suam filiam meliori se, ipsa contemnitur & vilipenditur & inhonoratur à marito & à cognatis ipsius.

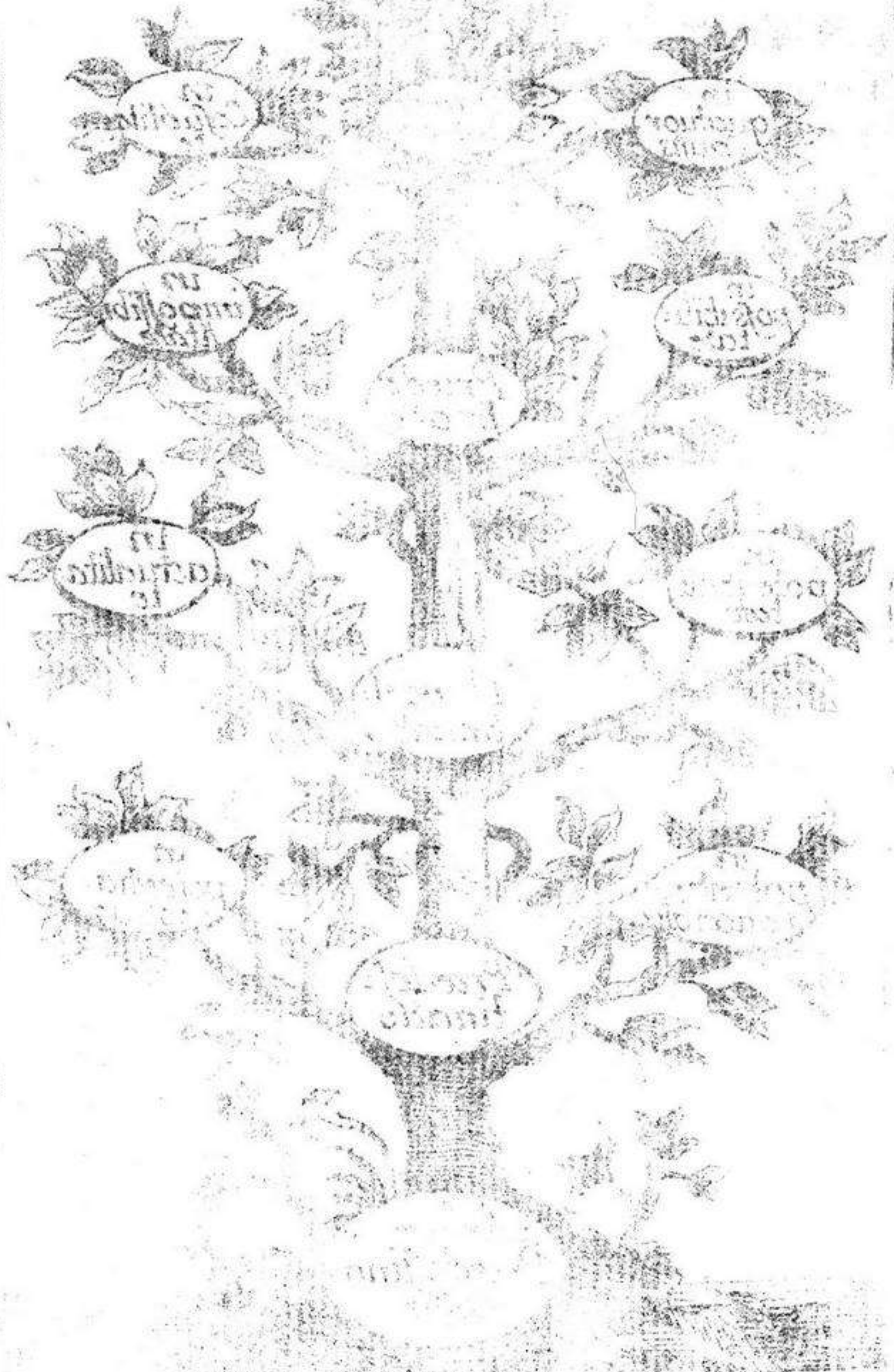
27. Igitur, ne ista inordinatio esset inter homines, mandasti eis, *Domine*, non invidere res sensuales pro suis filiis vel cognatis vel amicis, quoniam ad eos non pertineant nec conveniant suo statui in honoratione vel in aliis rebus, & vis quòd quilibet, secundum statum in quo est, velit dare suo filio uxorem & suæ filiae maritum æqualem in potestate & in aliis rebus.

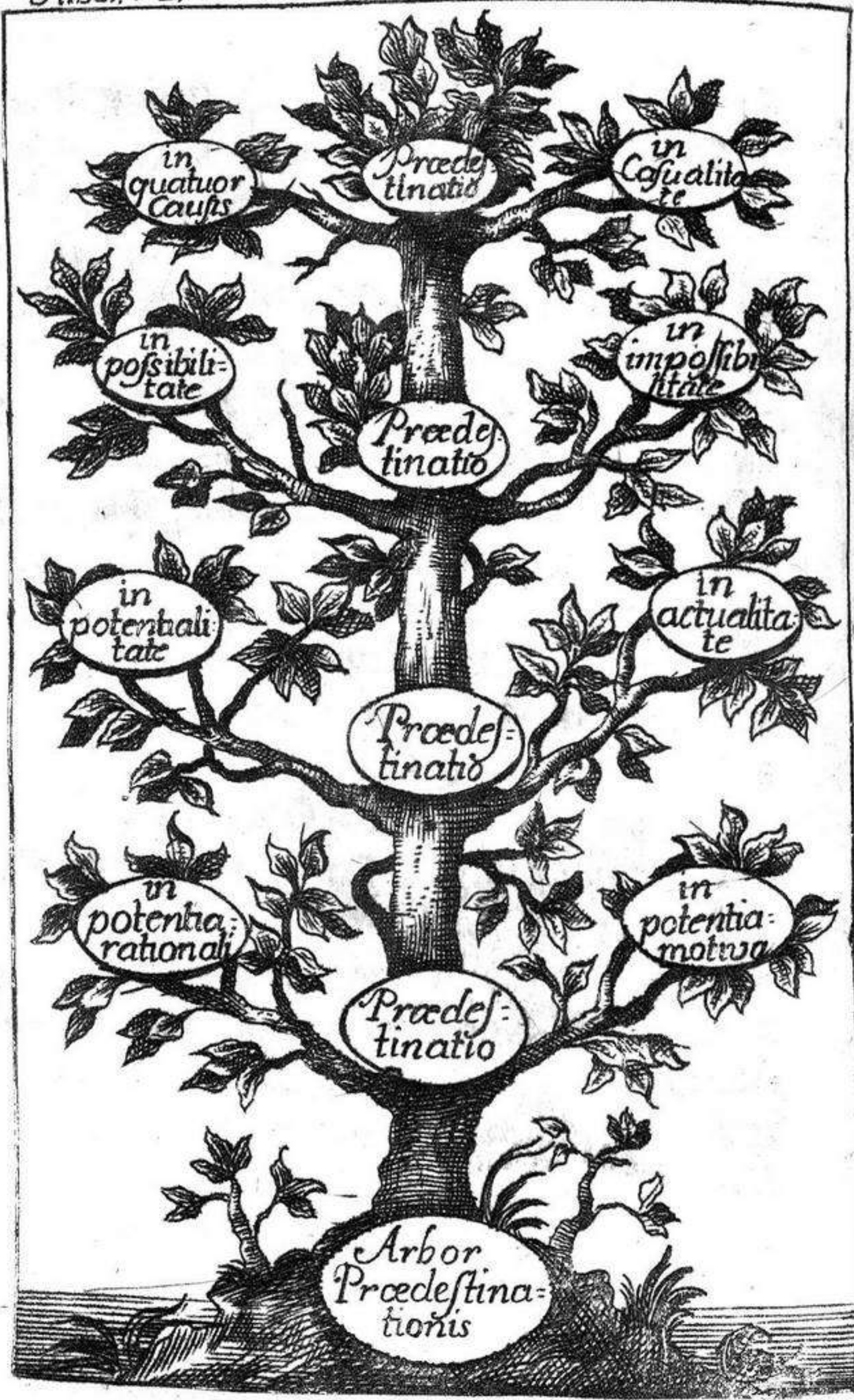
28. K. *O Domine, quem nostra memoria non potest sufficienter memorare nec intellectus intelligere nec voluntas velle! Octavus modus invidiæ est, quando homo invidet pro suo filio vel cognato vel amico res intellectuales, quæ ad eum non pertinent nec ei con-*

134 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
veniunt, sicut homo, qui habet filium malè
educatum & vitiosum & plenum peccatis, &
vult quòd laudetur & ametur & honoretur,
sicut alii, qui sunt justì & bene educati &
pleni omnibus bonis moribus.

29. Unde benedictus sis, *Domine DE-*
VVS ; quia per istum modum invidiæ fiunt
homines injuriosi & culpabiles suis proximis
& suis vicinis, eò quòd non laudent nec
ament nec honorent suos filios malè educa-
tos & malè assuetos & vitiosos, sicut laudant
justos & bene educatos & dignos laude &
honoratione & amore.

30. *Gloriose DEVVS!* Tuus servus fi-
lius tuæ ancillæ agit Tibi gratias ante tuum
gloriosum Altare, quia Tu, *Domine*, ci de-
disti gratiam perficiendi *Arborem decem*
Mandatorum, quæ est ars & modus, per quem
homo sapiens intelligens subtilis & indus-
triosus potest avertere Judæos & Saracenos
& alios infideles à propositionibus receptis
per suam Fidem, & potest eos inducere ad
propositiones necessarias significatas per ve-
ras significationes necessarias demonstrantes
perfectionem Qualitatum, quæ sunt in tua
gloriosa Essentia divina.

DISTIN. XXXVIII.

DE PRÆDESTINATIONE.

CAPUT CCLXV.

QVOMODO HOMO INQVIRAT
*prædestinationem in quatuor causis &
in casualitate.*

I.
a.

DEVS potens super omnes
potestates, magne su-
per omnes magnitudines!
Sensualiter sentimus &
intellectualiter intelli-
gimus, quòd quidquid
fit ab homine, fiat occa-

sionatè per quatuor causas, vel casualiter:
igitur, cum hoc ita sit, oportet nos inquirere,
Domine, in his duabus rebus, scilicet in oc-
casionem & in casualitate, vim & fragilitatem
prædestinationis.

2. **Gloriose DEVS!** Qui in periculo-
sim

fam & gravem inquisitionem prædestinationis vult intrare, oportet, quòd inquisitionem faciat cum quatuor tuarum Qualitatum, quæ sunt Sapientia, Voluntas Potestas, & Justitia, & oportet, *Domine*, quòd hanc inquisitionem faciat cum quatuor nostrarum qualitatum, quæ sunt libera voluntas, potestas non constricta, obligatio, & meritum: igitur, quando homo recipit significationes harum octo qualitatum, potest inquirere prædestinationem & potest habere certam cognitionem de ipsa.

3. Nam tuæ quatuor Qualitates, *Domine*, significantur homini per nostras quatuor, & nostræ quatuor qualitates significantur per tuas quatuor, & propterea quando significationes tuarum Qualitatum & significationes nostrarum recipiuntur ab humano intellectu, tunc cognoscitur prædestinatio in sua qualitate & in rebus, in quibus est fortis & in rebus, in quibus est fragilis.

4. b. *Vere DEVS gloriose, Pater omnium bonorum, Domine omnium Dominorum!* Intellectualiter intelligimus tuam Sapientiam
scire

scire antequam homo sit quid ipse facturus est in materia & in forma & in causa finali; quia, nisi tua Sapiencia hoc sciret, non esset perfecta: igitur, cum tua Sapiencia sit perfecta, significatur, quod ipsa sciat antequam homo sit in *esse* quid ipse faciet quando erit in *esse*, & eodem modo, quo tua Sapiencia hoc scit, oportet compleri: igitur, quia humanus intellectus hoc intelligit, propterea affirmat prædestinationem esse rem necessariam, eò quod tua Sapiencia necessario sit perfecta.

5. *Singularis Domine!* Sicut recipiendo significationes tuæ Sapientiæ oportet, quod homo affirmet prædestinationem, ita recipiendo significationes tuæ perfectæ Voluntatis oportet, quod affirmet placere tuæ Voluntati quidquid tua Sapiencia scit; quia, nisi tua Voluntas amaret id, quod tua Sapiencia scit, oporteret esse defectum in tua Sapiencia vel in tua Volunte, ratione cujus defectus esset contrarietas inter ipsas, & hoc est impossibile quod ulla discordantia & contrarietas & defectus sit in una nec in alia earum.

6. Causa quare non potest esse contrarietas inter tuam Sapientiam & Voluntatem, *Domine*, est tua perfecta Potestas & tua perfecta Justitia; quia tua Sapientia scit justè id quod scit & potest justè scire se ipsam, & tua Voluntas ratione suæ perfectionis amat id quod tua Sapientia scit & justè amat hoc scire, quia per perfectam potestatem justè & vero amore potest amare quidquid scit tua Sapientia.

7. c. *Juste Judex in omnibus rebus!* Antequam mundus esset creatus, *Domine*, tua Sapientia sciebat, quòd tua Deitas esset sapiens & volens & potens & justa perfectè, & tua Voluntas volebat, quòd tua Deitas esset volens & sapiens & potens & justa perfectè, & tua Deitas erat perfecta in habendo potestatem perfectæ Sapientiæ & perfectæ Voluntatis & perfectæ Justitiæ, & idem est de tua Justitia, quæ erat perfecta in justa Sapientia & Voluntate & Potestate.

8. Igitur, si quando mundus est, *Domine*, tuæ Qualitates reciperent ullum defectum, & tua Sapientia & Voluntas & Potestas

tas & Justitia non haberent perfectionem quam habebant antequam mundus esset, *esse* mundi foret occasio corruptionis tuarum Qualitatum; & si ita esset, Tu creasses mundum ad demonstrandum Te in defectu: igitur cum Tu creaveris mundum ad demonstrandum nobis perfectionem tuarum Qualitatum, per hoc significatur quod tuæ Qualitates non habeant defectum per *esse* mundi; quia, si ipsum haberent, Tu esses contrarius Tibi ipsi, & hoc est impossibile.

9. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, ut tua perfecta Sapientia & Voluntas & Potestas & Justitia cognoscerentur, creasti mundum & dedisti homini quatuor qualitates inter alias, quæ sunt libera voluntas & potestas non constricta & obligatio & meritum; & hoc fecisti ut per istas qualitates, in quibus est defectus accidentaliter per peccatum, perciperet homo perfectionem tuarum Qualitatum, in quibus non est ullus defectus.

10. d. *Fortis Domine super omnes fortitudines, potens super omnes potestates!* Sensualiter

liter sentimus & intellectualiter intelligimus, quòd, quando homo facit aliquam rem occasionatè in materia & in forma & in causa finali, tunc formentur in re, quam facit, quatuor qualitates, scilicet libera voluntas & potestas non constricta & obligatio & meritum boni vel mali.

11. Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus, *Domine*, quòd faber lignarius ex libera voluntate construat ex ligno quamcumque figuram velit vel arcæ vel navis vel alterius rei, quin sua potestas & sua voluntas sint constrictæ in materia nec in forma, quam ducit ad perfectionem causa finalis, propter quam operatur in sua arte.

12. Igitur, cùm hoc ita sit, operante lignario in sua arte significatur, *Domine*, obligatio & meritum; quia, nisi ipse pro aliqua re esset locatus vel rogatus non operaretur in arte lignaria; & si præmium & meritum non haberet, non construeret ullam formam in materia ligni, eò quòd non haberet præmium nec ad operandum esset obligatus.

13. e. *Sapiens Domine, qui illuminas & beneficias intellectum tui servi!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus quòd Tu honoraveris & nobilitaveris hominem super omnes alias creaturas: igitur per hoc significatur humano intellectui, quòd homo sit obligatus ad faciendum bonum & ad evitandum malum, eò quòd majorem gratiam & majus donum receperit à suo Creatore, quàm aliæ creaturæ.

14. Unde, cùm intellectualiter intelligamus, quòd Tu, *Domine*, sis Amator omnis boni & nullum malum Tibi sit placens & acceptabile, & homo habeat liberam voluntatem & potestatem non constrictam intrà terminos, intrà quos non est terminata, & Tu obligaveris hominem ad faciendum bonum & ad evitandum malum, propterea, quando homo facit bonum meretur præmium, & quando facit malum meretur poenam & tormentum.

15. Igitur, cùm in omni re, quam homo facit, oporteat esse meritum gloriæ vel poenæ per hoc, quòd eam faciat per primum mo-

motum vel per secundum, propterea oportet, quòd omnis homo habeat meritum & præmium de rebus quas facit sive bonis sive malis: igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, quando homo receperit significationes tuarum Qualitatum & significationes nostrarum, tunc potest formari forma prædestinationis in cognitione intellectus, quæ forma cognoscitur per prædictas significationes.

16. f. *Magne Domine super omnes magnitudines, alte Domine super omnes altitudines!* Intellectualiter intelligimus tuam perfectam Sapientiam & Potestatem & Voluntatem & Justitiam significare hominem justum & veracem esse dignum gloriâ & benedictione, & hominem peccatorem falsum injustum inobedientem esse dignum poenâ infernali; quia, nisi hoc ita significarent tuæ Qualitates, non significaretur in eis esse perfectionem.

17. Igitur, cùm hoc ita sit, ponamus, *Domine*, quòd Petrus qui est homo justus sit prædestinatus ad paradisum, & Guilielmus qui est peccator sit prædestinatus ad
in-

infernum, & dicimus quòd ita Petrus sicut Guilielmus & ita Guilielmus sicut Petrus habeat liberam voluntatem & potestatem non constrictam & obligationem & meritum in rebus quas facit, & ita Petrus sicut Guilielmus ignoret id ad quod est prædestinatus, & hoc sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus ita esse.

18. Igitur, si ita esset, *Domine*, quòd prædestinatio cogeret Petrum ad faciendum bona opera ut intraret in paradisum, & cogeret Guilielmum ad faciendum mala opera ut intraret in infernum, & hæc coactio veniret à tua Sapientia & Potestate & Voluntate, tua Sapientia & Potestas & Voluntas essent contrariæ tuæ Justitiæ, eò quòd Petrus & Guilielmus, quia essent coacti & constricti ad sua opera, non mererentur gloriam nec pœnam, & si eam haberent non esset in Te Justitia ; &, si ita esset, tua Sapientia & Potestas & Voluntas non haberent perfectionem, eò quòd in Te privarent Justitiam : igitur, cùm sit impossibile quòd Justitia privetur in Te: per hoc significatur, quòd ho-

mo

mo non sit constrictus ad saluationem vel ad damnationem per vim prædestinationis.

19. g. *O Domine*, qui *benedicis omnibus benedictionibus & omnibus gratiis* ! Sicut opera elementorum diversificantur in vegetabilibus & animalibus & in metallis & individuis quorumcunque generum & specierum, ita quatuor qualitates quæ sunt in Petro & in Guilielmo diversificant opera ipsorum ita, quòd opera unius non sint similia operibus alterius ; quia, sicut in potentia vegetabili fit diversitas intrà unam speciem arborum per diversitatem individuorum, velut inter malum granatum dulce & malum granatum acre, ita qualitates Petri dant Petro quædam opera diversa ab operibus, quæ dant Guilielmo qualitates Guilielmi.

20. Unde, sicut palma per cursum naturalem facit dactilos & pomus poma, ita *Domine*, per liberam voluntatem & potestatem non constrictam & per meritum Petri formantur in Petro bona opera & in Guilielmo mala : igitur, sicut per cursum naturalem in diversitate palmæ & pomi diversificantur

ficantur dactili & poma, ita per alium cursum naturalem in animali rationali formantur diversa opera secundum formam, quam recipiunt qualitates prædictæ, quæ formantur accidentaliter ad bona opera vel ad mala, ratione accidentium separabilium, quæ eveniunt eis.

21. Unde, sicut natura constringit palmam ad faciendum dactilos & non eam constringit ad faciendum vel non faciendum poma, ita in homine, *Domine*, non est naturalis constrictio ad faciendum bona nec mala opera, & hoc est, quia natura recipit in eo liberam voluntatem & potestatem non constrictam & obligationem & meritum, quæ non essent in homine si ipse esset constrictus ad faciendum bonum vel malum; & sicut scientia, quam Petrus habet de sua morte in hoc, quòd sciat se esse moriturum, non constringit eum ad moriendum nec ad vivendum, quia aliter posset vivere vel mori per suam voluntatem & per suam potestatem & per suam scientiam, ita, *Domine*, tua Sapientia & Voluntas & Potestas & Justitia in generali

nerali non constringunt homines ad faciendum bonum nec ad faciendum malum, quia aliter in Te non esset ulla qualitas perfecta, nec in hominibus esset libera voluntas nec potestas non constricta nec obligatio nec meritum.

22. h. *Honorate Domine super omnes honores, virtuose super omnes virtutes!* Intellectualiter intelligimus, quòd tua Sapientia sciat bonum quod facit Petrus & malum quod facit Guilielmus, & tua Voluntas amet bonum quod facit Petrus & non amet malum quod facit Guilielmus; quia tua Voluntas ratione suæ perfectionis habet naturam a mandati omne bonum & non habet naturam nec proprietatem ullam per quam amet malum, eò quòd, si ipsum amaret, haberet defectum qui est impossibilis esse in ea.

23. Si tua Voluntas, *Domine*, vellet quòd Guilielmus non peccaret, & constringeret ipsum ne posset peccare & Petrum ne posset facere ullum malum, tua Sapientia & tua Potestas & tua Justitia non possent aliquid

quid ordinare de Petro nec de Guilielmo, quia ipsæ nihil faciunt, nisi id quod vult tua Voluntas, sicut tua Voluntas nihil vult nisi per perfectam Sapientiam & Potestatem & Justitiam: igitur, cum hoc ita sit, per hoc significatur, quod tua Voluntas non velit quod Petrus & Guilielmus sint constricti ad id quod faciunt, ne velit quod Guilielmus faciat malum, sed velit quod Petrus & Guilielmus habeant liberam voluntatem & potestatem faciendi bonum & malum, & velit quod ipsi sint obligati ad faciendum bonum, & non ad faciendum malum & quod habeant meritum secundum id quod facient; & hoc vult tua Voluntas, *Domine*, quia vult quod tua Sapientia & Potestas & Justitia ordinent de Petro & Guilielmo secundum opera ipsorum.

24. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, sicut sapiens & justus Princeps non amat nec vult injuriam, quam facit malus homo injustus, & amat quod fiat justitia & vindicta de illo, ita tua justa & misericors Voluntas non amat malum, quod facit Guilielmus,

lielmus, sed verum est quòd amet & velit, quòd tua Sapientia & Potestas & Justitia ordinent de Guilielmo tali modo, quòd cognoscatur in Te esse perfectam Sapientiam & Voluntatem & Potestatem & Justitiam.

25. i. *Creator Domine super omnes res, nobilis super omnes nobilitates*: Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus quòd homo multoties faciat bonum & malum casualiter: unde, antequam homo faciat illud bonum vel malum, jam tua Sapientia sciebat quòd homo casualiter faceret illud, & tua Sapientia sciebat & scit illud bonum vel malum perfectè, & tua Potestas & Voluntas & Justitia habent perfectionem in hoc, quòd tua Sapientia scit de rebus, quas homo facit; quia, si perfectionem non haberent in tua Sapientia, tua Sapientia non haberet perfectionem in se ipsa nec in Potestate nec in Voluntate nec in Justitia, & hoc est impossibile.

26. Si in rebus, quas homo facit casualiter, *Domine*, esset coactus & constrictus, non esset in eo libera voluntas nec potestas non constricta, quia nulla res fit casualiter dum-

Lib. IV. Dist. XXXVIII. Cap. CCL XV. 149
dummodo constrictè fiat, cùm nulla res fiat casualiter ab homine, nisi homo habeat liberam voluntatem & potestatem non constrictam faciendi eam.

27. Sicut materia quando incipit generare formas non dat eis perfectionem quousque ultra progressa sit, ita, *Domine*, libera voluntas & potestas non constricta, quas habet homo in rebus quas facit casualiter, non apparent in sua forma perfectè ratione carentiæ intentionis quæ est in omni re, quam homo facit casualiter, & propterea libera voluntas & potestas non constricta non tantum apparent in rebus quæ fiunt casualiter, quantum in rebus quæ fiunt occasionatè, & hoc est ratione intentionis, quæ formatur & demonstratur in rebus quæ fiunt occasionatè, & non in rebus quæ fiunt casualiter.

28. K. *O patiens Domine, Amator Misericordie & Gratiae!* Cùm inquisiverimus prædestinationem in quatuor causis & in casualitate, & eam invenerimus in eis, oportet memorari & intelligi & amari quòd prædestinatio sit inventa in quatuor causis & in casualitate

fualitate tali modo & in tali dispositione, quòd tuæ Qualitates non recipiant ullam inordinationem nec ullum defectum, licèt prædestinatio sit in *esse*, secundùm quod tua Sapiencia scit statum ad quem res devenient.

29. Unde, quia tua perfecta Sapiencia, *Domine*, dat veram significationem de prædestinatione quòd sit in *esse*, & tua perfecta Justitia dat significationem quòd ipsa non sit in *esse*, propterea, quando intellectus hominis recipit solas significationes tuæ Sapiencie & tuæ Justitiæ, formatur in eo falsa figura & falsa imaginatio, ratione cujus non scit affirmare prædestinationem in rebus in quibus est affirmanda nec scit eam negare in rebus, in quibus est neganda: unde, qui hanc falsam formam & imaginationem vult privare in suo intellectu & vult in eo generare veram formam & imaginationem in cognitione prædestinationis, oportet, quòd simul recipiat significationes tuarum Qualitatum; quia tua Potestas & tua Voluntas concordant significationes tuæ Sapiencie & tuæ Justitiæ, quæ quoad Te non habent ullam discordantiam

tiam

Lib. IV. Dist. XXXVIII. Cap. CCLXV. 151
tiam licet ratione fragilitatis nostri intellectus videantur ei habere discordantiam in Te, in quo non est ulla discordantia significatio-
num.

30. Unde, quia ista res in verbo & in scriptura non potest ita bene manifestari sicut est in intellectu, propterea oportet, *De mine*, quod, qui sane vult inquirere esse prædestinationis, sequatur plus intellectum, quam verbum; quoniam plus intelligit homo per intellectum, quam per verbum & scripturam vel lectionem, eò quod verbum & scriptura & lectio sint res sensuales, & intellectus & hoc quod tractamus de prædestinatione sint res intellectuales: igitur, cum hoc ita sit, qui vult scire de prædestinatione id quod de ea potest sciri, sequatur hanc *Artem & Regulam prædictam*, recipiendo significationes quatuor prædictarum Qualitatum quæ sunt in homine, & significationes quatuor Qualitatum prædictarum quæ sunt in nostro Domino

DEO.

CAPUT

QVOMODO HOMO INQVIRAT
cognoscere quid sit prædestinatio in se ipsa.

1. **O** *DEVS* mirabilis, cui dentur omnes
gloria & honores! Qui vult inqui-
ere, *Domine*, quid sit prædestinatio in se
ipsa, oportet, quòd hoc inquiret cum tua
Sapientia & Potestate & Voluntate & Justi-
tia, & cum libera voluntate & potestate &
obligatione & merito hominis, & hanc in-
quisitionem oportet fieri cum possibilitate
& impossibilitate, quæ significantur per præ-
dictas qualitates.

2. Sicut speculum sensualiter demonst-
trat formam sensualem, ita, *Domine*, in re-
bus, quæ significantur possibles & in rebus
quæ significantur impossibiles per prædictas
octo qualitates, demonstratur intellectu-
ter forma prædestinationis, quæ forma dat
significationem de *esse* prædestinationis, si-
cut forma dat demonstrationem de materia.

3. Unde, sicut homo, *Domine*, qui ele-
vat

vat grave pondus à terra indiget omnibus suis viribus corporalibus, ita adeo grave est & durum ad intelligendum & sciendum *esse* prædestinationis, quòd anima indigeat omnibus viribus suæ memoriæ & sui intellectus & suæ voluntatis, & indigeat recipere significationes tuarum Qualitatum & notarum cum adjutorio Artis & Scientiæ trium primarum Arborum *hujus Libri* ad sciendum & intelligendum ipsum; &, sicut homo potest elevare & portare pondus secundum quantitatem suarum virium, ita anima habet adeo magnum adjutorium & adeo magnas vires per gratiam quam ei dedisti & per virtutem quam recipit quando recipit significationes prædictas, quòd possit cognoscere *esse* prædestinationis.

4. b. *Domine sancte, inalterabilis & incommutabilis, perdurabilis omni tempore!* Intellectualiter intelligimus quòd tua sancta Potestas & Voluntas & Justitia non sint contrariæ tuæ Sapientiæ quæ scit quòd Petrus salvabitur & Guilielmus peribit, nec tua Sapientia sit contraria tuæ Potestati &

Vo-

Voluntati & Justitiæ, quia impossibile est quòd in tuis Qualitatibus possit esse ulla proprietas & natura, per quam sit contrarietas & impedimentum inter unam & aliam.

5. Igitur, cùm hoc ita sit, impossibile est, *Domine*, quòd Petrus prædestinatus ad paradisum damnetur, & impossibile est quòd Guilielmus prædestinatus ad infernum salvetur; quia, si Petro esset possibilis damnatio & Guilielmo salvatio, esset possibile contrarietatem esse inter tuam Sapientiam & Potestatem & Voluntatem & Justitiam: igitur, cùm hæc possibilitas sit impossibilis, eò quòd omnes tuæ Qualitates sint perfectæ & omnes sint unum & idem quoad Te, per hoc significatur, quòd Petrus prædestinatus ad paradisum non possit habere damnationem, nec Guilielmus prædestinatus ad infernum salvationem.

6. Unde, qui vult inquirere & scire, *Domine*, quænam res sit prædestinatio, oportet, quòd in suo intellectu formet & figuret & imaginetur prædestinationem esse illam rem quæ evenit Petro & Guilielmo, secundum

cundum quod est prævifa in tua perfecta Sapiencia per tuam perfectam Voluntatem & Potestatem & Justitiam; quia id, quod tua Sapiencia scit in Petro & Guilielmo esse possibile & impossibile, oportet necessario esse in eis possibile & impossibile, ut tua Sapiencia sit perfecta in sciendo ea quæ scit, & ut tua Potestas & Voluntas & Justitia non contrariantur tuæ perfectæ Sapienciæ cum suamet perfectione quam habent per tuam perfectam Sapienciam.

7. c. *Singularis Domine sine pari & equali, complementum omnium bonorum!* Intellectualiter intelligimus esse impossibile tuæ perfectæ Sapienciæ scire quod Petrus intret in infernum & Guilielmus in paradifum, postquam est possibile tuæ Potestati & Voluntati & Justitiæ ponere Petrum in paradiso & Guilielmum in inferno ratione perfectionis quam ipsæ habent in se.

8. Quando humanus intellectus, *Domine*, recipit significationes tuarum Qualitatum & nostrarum, tunc intelligit esse impossibile tuam Sapienciam scire ullum defectum

fectum in tua Voluntate nec in tua Potestate nec in tua Justitia, & esse impossibile tuæ Voluntati velle ullum defectum in tua Sapiencia nec in tua Potestate nec in tua Justitia, & esse impossibile tuæ Potestati posse dare defectum tuæ Sapiencie nec tuæ Voluntati nec tuæ Justicie, & esse impossibile tuæ Justicie facere ullam injuriam tuæ Sapiencie nec tuæ Potestati nec tuæ Voluntati.

9. Et, quando hanc impossibilitatem formavit & imaginatus est homo, *Domine*, in suo intellectu, tunc significatur ei liberam voluntatem & potestatem non constrictam & obligationem & meritum oportere esse in homine; quia, si in eo non essent, significaretur, quòd impossibilitas, quam imaginatus est in tuis Qualitatibus, esset possibilitas quæ esset defectus in eis: igitur, cum sit impossibile in Te esse possibilitatem ex qua generetur & derivetur defectus, per hoc imaginatur & figurat humanus intellectus prædestinationem, quando imaginatur & figurat res posibles & impossibles significatas

nificatas per tuas Qualitates & per nostras.
10. d. *Vere Domine á quo oritur & deri-
vatur benedictio & gratia!* Sensualiter sen-
timus & intellectualiter intelligimus possi-
bile esse Petro facere bonum & malum &
Guilliemo etiam, licet Petrus sit prædesti-
natus ad salvationem & Guilliemo ad
damnationem; & si hoc non ita sentiremus
& intelligeremus, & sentiremus & intelli-
geremus Petro non esse possibile facere
malum nec Guilliemo facere bonum, sen-
tiremus homines salvandos non facere ul-
lum peccatum nec homines damnandos
facere ullum bonum, & intelligeremus nul-
lum hominem mereri gloriam nec poenam;
& si ipsi haberent gloriam vel poenam, in-
telligeremus defectum in tuis Qualitatibus:
igitur, cum hæc intelligentia sit homini im-
possibilis, per hoc formatur & demonstratur
humano intellectui per revelationem signi-
ficationum impossibilitatis esse prædestina-
tionis quid sit in se ipso.

11. Istud esse prædestinationis significa-
tur & demonstratur, *Domine*, in possibilitate
quam

quam creaturæ sensuales & intellectuales habent significandi quòd tuæ Qualitates habeant omnem perfectionem & non habeant ullum defectum; sed, quia verbum & scriptura non possunt tantum sufficere, quantum intellectus, propterea tuus servus non potest ita bene scribere & nominare *esse* prædestinationis, sicut suus intellectus ipsum intelligit per significationes, quas recipit à tuis Qualitatibus & à nostris, quæ significant res possibles & res impossibles.

12. Igitur per hoc quòd res sensuales & intellectuales, *Domine*, sufficiant ad significandum possibile esse Petro & Guilielmo facere bonum & malum, & per hoc quòd ipsæ non sufficiant nec possint sufficere ad significandum secundum veras significationes in tuis Qualitatibus posse esse ullum defectum, formatur & demonstratur intellectui *esse* prædestinationis, & per defectum verbi non potest formari sensualiter in hoc quòd ita bene pronuncietur & scribatur sicut intelligitur.

13. c. *Domine une, simplex sine ulla compositione,*

positione, eterne sine ullo principio! Habentes cognitionem de prædestinatione sunt illi qui recipiunt significationes tuarum Qualitatum & qualitatuum creaturarum; quia recipiendo eas habent cognitionem de possibilitate & impossibilitate quæ sunt in prædestinatione, & per hanc cognitionem cognoscunt esse prædestinationis; sed, qui ignorant prædestinationem, eam ignorant per hoc, quòd non velint nec sciant recipere prædictas significationes, & propterea non sciunt nec cognoscunt quænam res sint possibile, nec quænam impossibiles in prædestinatione, & putant prædestinationem esse id quod non est, & negant prædestinationem esse id quòd est.

14. Intellectualiter intelligimus, *Domine*, nihil esse quod possit cogere & constringere & deviare tuam Sapientiam & Potestatem & Voluntatem & Justitiam, & sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus hominem habere liberam voluntatem & potestatem non constrictam & obligationem faciendi bonum & evitandi malum & ha-

160 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
habere meritum in rebus quas facit; quia, si
istas res non haberet homo, ipse esset id
quod est & id quod non est, & hoc est im-
possibile.

115. Si prædestinatio, *Domine*, haberet
illam vim & potestatem quam ei attribuunt
homines errantes & falsò tractantes de ipsa
& dicentes quòd per vim ipsius salventur
qui salvantur & damnentur qui damnantur,
sequeretur quòd Tu non esses talis qualis
es, nec nos essemus tales quales sumus; quia,
dummodo homo constrictè salvaretur vel
damnanaretur, tuæ Qualitates non essent per-
fectæ, neque in homine esset libera voluntas
nec potestas non constricta nec obligatio
nec meritum, quæ sunt impossibilia.

16. f. *Domine alte super omnes altitudi-
nes, Domine magne super omnes magnitudi-
nes!* Sensualiter sentimus & intellectualiter
intelligimus quòd artifex quando construit
navem habeat potestatem & scientiam &
voluntatem construendi eam, quia aliter
non eam construeret: igitur, cùm artifex sit
creatura & Tu sis Creator, significatur, quòd
si

si ipse habeat has tres virtutes in construendo navem, multò plùs Tu habeas Potestatem & Sapientiam & Voluntatem & Justitiam in ordinando mundum, qui non posset ordinari nec creari, si in Te esset defectus Potestatis & Sapientiae & Voluntatis & Justitiae.

17. *Gloriose DEVS!* Si prædestinatio haberet tantam vim & potestatem, quòd constringeret Petrum ad faciendum opera per quæ haberet salvationem & Guilielmum ad faciendum opera per quæ haberet damnationem, ipsa haberet adeo magnam vim & potestatem, *Domine*, quòd destrueret tuam Sapientiam & Potestatem & Voluntatem & Justitiam in hoc, quòd non possent ordinare in hoc mundo id, quod ipsa inordinaret; & hoc est impossibile, scilicet quòd prædestinatio possit facere ullam coactionem tuis Qualitatibus nec inordinare eas, & quòd possit destruere & inordinare id, quod ab eis est ordinatum.

18. Si prædestinatio, *Domine*, esset principalis causa, ratione cujus Petrus salvaretur & Guilielmus damnaretur, non oporteret

hominem amare Te nec servire & obedire Tibi nec confidere in Te nec agere Tibi gratias pro ulla re, nec oporteret ipsum comedere & bibere nec fodere nec arare nec facere ullam rem, quia omnes res evenirent ei, secundum quod sunt ei prædestinatæ; & si ita esset, quatuor causæ essent frustra, quoniam non oporteret esse factorem nec materiam nec formam nec causam finalem, & hoc est impossibile, scilicet quòd prædestinatio possit in se habere tantam vim, quòd tot res nobiles destruat & inordinet.

19. g. *Invocate Domine ab omnibus populis, nominate Domine omnibus linguis!* Intellectualiter intelligimus, quòd artifex construens navem sciat eam construere per hoc, quòd habeat cognitionem de partibus, ex quibus navis recipit formam; quia, si hanc cognitionem non haberet, poneret unam partem loco alterius & non construeret navem, & quia ipse habet cognitionem de forma navis & de formis partium, ex quibus navis construitur & componitur, ideo ponit quamlibet partem in suo loco in quo debet poni, secundum quod convenit.

20. Unde, sicut ligna in suis formis & qualitatibus se repræsentant sapientiæ artificis, & artifex cognoscit illa memorando & intelligendo loca, in quibus oportet ea ponere in navi, & vult ea ponere, secundum quod ei monstrat sua sapientia & secundum quod potest sua potestas, ita, *Domine*, & adhuc multò melius sinè omni comparatione tua Sapientia scit bonum quod facit Petrus & malum quod facit Guilielmus, & scit quodnam præmium conveniat Petro in gloria & quænam pœna Guilielmo in inferno: igitur, tua Potestas potest id quod scit tua Sapientia, & tua Voluntas vult id quod scit tua Sapientia & potest tua Potestas; & sicut artifex vult construere navem ex lignis secundum suam potestatem & sapientiam & voluntatem, ita Tu vis ordinare de Petro & Guilielmo secundum tuam Potestatem & Sapientiam & Voluntatem & Justitiam.

21. Unde, sicut per potentiam vegetabilem formantur ligna & fiunt longa & breviora & recta & curva & multum vel parum grossa: & id quod facit potentia vegetabilis in
lignis

lignis concordat & convenit cum sapientia & potestate & voluntate artificis & cum forma navis, ita, *Domine*, opera Petri formant in eo salvationem & opera Guillelmi damnationem, & forma Petri concordat & convenit cum tua Potestate & Sapientia & Voluntate & cum gloria paradisi, & forma Guillelmi concordat & convenit cum tua Potestate quæ potest & cum tua Sapientia quæ scit & cum tua Voluntate quæ vult dare damnationem Guillelmo, eò quòd opera ipsius faciant eum dignum poenâ & indignum gloriâ: igitur, cum hoc ita sit, enarrando & dando ista exempla habet homo & dat cognitionem de esse prædestinationis.

22. h. *O Domine benedicte, qui das beatitudinem & gratiam omnibus quibus Tibi placet!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus, quòd Petrus quandoque faciat bonum & quandoque malum, licet sit prædestinatus ad salvationem, & similiter Guillelmus faciat bonum & malum, licet sit prædestinatus ad damnationem: igitur, si Tu non posses facere nisi id quod est prædestinatum,

&

Lib. IV. Dist. XXXVIII. Cap. CCLXVI. 165
& prædestinatio cogeret Te & cogeret Petrum ad faciendum malum & Guilielmum ad faciendum bonum, prædestinatio esset contra Te & esset contra se ipsam in hoc, quòd cogeret Petrum ad faciendum malum & Guilielmum ad faciendum bonum, & hoc est impossibile, scilicet quòd prædestinatio sit fortior Te & sit Tibi & sibi ipsi contraria.

23. *Virtuose Domine* ! Ratio, quare homo dat prædestinationi majorem vim & potestatem quam ipsa habeat, est, quia facit honorem & reverentiam tuæ perfectæ Sapientiae imaginando omnia, quæ fuerunt & sunt & erunt, oportere esse sicut ab ipsa sciuntur: igitur, sicut homo honorando tuam Sapientiam magnificat vim prædestinationis, ita ipse est obligatus ad minuendum & parvificandum eam in illa re, in qua dat falsam significationem de tua Potestate & Voluntate & Justitia; quia, sicut homo, *Domine*, est obligatus ad faciendum reverentiam & honorem tuæ Sapientiae, ita est obligatus ad faciendum reverentiam & honorem tuæ Potestati & Voluntati & Justitiae; & sicut homo
ho-

honorat tuam Sapientiam, quando recipit significationes, quæ eam significant magnam & perfectam, ita honorat tuam Potestatem & Voluntatem & Justitiam, quando contemnit falsas significationes ipsis contrarias & falsò formatas per defectum nostræ sapientiæ & voluntatis & potestatis.

24. *Iuste Domine!* Quia homo per significationes prædestinationis percipit uno modo tuam Sapientiam esse perfectam, & alio modo prædestinatio falsò ei significat esse defectum in tua Potestate & Voluntate & Justitia, propterea prædestinatio demonstrat suum esse humano intellectui demonstrando se habere duas formas intellectuales, quarum una est vera & alia falsa; & vera est, quando demonstrat se ipsam per hoc quòd significet tuam Sapientiam & alias tuas Qualitates, sed falsa est, quando falsò significat per significationes nostrarum qualitatum in tua Potestate & Voluntate defectum Justitiæ.

25. i. *O Domine DEVS, qui, quò plus Te manifestas tuo servo, eò plus eum in amoras & obligas!* Intellectualiter intelligimus omnem

ho-

hominem habere liberam voluntatem & potestatem non constrictam fatendi & credendi, quòd quidquid fuit & est & erit sciatur à tua Sapientia, & ad hoc credendum & affirmandum est omnis homo obligatus, ut faciat honorem tuæ Sapientiæ per quem mereatur gloriam; &, si hunc honorem non ei faceret, mereretur pœnam: igitur, cùm hoc ita sit, oportet, quòd primam formam prædestinationis, quæ formatur per tuam Sapientiam, homo affirmet & credat.

26. Quando secunda forma prædestinationis, *Domine*, falsò formatur in humano intellectu significando tuam Potestatem & Voluntatem & Justitiam habere defectum, tunc est homo obligatus ad privandum & delendum hanc falsam figuram & imaginationem in suo intellectu & in sua voluntate & in sua memoria, quæ deletio potest fieri affirmando possibilitatem salvationis & damnationis, sicut in Petro quando facit bonum est possibilis salvatio & quando facit malum damnatio, quia opera quæ facit, significant salvationem vel damnationem, & hoc idem est in Guilielmo.

27. Igitur, cum hoc ita sit, omnis homo, *Domine*, est valde obligatus ad affirmandum prædestinationem per unum modum & ad negandum eam per alium: debet eam affirmare ut honoret tuam Sapientiam, & debet eam negare ne faciat contra tuam Potestatem & Voluntatem & Justitiam, quæ contrarietas formatur, quando homo non affirmat simul possibilitatem salvationis & damnationis: igitur, cum omnis homo habeat liberam voluntatem & potestatem non constrictam affirmandi hanc possibilitatem, est omnis homo obligatus ad affirmandum ipsam, ut per affirmationem sibi caveat à faciendo malum & faciat bonum.

28. K. *O Domine, qui es tota Beatitudo & Gratia & Bonum tui servi!* Sicut dorsum bestiae, quò majus est onus quod portat, eò plús vulneratur & debilitatur & bestia eò citiús destruitur, ita, quò plús cognitio prædestinationis intrat in memoriam & intellectum hominis, eò plús debilitatur voluntas, eò quòd prædestinatio sit nimis grave onus memoriae & intellectui; & per debilitatem

tatem voluntatis fit homo piger in faciendo bonum & evitando malum, & memoria & intellectus deveniunt in corruptionem & defectum: igitur, cum hoc ita sit, melius est, quod homo non memoret nec intelligat nec amet prædestinationem, quam si eam memoret & intelligat & amet.

29. *Gloriose Domine!* Sicut oculi vident remotius, quam audiant aures, & aures audiunt remotius, quam nasus odoretur, & nasus odoratur remotius, quam gustus gustet, ita remotius est à voluntate bonum opus quando memoria memorat prædestinationem, quam quando eam non memorat; & sicut oculi prius vident fulgur, quam aures audiant strepitum tonitruum, ita, antequam memoria potuerit memorare & intellectus intelligere id quod est prædestinatio secundum veritatem, voluntas recepit falsam formam, sicut speculum obliquum quod demonstrat falsam figuram per inordinatam dispositionem inter stagnum & plumbum in vitro prius, quam memoria memoret & intellectus intelligat falsitatem figuræ & rationem quare est obliqua.

30. Sicut in animalibus & vegetabilibus & in operibus artificialibus prius est forma imperfecta, quàm perfecta, ita, *Domine*, quando prædestinatio memoratur & intelligitur & amatur, prius memoratur cum defectu memoriæ & intelligitur cum defectu intellectus & amatur cum defectu voluntatis, quàm cum perfectione harum virtutum, & hoc est, quia prius est in eis imperfectio formæ, quàm perfectio, ratione mediæ quod est post principium & ratione finis qui est post medium: igitur, sicut pomum vel pyrum habet insipidum saporem, quando homo illud gustat antequam sit maturum, ita, antequam homo possit venire ad certam cognitionem prædestinationis, habet falsam opinionem, & propterea est bonum quòd non tractet frequenter de ipsa, quæ plerumque est impedimentum operum, quæ placent nostro

Domino DEO.

CAPUT

QVOMODO HOMO INQVIRAT

prædestinationem in tempore quod est potentialiter & in tempore quod est actualiter.

1. **O** *DEVS* misericors, in quo mea anima confidit ex omnibus viribus suæ memoria & sui intellectus & suæ voluntatis!

Quia opera in creaturis sunt uno tempore potentialiter & alio actualiter, formatur tempus in creaturis inter res, quæ sunt potentialiter & res quæ sunt actualiter: igitur, quia quidquid est in Te, *Domine*, est actualiter, noster intellectus intelligit in Te non esse tempus.

2. Sicut materia & forma componunt corpus, ita, *Domine*, potentia & actus componunt tempus; & sicut corpus componitur ex tribus rebus, scilicet ex materia & forma & conjunctione utriusque, ita libera voluntas & potestas non constricta & obligatio in homine componunt meritum sive boni sive mali.

3. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine*, &

ncs

nos proponamus inquirere prædestinationem in tempore quod est in potentia & in actu, oportet, quòd faciamus inquisitionem per octo qualitates, quarum quatuor sunt in Te, scilicet Sapiencia & Voluntas & Potestas & Justitia, & aliæ quatuor in nobis, scilicet libera voluntas & potestas non constricta & obligatio & meritum; quia memorando & intelligendo & amando significationes harum octo qualitatum & temporis quod generatur per potentiam & actum, potest homo habere artem, per quam sciat inquirere & cognoscere prædestinationem.

4. b. *Honorate Domine super omnes honorationes, gloriose super omnes glorias!* Cùm Petrus sit prædestinatus ad salvationem & Guilielmus ad damnationem, noster intellectus considerat quòd tua Sapiencia sciat de Petro & de Guilielmo id quod est eis prædestinatum, & tua Voluntas velit quòd tua Sapiencia hoc sciat justè, & tua Potestas possit facere quòd justè sit volitum & possumum & scitum id quod eveniet Petro & Guilielmo.

5. Quando noster intellectus, *Domine,*

con-

considerat isto modo tuas Qualitates in eo quod eveniet Petro & Guilielmo, tunc considerat de necessitate oportere esse in Petro & Guilielmo liberam voluntatem & potestatem non constrictam & obligationem & meritum, quia sinè istis quatuor qualitatibus non significarentur ei tuæ Qualitates perfectæ in salvatione & damnatione quam darent illis; &, quando noster intellectus consideravit isto modo, tunc considerat potentiam & actum, sinè quibus non possent esse in homine quatuor qualitates prædictæ.

6. Et, postquam noster intellectus, *Domine*, hæc consideravit, tunc considerat tempus generatum ex potentia & actu, in quo tempore considerat diversitatem in hoc, quòd tempus in quo res sunt potentialiter non sit tempus in quo res sunt actualiter: unde, quando intellectus recepit & intellexit hanc diversitatem, tunc considerat prædestinationem in duobus modis diversis, scilicet in rebus quæ sunt in potentia & in rebus quæ sunt in actu.

7. c. *O benigne Domine, qui es tota nostra*

requies & tota nostra consolatio ! Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus tempus in quo prædestinatio est in rebus quæ sunt potentialiter esse triplex, & tempus in quo prædestinatio est in rebus quæ sunt actualiter esse etiam triplex : igitur, cum hoc ita sit, in hoc Capite tractabimus de prædestinatione sex modis.

8. *Primus* modus est, *Domine*, quando opera sunt in homine potentialiter secundum veritatem, *secundus*, quando in homine potentialiter sunt opera contraria primis, *tertius*, quando homo putat esse in se opera potentialiter quæ revera non sunt, *quartus*, quando opera sunt actualiter in veritate, *quintus*, quando est alteratio in rebus quæ fiunt actualiter, & *sextus*, quando res actualiter habent falsam figuram.

9. *Primus* modus est, *Domine*, quando id quod est prædestinatum Petro & Guilielmo est in potentia & non devenit in actum, sicut Petro cui est possibile facere opera per quæ mereatur salvationem quæ ratione operum & meriti ipsius est ei prædestinata, &

Guilli-

Guillielmo similiter damnatio; quia, si Petro & Guillielmo non esset possibile facere opera per quæ unus mereretur gloriam & alius pœnam, non posset esse Petro prædestinata salvatio nec Guillielmo damnatio; & si ipsa esset eis prædestinata, significaretur in Te non esse perfectas Qualitates, nec in Petro & Guillielmo esse liberam voluntatem nec potestatem non constrictam nec obligationem nec meritum, quod est impossibile.

10. d. *O Domine amorose, á quo meum desiderium non potest nec vult se elongare! Secundus* modus est, quando sunt in homine potentialiter opera contraria rei ad quam ipse est prædestinatus, sicut in Petro in quo sunt potentialiter mala opera & in Guillielmo bona, licet Petrus sit prædestinatus ad salvationem & Guillielmus ad damnationem.

11. Per hoc quòd sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus multos homines peccare qui sunt prædestinati ad salvationem, & multos homines facere bona opera qui sunt prædestinati ad damnationem,

fig-

176 B. Raym. Ludli Lib. Contempl. Vol. III.
significatur, *Domine*, quòd sint potentialiter
bona opera in illis qui damnantur & mala
in illis qui salvantur; quia, nisi essent in eis
potentialiter, non devenirent in actum nec
esset in eis libera voluntas, & potestas ipso-
rum esset coacta & constricta, & privaren-
tur in eis obligatio & meritum.

12. Unde benedictus sis, *Domine DE-
VS*; quia per opera peccati quæ sunt poten-
tialiter in Petro, si veniant in actum, habet
Petrus minorem gloriam in paradiso & cog-
noscit tuam magnam Justitiam & Miseri-
cordiam; & per bona opera quæ sunt po-
tentialiter in Guillielmo, si veniant in ac-
tum, habet Guillielmus minorem poenam
in inferno & cognoscit tuam magnam Jus-
titiam & tuam dulcem Misericordiam.

13. e. *O Pater spiritualis, dans vitam que
omni tempore durat!* Tertius modus est, *Do-
mine*, quando homo opinatur esse in se ali-
quas res potentialiter & possibiles quæ re-
vera non sunt, sicut homini seminanti se-
men corrosum videtur semen esse fructifi-
caturum, quod tamen non potest fructifica-
re

Lib. IV. Dist. XXXVIII. Cap. CCLXVII. 177
re ratione inhabilitatis, quam habet in se
per corrosionem, quam homo non cognoscit
& ratione hujus ignorantiae putat esse in se-
mine possibile id, quod revera non est pos-
sibile.

14. Unde benedictus sis, *Domine DE-*
VS; quia, sicut seminator ignorat impossi-
bilitatem quæ est in semine & affirmat in eo
possibilitatem, ita Petrus, qui est prædestina-
tus ad salvationem & Guilielmus ad dam-
nationem, ignorant id ad quod sunt prædes-
tinasti, & propterea videtur cuilibet habere
in potentia salvationem & damnationem; &
quia ipsi affirmant hanc possibilitatem, for-
matur in eis libera voluntas & potestas non
constricta & obligatio & meritum, quæ, nisi
ipsi hanc possibilitatem affirmarent, non pos-
sent in eis formari, nec posset nostro intel-
lectui significari tuas Qualitates esse perfectas
in suis operibus.

15. Igitur, sicut seminatore opinante
de semine corrupto, quod seminat, oriturum
esse triticum, *Domine*, pervenit in actum id
quod semini est prædestinatum, ita Petrus &

M

Guilli-

Guillielmus in hoc, quod faciunt actualiter, perveniunt ad id, ad quod sunt prædestinati, licet putent esse eis possibile potentialiter id quod est eis impossibile potentialiter & actualiter: unde, quia istud exemplum dat periculosam significationem in hoc, quod possit plus nocere quam prodesse, propterea non libenter ponitur & scribitur à nobis in hoc loco; sed, quia sumus obligati ad dicendum & scribendum veritatem, illud ponimus, ut demus certam significationem de prædestinatione, quam inquirimus ex omnibus viribus nostræ animæ.

16. f. *Memorate Domine ab omnibus gentibus, sapiens Domine in omnibus rebus! Quartus* modus est, quando opera sunt actualiter secundum veritatem modo quo sunt prævisa in tua Sapiencia & modo quo vult tua Voluntas & potest tua Potestas justè in hoc quod est prædestinatum Petro & Guilliélmo.

17. Igitur omnia opera modo quo Petrus & Guillielmus ea faciunt, *Domine*, antequam ea faciant sunt eis prædestinata & ea scit tua Sapiencia & tua Potestas potest ea justè

justè velle, quæ Voluntas vult quòd tua Sapientia ea sciat & tua Potestas ea possit justè, quæ Justitia est in tua Potestate & Sapientia & Voluntate: unde, sicut Petro & Guilielmo sunt prædestinata opera quæ faciunt, ita fiunt ab eis cum libera voluntate & potestate non constricta & obligatione faciendi bonum & evitandi malum, ut sit in eis meritum gloriæ vel pœnæ.

18. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, sicut tua Sapientia scit & tua Potestas potest & tua Voluntas vult & tua Justitia justè judicat in hominibus opera quæ sunt eis prædestinata, ita tuæ Qualitates sciunt & possunt & volunt & judicant in vegetabilibus & in animalibus irrationalibus omnia quæ sunt eis prædestinata; sed, quia in eis non est libera voluntas nec potestas non constricta nec obligatio, propterea non est in eis meritum nec culpa.

19. g. *Misericors Domine pie, plene indulgentis & amoribus!* Quintus modus est, quando secundum veritatem est alteratio in rebus quæ fiunt actualiter, sicut in Petro qui
facit

facit peccatum, licet sit prædestinatus ad gloriam, & in Guilielmo qui facit bonum, licet sit prædestinatus ad damnationem: unde operatio. cujuslibet est alterabilis, quia convenit quòd faciant id, per quod sint apti ad id, ad quod sunt prædestinati.

20. Igitur, sicut ratione quatuor qualitatum, quæ sunt in Te perfectè, *Domine*, Petrus & Guilielmus sunt prædestinati, ita ratione suarum quatuor qualitatum, quæ partim sunt in defectu & partim in perfectione, faciunt uno tempore bonum & alio malum: igitur bonum venit à perfectione tuarum Qualitatum, & malum à defectu suarum.

21. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine*, secundum hanc alterationem, quæ fit in operibus Petri & Guilielmi, significatur prædestinatio duobus modis, quorum primus est quando prædestinatio Petri & Guilielmi non alteratur in tua Sapientia nec Potestate nec Voluntate nec Justitia, sed alteratur in sapientia Petri & Guilielmi & in voluntate ipsorum; quia, quando faciunt bonum, significatur humano intellectui per bonum
quod

quod faciunt, quòd sint prædestinati ad sal-
vationem, & quando faciunt malum, signi-
ficatur, quòd sint prædestinati ad damnatio-
nem: igitur hæc alteratio, *Domine*, fit per
defectum sapientiæ & voluntatis; sed, quia
in Te non est defectus, ideo salvatio & dam-
natio non est alterabilis in eis, sed solùm in
operibus ipsorum.

22. h. *O Domine, qui tuum servum in amo-
rasti abundantia tui amoris & tui honoris!*
Sextus modus est, quando figura actualis re-
præsentat falsitatem, sicut speculum obli-
quum falsò repræsentat falsam figuram:
unde hæc falsa figura prædestinationis for-
matur ratione temporis, quod est inter ac-
tum & potentiam, & ratione defectus hu-
mani intellectus, qui non potest ita perfectè
percipere prædestinationem, sicut tua Sapi-
entia eam scit; quia, si noster intellectus ita
bene sciret id, quod est homini prædestina-
tum, sicut tua Sapientia, non fieret homini
falsa figura in prædestinatione, neque habe-
ret homo liberam voluntatem nec obliga-
tionem nec meritum in suis operibus.

23. Unde, sicut homini se aspicienti in duobus speculis uno recto & alio obliquo, *Domine*, sua facies se ostendit in duabus figuris una vera & alia falsa, ita est de prædestinatione; quia, quando Petrus facit bonum & Guilielmus malum, prædestinatio se monstrat intellectui in recta figura, sicut facies hominis se monstrat in vera figura in speculo recto; sed, quando Petrus facit malum & Guilielmus bonum, prædestinatio monstrat se ipsam intellectui in figura, in qua non est, sicut facies hominis in speculo obliquo se monstrat in figura, in qua non est.

24. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia, sicut figura faciei hominis est recta in speculo recto & in facie hominis, ita figura prædestinationis est vera in operibus Petri & intellectu ipsius, quando ipse facit bonum & opinatur se habere salvationem; &, sicut figura in speculo obliquo est falsa in actualitate & est vera in potentia speculi recti, ita quando Petrus facit malum & opinatur se habere damnationem, prædestinatio est falsæ figuræ in operibus ac-

tualibus

Lib. IV. Dist. XXXVIII. Cap. CCLXVII. 183
tualibus & in mente Petri, & est veræ figuræ in potentia in hoc, quòd sit possibile Petro facere bonum & opinari se habere salvationem.

25. i. *Excellent Domine sine principio & fine!* Quando humanus intellectus recipit significationes ad inquirendum prædestinationem, uno modo significatur ei prædestinationem, si eas recipiat à tuis Qualitatibus, & alio modo, si eas recipiat à nostris qualitatibus & à nostris operibus; & propterea prædestinationem significatur humano intellectui in duplici modo significationum, quorum unus est, quando ipse recipit significationes tuarum Qualitatum, & alius, quando recipit significationes nostrarum qualitatum & nostrarum operum.

26. Igitur, cum hoc ita sit, quando homo, *Domine*, recipit significationes tuæ Sapientia, significatur ei, quòd Petro & Guiljelmo sit prædestinatum id, quod tua Sapientia scit de ipsis; & quando homo recipit significationes nostrarum qualitatum, affirmat, quòd Petro, quando facit bonum, sit præ-

prædestinata salvatio & quando facit malum, damnatio, & Guilliemo, quando facit malum sit prædestinata damnatio, & quando facit bonum salvatio: unde, sicut in prima significatione repræsentatur prædestinatio per tuam Sapientiam, ita in secunda repræsentatur per tuam Justitiam & per defectum nostræ scientiæ, quæ non scit omne id quod scit tua Sapientia in Petro & Guilliemo.

27. Unde gloria & benedictio sit Tibi, *Domine DEVS*, quia prima significatio prædestinationis fit omnino verè, eò quòd humano intellectui significetur in tua Sapientia non esse alterationem, & secunda significatio fit verè secundùm relationem ad tuam Justitiam, quæ non alteratur per illam rem quam scit tua Sapientia; sed, quia noster intellectus non scit omne id, quod est futurum in operibus quæ sunt in potentia, nec scit omne id, quod scit tua Sapientia & vult tua Voluntas & potest tua Potestas in Petro & Guilliemo, propterea est in eo accidentaliter alteratio secundùm respectum sui defectus, & propterea prædestinatio falsò formatur

Lib. IV. Dist. XXXVIII. Cap. CCLXVII. 185
matur & figuratur nostro intellectui isto modo.

28. K. *O Domine DEVS, qui tuum ser-
vum suscitasti á somno culpæ clamore amoris
& contritionis!* Sensualiter sentimus & intel-
lectualiter intelligimus in grano frumenti
esse spicam potentialiter, & hæc potentia est
manifesta humano intellectui, sed actualitas
spicæ est ei ignorata, quia possibile est, quòd
illud granum corrodatur vel conteratur &
spica non veniat in actum, licèt sit in potentia.

29. Unde, sicut humano intellectui ma-
nifestatur de necessitate, quòd in grano sit
spica potentialiter secundùm naturam gra-
ni, ita, *Domine*, manifestatur ei per naturam
perfectionis tuæ Sapientiæ & Voluntatis &
Potestatis & Justitiæ, quòd per facere bo-
num sit homo prædestinatus ad gloriam &
per facere malum ad poenam; sed, sicut sci-
entia hominis non sufficit ad certò scien-
dum an spica erit vel non erit actualiter,
ita humanus intellectus non habet tantam
scientiam & cognitionem, quòd possit certò
scire an homo sit prædestinatus ad salvatio-
nem vel ad damnationem.

30. Igitur, sicut Agricola, qui cognoscit spicam esse potentialiter in grano, est obligatus ad seminandum ipsum, ratione cognitionis quam habet & ratione necessitatis spicæ, & non eum excusat ab obligatione ignorantia quam habet in hoc, quòd non sciat an spica veniet vel non veniet in actum, ita, *Domine*, quia per facere bona opera tua *Iustitia* significat salvationem & per facere mala opera significat damnationem, & quia Tu amas bonum & non amas malum, propterea est omnis homo obligatus ad faciendum bonum & ad evitandum malum, & non excusat eum ignorantia quam habet de salvatione vel damnatione, quæ scit tua gloriosa *Essentia* divina.

CAPUT CCLXVIII.

*QVOMODO HOMO INQVIRAT
predestinationem in potentia rationali & in
potentia motiva.*

1. **D**EVUS Creator, Pater & Domine om-
a. **D**nium rerum & nobilis super omnes ho-
norationes!

norationes ! Quia in Te est perfecta Sapiencia & perfecta Potestas & perfecta Voluntas & perfecta Justitia, propterea uno modo ponis liberam voluntatem & potestatem non confictam & obligationem & meritum in nostra potentia rationali & alio in motiva, & hoc facis, ne istæ Qualitates in nobis recipiant ullam inordinationem ex parte Tui.

2. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine*, quia Tu uno modo ponis nostras quatuor qualitates in potentia rationali & alio in motiva, propterea nostræ quatuor qualitates diversificantur octo modis, ratione diversitatis quam recipiunt à diversitate, quæ est inter potentiam rationalem & motivam, eò quòd libera voluntas uno modo sit in potentia rationali & alio in motiva & hoc idem est de aliis tribus.

3. Igitur, cum quælibet nostrarum qualitatum diversificetur ab aliis per diversitatem potentie rationalis & motivæ, oportet, *Domine*, quòd inquiramus prædestinationem uno modo cum significationibus nostrarum qualitatum in potentia rationali & alio modo

do

do in motiva, & hoc oportet ita fieri, quia prædestinatio significatur in una figura in potentia rationali & in alia in motiva.

4. b. *Rex honorate, gloriose, virtuose super omnes virtutes* ! Primus modus, quo inquiremus prædestinationem, est, *Domine*, quando eam inquiremus per liberam voluntatem in potentia rationali : une dicimus, quòd intellectualiter intelligamus ita Petrum sicut Guilielmum habere liberam voluntatem faciendi bonum & malum, licèt unus sit prædestinatus ad salvationem & alius ad damnationem, & hanc liberam voluntatem intelligimus & scimus esse in potentia rationali.

5. Igitur ponamus, *Domine*, quòd Petro sit prædestinatum imaginari & velle aliquod bonum & Guilielmo aliquod malum, & dicimus, quòd, antequam Petrus & Guilielmus illud bonum & malum imaginentur & velint, uterque habeat liberam voluntatem imaginandi & volendi bonum & malum, quia aliter libera voluntas non esset in potentia rationali ipsorum.

6. Et, quòd tam Petrus quàm Guiliel-

mus

mus habeat liberam voluntatem imaginandi & memorandi & intelligendi & volendi bonum & malum, manifestè probatur, *Domine*, per duas significationes, quarum *prima* est, significatio quam tuæ Qualitates dant de se ipsis; quia, si uterque non haberet in potentia rationali liberam voluntatem faciendi bonum & malum, neuter esset obligatus ad faciendum bonum nec ad evitandum malum, & neuter haberet meritum de ulla re quam faceret; &, si ita esset, tuæ Qualitates non darent de se ipsis perfectam significationem, quod est impossibile, quia ipsæ non possunt dare de se ipsis ullam significationem in qua sit defectus. *Secunda* significatio, *Domine*, est, manifesta omni homini, qui velit veritatem inquirere in sua memoria & in suo intellectu, in quibus manifestè videt se in potentia rationali habere liberam voluntatem cogitandi & imaginandi & volendi bonum & malum.

7. c. *Domine mundi & omnium rerum quæ sunt in eo!* *Secundus* modus, quo inquiremus prædestinationem, est, quando eam inquiremus

mus

190 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
mus in libera voluntate quæ est in potentia
motiva : unde dicimus, quòd in Petro cui est
prædestinatum facere bonum & in Guiliel-
mo cui est prædestinatum facere malum,
voluntas liberè veniat ad id, quod est eis præ-
destinatum in potentia motiva : igitur, sicut
sua voluntas erat libera in potentia rationali,
quando nondum erat in potentia motiva,
ita ipsa venit liberè ad potentiam motivam,
quin sit constricta per prædestinationem.

8. Unde, sicut voluntas Petri & Guil-
lielmi erat totaliter libera in potentia ratio-
nali, ita est totaliter libera in motiva ; sed
hæc est differentia, *Domine*, quòd, quando
ipsa erat in potentia rationali & non in mo-
tiva, quilibet eorum opinabatur se posse fa-
cere bonum & malum, & ideo quilibet sen-
tiebat suam potestatem liberam in potentia
rationali ; & , quando id, quod volebant, ve-
nit ad opus in potentia motiva, tunc faciunt
id quod est eis prædestinatum, & hoc faciunt
liberè, cùm quilibet sentiat in sua voluntate,
quòd posset facere oppositum si vellet.

9. Unde benedictus sis, *Domine D E-
V S ;*

VS; quia, sicut per tuas Qualitates & per nostras significatur, quòd libera voluntas sit in potentia rationali, antequam homo faciat id quod proponit facere, ita significatur per ipsas, quòd libera voluntas sit in potentia motiva, quando hæc facit id, quod elegit potentia rationalis; quia, nisi ita esset, libera voluntas, quæ est in potentia rationali, esset frustra, & si in ea esset frustra, etiam esset frustra quidquid est in potentia motiva; & si ita esset, tuæ Qualitates non essent perfectæ: igitur, cùm sit impossibile in eis esse ullum defectum, probatum est, quòd liberâ voluntate faciant homines in potentia motiva quidquid est eis prædestinatum.

10. d. *Liber Domine super omnes libertates, gratiose super omnes gratias!* Tertius modus, quo inquirimus prædestinationem, est in potentia rationali in qua inquirimus potestatem non constrictam: unde ponamus, quòd sit prædestinatum Petro dare unum denarium Guilielmo pro tuo amore, & sit prædestinatum Guilielmo velle occidere Joannem & ei projicere sagittam & errare & non occidere eum.

11. Hoc posito dicimus, *Domine*, quòd intellectualiter intelligamus Petrum in potentia rationali habere potestatem non constrictam memorandi & intelligendi eleemosynam & finem propter quem eam facit, quia memoria eam memorat & intellectus eam intelligit liberè & voluntas liberè exit à memoria & intellectu: igitur, cùm Petrus habeat denarium & memoriam & intellectum & voluntatem, & videat ante se Guilielmum qui eleemosynam petit, intellectualiter intelligitur, quòd eleemosyna, quæ est prædestinata Petro, non fiat constrictâ potestate, quoniam in ea est libera voluntas & libera memoria & intelligentia & libera potestas.

12. *Gloriose DEVS!* Intellectualiter intelligimus potestatem Guilielmi, qui vult occidere Joannem, non esse coactam nec constrictam in potentia rationali, licèt sit ei prædestinatum velle eum occidere; quia, quando Guilielmus habet ballistam & in ea ponit sagittam & videt ante se Joannem & memorat & intelligit occidere eum & voluntas hoc

hoc vult, tunc Guilielmus non se sentit coactum nec constrictum in sua memoria nec in intellectu nec in voluntate nec in ballista nec in ulla re, quam proponit facere in morte Joannis; & quòd hoc sit verum, *Domine*, potest quilibet probare in se ipso, si velit facere inquisitionem in sua memoria & intellectu & voluntate.

13. e. *Creator Domine, Benefactor, abundans omnibus bonis!* Quartus modus, quo inquirimus prædestinationem, est, quando inquirimus in potentia motiva potestatem non constrictam: unde dicimus, quòd, sicut forma est potentialiter in materia, ita per potentiam motivam veniat in actum illa forma, secundum dispositionem, secundum quam est in potentia; quia, sicut Petrus in potentia rationali habet suam potestatem non constrictam ad dandum denarium Guilielmo, ita in motiva venit illa potestas in actum sine ulla constrictione, quando dat denarium Guilielmo; quoniam, sicut eleemosyna non habet ullam coactionem in potentia rationali, ita, quando ipsa fit actualiter, non habet ullam

194 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
coactionem in potentia motiva, & quòd hoc
sit verum quilibet homo potest probare in
se ipso.

14. *Singularis Domine!* Sicut liberâ po-
testate non constrictâ stant in rationali po-
tentia imaginatio & memoria & voluntas
Guillielmi, quando proponit occidere Joan-
nem, ita stant eodem modo in ejus poten-
tia motiva, quando projicit Joanni sagittam
& ipsum errat & non occidit: unde illud er-
ratum est prædestinatio, quæ non constringit
Guillielmum, quando projicit sagittam, nec
quando errat Joannem.

15. Igitur, cùm hoc ita sit, secundùm
hoc cognoscit homo, *Domine*, vim, quam
habet prædestinatio in potentiis rationali &
motiva, in quibus non facit ullam constricti-
tionem voluntati nec potestati hominis, licet
id, quod evenit Petro & Guillielmo & Joan-
ni, sit prædestinatum & eveniat, secundùm
quod est scitum à tua Sapientia perfecta &
gloriosa.

16. f. *Rex amabilis, virtuose, plene omni-
bus gratiis!* Quintus modus est, quando in-
quirimus

quirimus prædestinationem in potentia rationali cum obligatione, qua Tu, *Domine*, obligas Petrum & Guilielmum ad faciendum bonum & evitandum malum, licet Petrus sit prædestinatus ad salvationem per bona opera, quæ sunt ei prædestinata, & Guilielmus sit prædestinatus ad damnationem per mala opera, quæ sunt ei prædestinata.

17. Quia Petrus habet memoriam per quam memorat & intellectum per quem intelligit, quod Tu, *Domine*, ames eleemosynam, & quod mandaveris homini facere eleemosynam & quia memorat & intelligit, quod eum honoraveris super omnia vegetabilia & animalia irrationalia, propterea sua memoria memorat & suus intellectus intelligit in potentia rationali obligationem, qua obligatur ad faciendum eleemosynam; & dum motiva intellectualis, quæ stat in rationali potentia, se movet ad hoc memorandum & intelligendum, tunc se movet ad amandum eleemosynam, & per motum motivæ intellectualis venit motiva sensualis in actum & facit eleemosynam, Petro dante Guilielmo denarium, qui est ei prædestinatus.

18. Intellectualiter intelligimus, *Domine*, quòd, sicut Petrus est obligatus ad faciendum bonum & evitandum malum per memoriam & intelligentiam, quam habet de Te & de gratia, quam ei fecisti, ita, Guillelmus sit obligatus ad faciendum bonum & evitandum malum per similem memoriam & intelligentiam; sed, quia sua voluntas se movet à rationali potentia & intrat in motivam & vult occidere Joannem, ideo est contraria memoriæ & intelligentiæ, per quas formatur obligatio faciendi bonum & evitandi malum; &, quia memoria non memorat nec intellectus intelligit prædestinationem, ista non obligat voluntatem ad volendum occidere Joannem, quæ voluntas est obligata ad faciendum bonum & evitandum malum per supradictas memoriam & intelligentiam, quæ eam obligant.

19. g. *O Domine vere DEVS, qui animam tui servi facis esse die & nocte in tua contemplatione!* Sextus modus est, quando inquirimus prædestinationem in potentia motiva cum obligatione: unde dicimus, quòd,

quando

quando Petrus dat Guilielmo denarium per motum potentiæ motivæ sensualis motæ à motiva intellectuali mota per obligationem, quæ formatur per memoriam & intelligentiam, quas Petrus habet de Te & de honoratione quam ei fecisti, tunc eveniat in motiva sensuali id, quod est prædestinatum Petro; & quando Guilielmus projicit Joanni sagittam & vult eum occidere, tunc potentia motiva sensualis movetur à motiva intellectuali, quam movet voluntas, quæ non est obligata ut moveatur per prædestinationem, licet ambæ motivæ se moveant ad id, quod est prædestinatum.

20. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine*, quando Petrus dat denarium pro tuo amore, tunc fit concordantia inter motivam intellectualem & motivam sensualem & memoriam & intelligentiam & voluntatem, quæ se concordant ad id, ad quod sunt obligatæ, & una non constringit aliam & fit in eis id, quod est prædestinatum, scilicet dare denarium pro tuo amore Guilielmo, qui pro tuo amore ipsum petit à Petro, quin prædestina-
tio

198 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
tio constringat Guilielmum ut ipsum petat
nec Petrum ut ipsum det.

21. Quia potentia motiva, *Domine*, dividitur in duas partes, scilicet in motivam intellectualem & motivam sensualem, propterea, quando Guilielmus errat Joannem, cui projicit sagittam, est prædestinatio in motiva sensuali & non in intellectuali; quoniam ista movet memoriam & intellectum & voluntatem Guilielmi ad memorandum & intelligendum & volendum mortem Joannis opinando occidere eum, & motiva sensuales non eum occidit, eò quòd ipsum erret, & propterea opus ambarum potentiarum motivarum est contrarium & diversum; & quia motiva intellectualis est prior sensuali, est meritum in intellectuali; & licet sensuales non occidat Joannem, intellectualis jam est in peccato & culpa, eò quòd, quin prædestinatio eam constringat, se obligat ad peccatum per liberam voluntatem; quia, si prædestinatio eam obligaret & constringeret, tunc eam obligaret ad nolendum occidere Joannem, eò quòd sit prædestinatum Guilielmo non occidere eum.

22. h.

22. h. Domine gloriose, qui in amorasti tuum servum amoribus & fletibus! Septimus modus est, quando inquirimus prædestinationem in potentia rationali per meritum: unde dicimus, quòd, quando Petrus proponit facere eleemosynam & Guilielmus facere homicidium, tunc sit meritum in potentia motiva intellectuali, quæ est in potentia rationali; quia, in quantum motiva intellectualis movet memoriam & intellectum & voluntatem Petri ad faciendum bonum, in tantum ad eam pertinet meritum gloriæ, & in quantum motiva intellectualis movet memoriam & intellectum & voluntatem Guilielmi ad faciendum malum, in tantum ad eam pertinet meritum poenæ.

23. Si Petrus vellet facere eleemosynam & memoria memoraret & intellectus intelligeret, quòd ipse non haberet, de quo posset eam facere, deberet acceptari sua voluntas sicut si memoria memoraret & intellectus intelligeret, quòd ipse haberet de quo posset facere eleemosynam; quia, nisi ita esset, significaretur, Domine, quòd tua Voluntas non esset.

esset justa erga voluntatem Petri: igitur, cum tua Voluntas sit perfectè justa, significatur, quòd voluntas Petri volentis facere eleemosynam habeat meritum in motiva intellectuali potentiæ rationalis, licèt Petrus non habeat, de quo faciat eleemosynam.

24. Si Guilielmus vellet occidere Joannem & sua memoria memoraret & suus intellectus intelligeret, quòd ipse non haberet opportunitatem & potestatem occidendi illum, in tantum deberet voluntati imputari, in quantum si memoria memoraret & intellectus intelligeret opportunitatem & potestatem occidendi illum; & si in tantum non imputaretur ei, *Domine*, significaretur, quòd tua Voluntas non esset justa erga voluntatem Guilielmi: igitur, cum tua Voluntas habeat in se perfectam Justitiam, significatur, quòd antequam opus sit in potentia motiva sensuali, jam sit meritum in motiva intellectuali.

25. i. *O Domine DEVS, qui es perfectio mei complementi & amor mei amoris! Octavus* modus est, quando per meritum inquirimus

rimus prædestinationem in potentia motiva sensuali: unde dicimus, quòd, quando Petrus dat denarium Guilielmo, det illum cum memoria & intellectu & voluntate non coactis per prædestinationem, & tunc sit meritum in potentia motiva sensuali; quia, si prædestinatio constringeret motivam sensualem per constrictam memoriam & intellectum & voluntatem, non esset meritum in eleemosyna, quam Petrus faceret; &, si ita esset, non significaretur in Te Justitia.

26. Quando Guilielmus habet voluntatem occidendi Joannem & ei projicit sagittam & ipsum errat & non occidit, tunc est meritum in potentia motiva sensuali, quia ita bene impendit suam potestatem ad occidendum eum, sicut si eum non erraret; &, si motiva sensuales non haberet culpam, licet erret Joannem, motiva intellectualis, *Domine*, non puniretur propter culpam, quam habet in hoc, quòd opinetur per motivam sensualem occidere Joannem; &, si ipsa non puniretur, anima & corpus non punirentur simul in alio sæculo post resurrectionem, &
hoc

hoc est impossibile, quia si esset possibile, significaretur, quòd Tu posses errare.

27. Unde benedictus sis, *Domine DEVS*; quia intellectualiter intelligimus, quòd motiva sensualis Guillielmi, qui vult occidere Joannem, sequatur motivam intellectualem, quæ movet voluntatem Guillielmi; sed, quia motiva sensualis non occidit Joannem & intellectualis vult eum occidere, propterea discordat & deviat opus utriusque motivæ; & quia motiva sensualis putat facere id, quod non facit & non putat facere id, quod facit, & intellectualis putat, quòd sensualis occidat Joannem & non putat, quòd ipsum erret, propterea utraque habet culpam.

28. *K. Misericors Domine, qui confessione, & contritione & devotione sanas tuum servum à suis mortalibus defectibus!* Quia potentia motiva dividitur in intellectualem & sensualem, propterea in aliquibus rebus una habet majus meritum, quàm alia, sicut in Petro & Guillielmo, quorum primus est bonus scriptor & secundus malus, & in utroque

que motiva intellectualis movet voluntatem ad faciendum bonam literam; sed, quia motiva sensualis Petri facit meliorem literam, quàm motiva sensualis Guillielmi, propterea motiva sensualis Petri habet majus meritum, quàm motiva sensualis Guillielmi, licèt in intellectualitate habeat tantum meritum motiva Guillielmi, quantum motiva Petri.

29. *Humilis Domine!* Intellectualiter intelligimus, quòd homo multoties proponat facere bonum & faciat malum, & tunc bonum sit in potentia motiva intellectuali potentia rationalis & malum in potentia motiva sensuali potentia sensitiva: igitur, cùm hoc ita sit, prædestinatio est in ambabus potentiis, sed in una uno modo & in alia alio, & hoc idem est per contrarium sensum quando homo proponit facere malum & facit bonum, in qua occasione propositum est in motiva intellectuali & opus in sensuali: igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, tribus modis diversificatur prædestinatio in ambabus potentiis, quorum *unus* est, quando ambæ concordant

cordant in bono vel in malo, *alius*, quando intellectualis proponit facere bonum opus & sensualis facit ipsum malum, & *tertius*, quando intellectualis proponit facere malum opus & sensualis facit ipsum bonum.

30. Tibi, *Domine DEVS*, agit gratias tuus servus ex omnibus viribus suæ sensualitatis & suæ intellectualitatis propter perfectionem *Arboris de Prædestinatione*, & consulit hominibus nesciis grossi ingenii suspiciosi & paucæ fidei & pauci intellectus, quòd non tractent istam Arborem, ne recipiant falsam opinionem attribuendo prædestinationi id, quod non est in ea & non attribuendo ei id, quod in ea est: unde, cùm nos locuti fuerimus de prædestinatione secundùm potestatem nostræ sensualitatis & nostræ intellectualitatis, si aliquis nos reprehendat, quia non eam meliùs declaravimus, respondemus & dicimus, quòd noster intellectus ipsam meliùs intelligat, quàm nostra sensualitas potuerit scribere, & ideo noster intellectus pervenit ad completam cognitionem prædestinationis; sed, sicut imaginativa non potest
ima-

Lib. IV. Dist. XXXVIII. Cap. CCLXVIII. 205
imaginari totam formam firmamenti, ita
nec verbum nec litera potest totam prædes-
tinationem enarrare & significare, secundum
quod eam intelligit intellectus ad gloriam
& laudem & benedictionem nostri
Domini DEI.

IN-

❧ (206) ❧
I N D E X

TITULORUM TOMI IX.

V O L V M E N III.

LIBER IV.

ARBOR QVINTA.

DISTINCTIO XXXVII.

De Arbore decem Mandatorum.

- CAP. 255. Quomodo noster Dominus DEUS mandaverit homini ne habeat nisi unum DEUM tantúm. fol. 3.
256. Quomodo noster Dominus DEUS mandaverit homini ne assumat suum Nomen in vanum. 17.
257. Quomodo noster Dominus DEUS mandaverit homini colere diem Sabbati. 29.

- CAP. 258. Quomodo noster Dominus DEUS mandaverit homini honorare suos Parentes. fol. 43.
259. Quomodo noster Dominus DEUS mandaverit homini ne faciat homicidium. 56.
260. Quomodo noster Dominus DEUS mandaverit homini ne faciat Luxuriam. 70.
261. Quomodo noster Dominus DEUS mandaverit homini ne faciat furtum. 84.
262. Quomodo noster Dominus DEUS mandaverit homini ne faciat falsum testimonium. 96.
263. Quomodo noster Dominus DEUS mandaverit homini ne concupiscat uxorem sui proximi. 110.
264. Quomodo noster Dominus DEUS mandaverit homini ne concupiscat nec invideat bona sui proximi. 123.

AR-

DISTINCTIO XXXVIII.

De Prædestinatione.

- CAP. 265. Quomodo homo inquiret prædestinationem in quatuor causis & in casualitate. fol. 135.
266. Quomodo homo inquiret cognoscere quid sit prædestinatio in se ipsa. 152.
267. Quomodo homo inquiret prædestinationem in tempore quod est potentialiter & in tempore quod est actualiter. 171.
268. Quomodo homo inquiret prædestinationem in potentia rationali & in potentia motiva. 186.

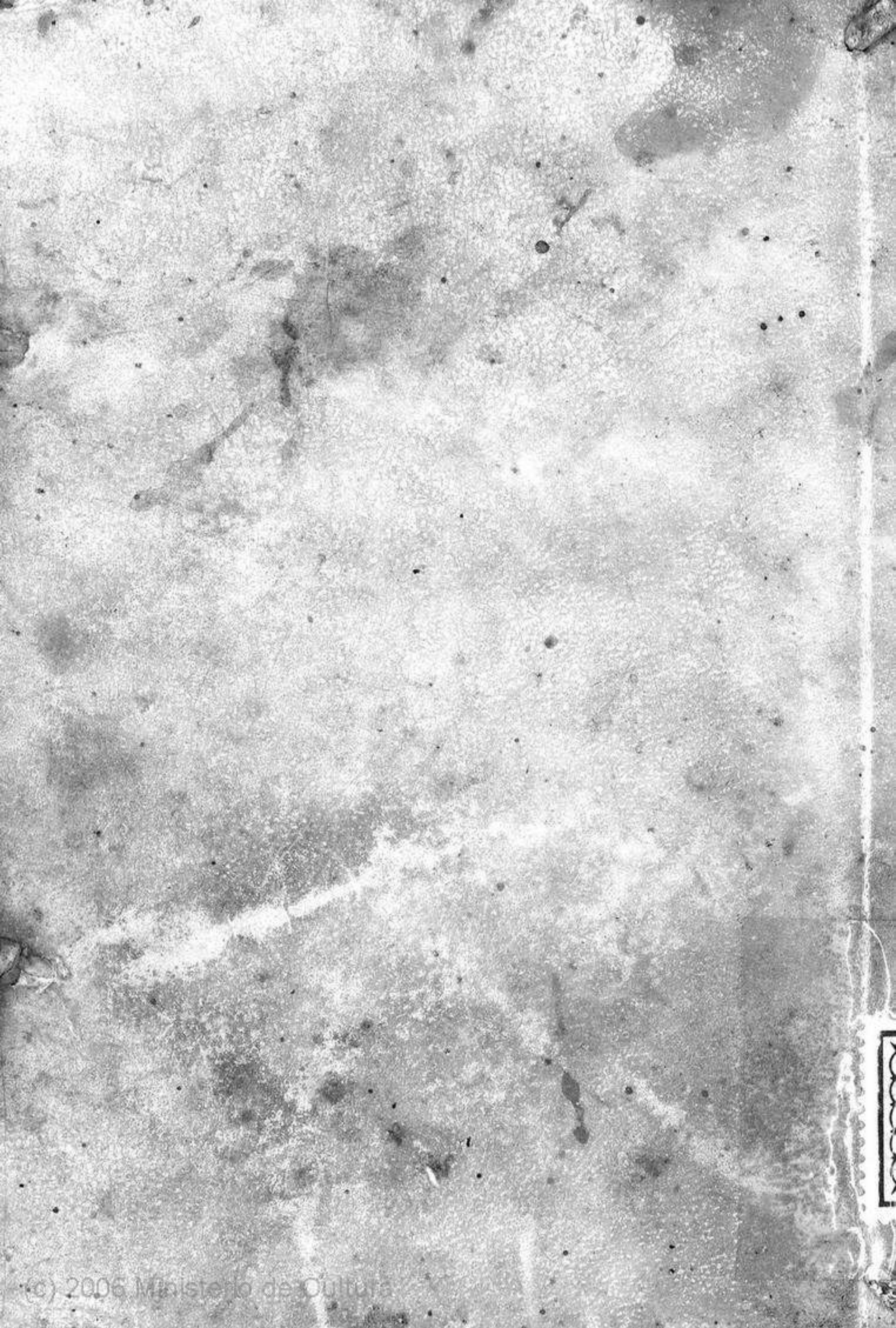

PLATE
LIBRARY
Tom 9

